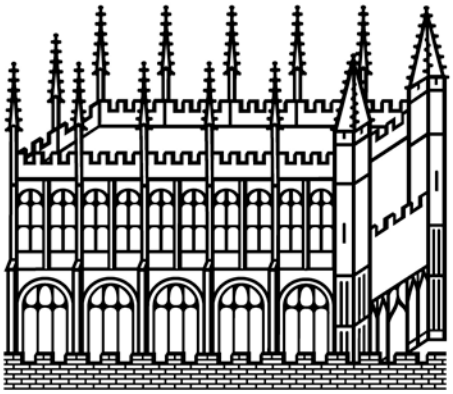

Bodleian Libraries

UNIVERSITY OF OXFORD

This book is part of the collection held by the Bodleian Libraries and scanned by Google, Inc. for the Google Books Library Project.

For more information see:

http://www.bodleian.ox.ac.uk/dbooks

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 2.0 UK: England & Wales (CC BY-NC-SA 2.0) licence.

RONDAIES MALLORQUINES

D. S. H.

Oxford University Library Services

TAYLOR INSTITUTION LIBRARY

University of Oxford

presented by

Mrs B. Huelin,
on behalf of the late
Mr D.S. Huelin

Mar. 2002

~~CAT. 2165 A.19~~

TNR 8035

RONDAYES MALLORQUINES

APLECH

DE

RONDAYES MALLORQUINES

D'EN

JORDI DES RECÓ

(MN. ANTONI M.ª ALCOVER)

AB DIBUIXOS

D'EN

FRANCESCH DE BORJA MOLL

TOM VIII

AB LLECÈNCIA DE L'ORDINARI

BARCELONA
Depòsit: Llibreria Alvar Verdaguer
RAMBLA DEL CENTRE, 5
1924

CENSURA ESGLESIÁSTICA

Nihil obstat
El censor
DR. GABRIEL AUGUET Y ROSET
Canónigo Penitenciario

Imprímase
RAMÓN, OBISPO DE BARCELONA
Por mandato de Su Excia. Ilma. el Obispo mi Señor,
DR. JUAN BOADA Y CAMPS
Canónigo, Secretario

Aquesta obra ès propietat de l'Autor, qui se reserva tots els drets que la Lley li concedeix.

TAULA

— DE —

Les *Rondayes* contengudes dins aquest tom VIII

		Planes
1.	Sa llampria meravellosa	1
2.	En Pere Catorze	54
3.	La Mare Baleneta	78
4.	Es Mèl·loro Rosso	119

SA LLAMPRIA MERAVELLOSA [1]

Això eren dos germans; un cristià i un moro. Es cristià era casat, i el Bon Jesús los envià fruyt de bendició, això és, un infant; li posaren Juanet, i al punt ja va esser com un homonet, però aviat una malaltia traidora se'n dugué son pare a veure Sant Pere, i se quedà s'al·lotó ab sa mareta viuda, i elze venia tan just tan just no morirse de fam.

Un dia passa es germà moro, onclo de s'al·lotó, i troba aquest que jugava p'es carrer.

—¡Som blonco teu! diu es moro a s'al·lotó. Si no hu creus, ves-ho a demanar a ta mare.

—No importa, diu En Juanet. Me basta sa vostra paraula.

—Idò mira, diu es moro, anem a passetjar una micoya.

—¡Anemhi! diu En Juanet.

I ja son partits blonco i nebot de d'allà, ben atacats, sempre cap envant.

Camina caminaràs, s'al·lotó comensà a estar cansat i a anyorarse.

—Blonco, deya ell desiara, ¿i encara no hem de girar? ¿Encara no trobau que mos basta de caminar? Blonco, tornem a ca-nostra, que ma mare tendrà massa ànsia perque no sap aont som.

—¡Ca! deya es blonco, ¡no hayes por! ¡Ja hi serem d'hora! ¡no temes! Al punt arribam, faré una feyna

(1) La me contà un al·lotet de So'n Servera que feya de bover a ca-nostra; havia nom Antoni Rotger. Me vengué molt de nou el nom de *llampria* en lloch de *llàntia;* no he tornat sentir pus tal nom a cap altra persona. Després també la me contaren lo noble senyor D. Pere Orlandis i Despuig a. c. s. e., de la Ciutat de Mallorca, i madò Magdalena Garrovera, de Campanet.

que hi tench, i llavò mos ne tornam a ca-vostra i ta mare estarà ben contenta de veure't.

Amb això es sol era ben post, i sa nit que se'n venia, manades fetes, per taparho tot de foscor. A la fi onclo i nebot arriben baix d'un penyalar molt ample i com tres o quatre campanars d'alt, i abaix feya com un repeu o recingle.

—Ara som arribats, diu es blonco. Lo que mes mos convé ès comensar foch, per lo que puga esser.

En comensen de foch demunt aquell recingle. Fer flamada es foch i obrirse aquell roquissal, va esser tot ú.

Poreu fer contes En Juanet si se degué retgirar davant aquell avench que tan cop en sech s'era badat tan prop d'ells.

—¡Ay, blonco! diu En Juanet ¡quina por i quina por que m'agafa!

—¡Hala, beneytot! ¡mes que beneytot! deya es blonco. ¿I de què has de tenir por? ¿de ses cucales de Manacor?

I s'al·lotó allà mes retgirat que un cuch, i es blonco ¡unes bones riayes! fins que de sa boca de s'avench surt una mica de clarendera, i es blonco diu:

—¡Hala Juanet! ¡Fora por! ¡Ara ès s'hora de fermos richs tot dos! ¡En sa teua mà està es fermos-hi anit mateix!

—¿I com? diu En Juanet.

—Jo t'ho diré, diu es blonco, si tu'm promets de fer lo que jo't mani!

—¡Vos ho promet! diu s'al·lotó.

A-les-hores es blonco se treu un anell de dins sa butxaca, i, mostrantlo an En Juanet, li diu:

—¿Veus aquest anell? Jo el te posaré an es dit des mitx de sa ma esquerra; te fermaré ab sa faixa que duch, per sa cinta; t'amoll dins aquest avench; endins de tot ey trobaràs un coval en forma d'esglèsia, i allà a's mitx ey veuràs una llampria crema qui crema, i baix de sa llampria una caixa amb un mort. Sa questió ès despenjar aqueixa llampria, i treurela

defora; si tu la treus, serem richs jo i tu tota la vida. Lo que hi ha que, per despenjar aqueixa llampria, t'éts d'enfilar demunt aquella caixa des mort.

En Juanet amb s'esperansa d'esser rich allarga es coll a tot lo que es blonco li deya. Es blonco el ferma ab sa faixa per sa cinta, li posa aquell anell an es dit des mitx de sa ma esquerra, i ja ès partit a amollarlo dins s'avench bil·lo bil·lo.

I es blonco ja ès partit a cobrar faixa, estira qui estira...

Com se'n tem, ja ès abaix de tot; i se troba En Juanet dins aquell coval que es blonco li havia dit, ab sa caixota de mort a's mitx i sa llampria encesa part demunt, crema qui crema.

En Juanet no hi reparà gens d' enfilarse per dalt sa caixota. Lo que no la poria desfermar en via neguna an aquella llampria, fins que a la fi, la desferma, l'agafa ben agafada, i se'n va a s'endret de sa boca de s'avench, i diu an es blonco:

—¡Ja la tench! ¡Tirau mes que depressa!

I es blonco ja ès partit a cobrar faixa, estira qui estira i puja qui puja En Juanet avench amunt.

Quant ja el tenia casi defora de tot, com es blonco lo que volia era pendreli sa llampria i amollarlo a ell altra volta dins s'avench i que ab sa cayguda

se fés tot bossins, li pega grapada a sa llampria; però En Juanet la tenia tan estreta, que an es blonco, per pendreli sa llampria, sa faixa li escapa, i Juanet i llampria per avall.

Tanta de sort que s'al·lotó va pegar de peus com es gats, an es fons de s'avench; i, sensa voler, fér ab sa llampria a una penya, i s'anell que es blonco li havia posat, li resquilla per sa llampria i *¡zas!* li surt un negret, lo mes xalestó i atxaravit, i ¡hala bons bots i xecalines! i no s'aturava de dir an En Juanet:

—¡Mane'm feynes com esclau teu que som i de tots es qui porten l'anell! ¡Mane'm feynes com esclau teu que som i de tots es qui porten l'anell!

En Juanet se retgirà fort, com poreu creure, davant aquell negret tan ballugadís i renover; però com el va veure tan xaravel·lo, prasent i marraner, arriba a cobrar coratge, i es negret que n'hi donava ferm i no s'aturava de dirli:

—¡Hala, Juanet! no estigues gens incorregut de demanarme qualsevol cosa! ¡Si, maname'n de feynes! ¡maname'n com esclau teu que som i de tots es qui porten l'anell!

I es moro de defora que cridava amb tota quanta forsa poria:

—¡Juanet! ¡O Juanet! ¿Que no t'has fet mal? ¿Has tengut cap de-nou? ¿Tens res romput: cama, cuixa, bras, espal·la, espinada, ansa des coll?

—¡No, gràcies a Deu! responia de dins s'avench En Juanet.

—¡Vaja, idò! deya es blonco. ¡Pose't bé, i te tornaré pujar! ¡Vaja quina passada que ès estada, escaparme sa faixa, com ja te tenia demunt!

En Juanet se posà bé per que es blonco el tornàs pujar; però es negret li pega grapada a sa faixa, la hi desferma, i hi penja una roca foradada i redoladissa que hi havia per allà, que devia fer devers un quintar, i diu an En Juanet:

—Diguès an es blonco: ¡Tirau!

—¡Tirau, blonco! diu En Juanet.

I es blonco ja va esser partit tira qui tira, pujant sa roca foradada.

Ara figurau quin perboch no degué esser p'es moro trobarse amb aquella roca, en lloch de sa llampria i En Juanet.

Crida que crida En Juanet, i En Juanet ¡ben alerta a respondre! ¿Com havia de respondre? si es negret li havia dit:

—Es blonco lo que cerca ès sa llampria, i de tu ¡un esclat a sa paret! ¡o tornarte tirar dins aquest avench! Sí, lo que ell cerca ès sa llampria perque sap que, en pegarli una fregada, jo tot d'una surt, i fas tot quant me mana es qui tenga sa llampria, com també surt jo, en fregar p'en lloch aqueix anell que es blonco te posà an es dit des mitx de sa ma esquerra, perque tu poguesses trobarli sa llampria, i ab s'idea de tornarlo't pendre, en haverle-hi trobada i quant ell l'hauria tenguda en ses seues mans. Es que aqueix blonco teu ès mes polissó que Deu piadós, ¡i mira si hu ès molt piadós Deu!

Sentint En Juanet aqueixes comandacions des seu blonco, bo ès de veure que no li volgués respondre, el deixà cridar tot lo que volgué, fins que aquell mal homo se'n anà fent flamada, tirant llamps i pestes, aspergiant i renegant com un carreter.

Amb això es negret era descomparegut an En Juanet sensa sebre com, fins que s'al·lotò pega fregada ab s'anell a sa llampria, i *¡zas!* ja torna comparèixer es negret, tan xalestó i atxaravit com s'altra vegada, i no s'aturava de dirli:

—¡Mane'm feynes com esclau teu que som i des qui porten l'anell! ¡Mane'm feynes com esclau teu que som i des qui porta l'anell!

—Sa feyna que't man, diu En Juanet, ès que'm dugues a l'acte a ca-nostra, i mos tregues demunt sa taula per mi i per ma mare un dinar de primera que hi poguem acabar sa talent.

I encara no hu va haver acabat de dir En Juanet com *¡zas!* ja se trobà dins ca-seua amb una gran

platada d'arròs engrogat, una greixonera amb uns escaldums d'allò d'allò, i una pella plena de tayades de llom, sobrassada i botifarró i llavò un bon got de vi d'aquell mes valent.

Ara figurauvos quina alegria no havia d'esser per sa mareta veure-se altra volta En Juanet davant i aquell dinar demunt sa taula. Aquella doneta ja estigué aferrada p'En Juanet i besades i mes besades, i en Juanet besades a ella, fins que En Juanet va dir:

—Ma mare, trop que convendria ara tastar aqueixa arrossada i demés concert que tenim dalt sa taula, que'm pens que ha d'esser de primera bona.

—Trop que has pensat bé, diu sa mareta.

I allà ¡nyam nyam! tots dos an aquell endiumenjat de demunt sa taula, i vos assegur que, tant un com s'altre, pegaren una panxada d'aquelles d'aquelles, perque vos assegur que'n duyen de fam enrera.

Poreu fer contes En Juanet i sa mare si devien botar d'alegria de veure-se amb aquella llampria tan meravellosa, que amb ella tenien qualsevol cosa que elze passàs per s'escudeller; perque, en fregar sa llampria ab s'anellet que s'onclo moro havia posat an es dit d'en mitx de sa ma esquerra d'En Juanet i que En Juanet may el deixava, sortia tot rebent es negret, i elze treya tot quant li demanaven, tant per la menjua com per tota altra cosa.

Així ès que an aquella casa ja no hi va haver pus rusca ni anaren pus ab cap anca rossegant, sino que campaven polents de tot, i En Juanet i sa mare estaven com uns si-senyors, i només les mancava ronya per gratar.

Bo ès de veure que an aquella ditxosa llampria l'havien de tenir ben regositjada: tancada ab pany i clau, i sa clau dins sa butxaca d'En Juanet, que desiara se paupava es butxacó que s'havia fet fer aposta per durla, per veure si la hi duya o si la hi havien saupada.

Sa gent al punt se'n va tèmer de sa baldor que

hi havia a ca'n Juanet, i sobre tot es veynats en comensaren a estarne mal a pler i a passarlos-se per sa garrova tan En Juanet com sa mare, i tot perque deyen:

—Però ¿què dimoni deu esser estat que primer no porien alsar xella i hi corria tan poch xorrèstich per dins aqueixa casa, que set doblés no los feyen un sou, i ara campen tan polents? ¿Serà cosa que hagen tret cap encantament o que les sia sortit cap negret o que s'al·lot haja pegat qualque salt a part o banda? ¡Aquí hi ha cosa devall es terròs!

en topar tant En Juanet com sa mare, los feyen la bona ferm ..

I heu de creure i pensar que es mateixos que derrera deyen totes aqueixes coses i en pensaven de pitjors sensa gosar a dirles, en topar tant En Juanet com sa mare, los feyen la bona ferm, perque sa gent ès estada sempre aixi: en veure negú que camp bé, derrera el criticaràn i li llevaràn sa pell per un tres i no res, però davant li fan de l'amich i s'hi acosten tant com poren, per treure'n raca o estella, com se suposa.

Amb això passen un parey d'anys, i En Juanet

ja va esser tot un bergantell, i ja comensava a mirarse mes ses al·lotelles que no ets al·lotells, i, com mes garrides i ben tayades eren, mes les aluyava es revel·ler.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que assetsuaxí arribà a oreyes d'En Juanet que el Rey havia fetes unes dictes que estava resolt de casar sa seua fiya, que no'n tenia altra i que per això la volia casar bé, vuy dir, que no volia per genre cap pela-canyes ni cap torra-pipes ni cap babaluet assoleyat i afectat de fayó, sino que fos un estornell de pel arreveixinat, llevent, desxondit, que pesàs es sol abans de sortir, que nigú li pogués menjar sopes demunt es cap, per lo quant amb el temps hauria d'esser el Rey, i, per esserho conforme l'aubarà canta, s'era mester no badar gota, no patir gens de sa caixa de St. Pere, anar ben uys espolsats i ben destravat i estar sempre an el temps. Per totes aqueixes raons el Sr. Rey posà a ses dictes que se casaria ab sa seua fiya es fadrí que faria sa proesa mes grossa dins es termini d'un més.

No hu volgueu sebre ets escabotells de fadrinel·los que's presentaven a ca'l Rey per fer proeses, però disposts tots a carregarse la creu del sant matrimoni ab la senyora Princesa. I un feya una proesa i s'altre en feya una altra, i tots ho feyen de tot per porerse tapar es cap devall es llansol ab sa fiya del Rey.

I allà el Rey ab tota la cort que mirava fer ses proeses i un boldró d'escrivans escriu qui escriu ses proeses que's feyen i es nom des qui les feyen, per porer sebre llavò finis finis qui hauria guanyada s'acció i se'n hauria duyta la pauma.

¿Què me'n direu? Ell En Juanet, com sentí ses veus que corrien de tot aquest endiumenjat, un dia alsa es cap i ab sa llampria a s'esquena i s'anellet an es dit des mitx de sa ma esquerra, pren es bobiot cap a ca'l Rey.

Ey arriba i el me troba ab tota la Cort que mira-

va fer proeses an es fadrins que's presentaven. Com va veure que aqueys ja havien esfet, se planta davant el Rey i la Cort, i diu:

—Senyor Rey ab tota la companyia: ¿se conté veritat que Vossa Reyal Magestat ha fetes unes dictes que es fadrí que dins es termini d'un més farà sa proesa mes grossa, se casarà ab la Senyora Princesa?

—¡Sí que ès ver! diu el Rey.

—Idò jo venia, diu En Juanet, a provar si seré jo que faré aqueixa proesa per lo quant m'agradaria ferm ferm porer esser genre de Vossa Reyal Magestat.

—Idò, diu el Rey, si tantes ganes en tens, ja pots esser partit a fer sa proesa.

—Bono, Sr. Rey, diu En Juanet: parlem clars! jo sa meua proesa no la puch fer davant la gent; he de ser tot sol i a banda que negú me puga veure.

—I ¿com hem de sebre, diu el Rey, que éts tu que l'has feta i no un altre?

Es ben bo d'arreglar, Sr. Rey, diu En Juanet. Que me tanquin dins una cambra qualsevol, i que posin guaytes an es portal i a totas ses finestres o espirays que aquella cambra tenga, i d'allà dins sortiré ab sa proesa feta, que estarà a la vista de tothom.

Com el Rey sent allò, se gira an es senyors grossos que componien la Cort, i elze diu:

—I ¿qué hi deys voltros?

—¡Que aquest jove parla bé! diuen aquells senyors.

—No res idò, diu el Rey, ¡ja pots veure quina cambra t'agrada mes per tancart'hi i fer sa teua proesa!

—¡A mi totes me son bones! diu En Juanet.

N'hi mostren una que només tenia una mica de finestroneu amb un retxats de ferro ben espessos i ab puntes. En Juanet s'afica ab sa llampria dins aquella cambra, le hi tanquen rodant clau i sa clau dins sa butxaca del Rey, i quatre guaytes an ès por-

tal i quatre abaix des finestró a defora, i allà està qui està esperant tothom sa proesa d'aquel estornell que va venir molt de nou a tothom, comensant p'el Rey i p'es senyors de la Cort, i va fer molt mals averays an ets altres fadrins que ja estaven llests de ses seues proeses.

—¿Què farem? deyen ells entre sí mateys. ¿Que serà cosa que mos safalch a tots i mos don es brou, aquest xeval? ¡Fiauvos-ne des revel·ler!

Sobre tot, ell En Juanet com se va veure dins aquella cambra i que negú li poria aglapir ses seues mangarrufes, s'asseu ben assegut, se posa sa llampria demunt es genoys, i ¡zas! una bona fregada a sa llampria ab s'anellet des dit des mitx de sa ma esquerra, i a l'acte ja li compareix es negret dient tot remolest:

—¡Mane'm feynes com esclau teu que som i de tots es qui porten l'anell!

—Sa feyna que't man, diu En Juanet, que'm plantis davant ca'l Rey un casat set vegades mes gran i mes preciós que es mateix casat del Rey, tot acabat, fora una finestra defora, i tot moblat per dedins.

I encara En Juanet no hagué acabat de dir això, com *¡zas!* se planta davant ca'l Rey un casat set vegades mes gran i mes preciós que ca'l Rey, tot acabat fora una finestra de defora i tot moblat, ab totes quantes de coses ey pot haver a una casa, i sensa faltarhi un amèn de res.

Amb això En Juanet se torna carregar sa llampria a s'esquena, com si res fos estat, toca a sa porta, li obrin el Rey i tota la Cort estaven allà tots esperant el «sant adveniment»; i En Juanet diu:

—¡Ja està feta sa proesa!

—¿I a on ès ella? diu el Rey.

—¿A on? diu En Juanet. Surta Vossa Reyal Magestat a defora, i la veurà.

El Rey i tota la Cort surten defora, i m'hi troben es grandiós casat que es negret acabava de plantarhi,

set vegades mes preciós que ca'l Rey, nou de trinca, tot llest i acabat fora una finestra, i per dins tot amoblat ab tots quants de mobles ey sol haver a una casa de prínceps, sensa que hi faltàs en-lloch un amèn.

Poreu fer contes com degué romandre el Rey ab tota la Cort i demés gernació, com se veren aquell grandiós casat davant. Se'n feyen creus, se miraven uns ab sos altres, allargaven es coll, s'enconcaven d'espal·les, n'estaven ab sos cabeys drets.

A-les-hores En Juanet se destira d'aquesta:

—Bono, Sr. Rey, ja veu que hi he deixada una finestra sensa acabar. L'he deixada així per que es picapedrers de Vossa Reyal Magestat, o bé ets altres que hi haja, provin d'acabarla, veyam quin temps ey posaràn.

A l'acte es picapedrers del Rey se posaren an aquella finestra per acabarla i deixarla com ses altres, i varen haver de mester mes d'un més, i encara se coneixia a la llego que no era de sa mateixa ma que ses altres, això ès, que era massa mal fetota.

Aquí el Rey i tota la Cort varen dir an En Juanet:

—No hi ha remey: tu has guanyada s'acció. Tu t'has feta teua la senyora Princesa.

I el Rey que va dir an En Juanet:

—Lo que s'ha d'empenyorar que se venga! Anem ara mateix a sa meua fia, t'hi presentaré; i dins tres dies, casats! i així en sortirem amb un aixech!

¿Què me'n direu? Ell a l'acte presenten En Juanet a sa fiya del Rey, tots dos s'agradaren prou, enrengaren sa cosa, i dins tres dies se feu s'esclafit, vuy dir, se casaren, i venguen unes nosses ben vitenques, i un ball ben rabiós, i festes i sarau per llarch.

Però no cregueu que tot s'acabàs amb aquest casament p'En Juanet. Va esser tot lo contrari.

Casat En Juanet ab sa fiya del Rey, se'n anaren a estar an aquell grandiós casat, set vegades mes gran y mes preciós que ca'l Rey mateix. En Juanet

era tan viu que no deya a negú ni a sa dona d'on treya tant de recapte cada dia, perque ell i sa dona feyen una taula millor que a ca'l Rey, i tenien un gros estol de criats i criades, que no n'hi havia cap de desmenjat, i tots eren tocats de bon gust: s'estimaven mes un plat d'arròs que set de faves, i un talabant de porcella rostida que un cocarroy. I ¿com s'ho feya En Juanet per sostenir tot allò? Idò desiara pegava fregada ab s'anellet pe'sa llampria, i tot d'una ja li compareixia es negret, que deya tot rabent:

—¡Mane'm feynes com esclau teu que som i de tots es qui porten s'anell!

I En Juanet li solia demanar una senaya de dobles de vint de carassa d'aquelles tan grogues, i gastava d'allà fins que n'hi havia; i, quant les acabava, tornava fer sa mateixa endemesa de fregar s'anellet pe'sa llampria, li tornava sortir es negret, li demanava una altra senayada de dobles de vint de carassa, es negret les hi treya, i l'homo tornava tenir p'es llayt de la casa, tant gastàs.

Negú se'n poria avenir de que En Juanet pogués aguantar tot aquell llayt, perque no sabien d'ont treya tota aquella dobberada que gastava. I ell ¡ben alerta a dir que hu tregués de sa llampria! que la tenia dins sa cambra de mes endins, sensa cap finestra que miràs defora i tancada amb una porta de set forrayats, cadascún ab pany i clau, per que negú nat del mon ey pogués entrar ni venir sospites a negú de que hu treya tot d'aquella llampria, que era tota come de ferro-vey i pareixia mes veya que es pastar. En Juanet sempre duya demunt ses set claus des forrayats de sa porta d'aquella cambra, per que no hi pogués entrar negú i ferli seuvatge sa llampria.

Mentres tant s'onclo moro d'En Juanet no s'aturava de córrer de la Xeca a la Meca a veure si trobaria En Juanet per espampolarli sa llampria, des llevant o des ponent.

A la fi arriba a sa ciutat d'aquell Rey, i li conten

de que la senyora Princesa s'era casada amb un pollastrell aixi i aixi que havia plantat ab un sant-i-amèn davant ca'l Rey un casal set vegades mes gran i mes bo que ca'l Rey mateix, i que allà s'estava ab sa seua dona, que era la senyora Princesa, i que manetjava es diners a palades, sensa que negú hagués pogut afinar ni aclarir d'ont los se treya.

—¡Ja ès En Juanet! pensà s'onclo moro. No pot esser negú mes que ell; i tot això ès ab sa llampria que'm va robar a mi, que hu fa. ¡A veure com jo la me torn fer meua!

Pensa qui pensa com s'ho faria, ja ès partit a rondar per davant es casal d'En Juanet, anant i venint carrer amunt carrer avall, però ben alerta sempre a no topar may En Juanet per que no se'n mal-pensàs i no n'hi fés qualcuna d'ase i seca.

En Juanet s'era fet molt cassador; ey duya una varera loca ab so cassar, i molts de dies se'n anava es dematí i no tornava fins es vespre.

Com s'onclo moro va haver espiat tot això, va prendre sa seua, ben resolt a ferho de tot per espampolarli sa llampria an En Juanet, costàs lo que costàs. I ¿què fa es gran polissardo? S'esquitxa a cas'argenter, i li fa fer tres llànties totes d'or; i es dia que els hi tengueren fetes, observà si En Juanet se'n anava a sa cassera. El guipa que s'hi espitxava amb un escabotell de criats i de cans encoblats, i quant ja no'l veren en tot es carrer, que calculà que ja seria fora de la Ciutat, sa mala ànima de s'onclo moro ja se carrega ses tres llànties d'or i ¡hala a anar i venir per davant ca'n Juanet, crida que crida ab tota quanta de veu se poria treure:

—¡Hala, germanets del Senyor! ¡qui'm barata llànties veyes, de qualsevol cosa sien, ab llànties d'or noves de trinca! ¡Hala qui me'n barata! ¡Hala! ¡hala! ¡hala!

La gent com sentien i veyen allò, elze venia molt de nou, i se returaven per asegurarse de si hu havien mal entès o de si aquell eu havia mal-dit; i

¡Qui'm barata llànties veyes...!

com veyen que era així com eu havien entès, eu trobaven gros de tot.

I al punt ja hi compareixen una tracalada de gent carregats ab llànties veyes, i ja s'aboquen a s'onclo moro, i tots que li deyen, presentantli cadascú sa seua llàntia:

—¡Vaja si feym es barat amb aquesta!

—¡No, amb aquesta altra, germà!

—¡Uep! ab sa meua, que ès mes prenidora!

—¡Ab sa meua ha d'esser ell! ¡Jo som davant!

No vos dich res es marrutxell que s'armà entre aaquella gent perque tots volien esser es de davant, de porque tenien de no porerhi arribar tots a sa llàntia d'or, veyent que aquell homo només en duya tres; però s'onclo moro aviat se'n va esser desfet, perque agafava una d'aquelles llànties que li presentaven, li pegava just una uyada, i ja la tornava entregar a son amo dientli:

—¡No'm serveix, això! no ès lo que jo cerch.

I n'agafava una altra, li pegava just s'uyada, i ja la tornava a son amo dientli que no li servia. I a tots es qui li presentaven aquelles llànties, va fer sa ma-

teixa endemesa; i aquella gent, bé hu poreu creure, se grifaven de no haver pogut fer aquell barat que elze seria estat tant ventatjós.

Ses criades de ca'n Juanet eren estades ses primeres de temerse d'això de ses llànties, i s'eren acostades a s'onclo moro que'n feya sa crida, a demanarli si anava de bo que volgués baratar llànties véyes qualsevols ab llànties d'or, i s'onclo moro les va dir:

—¡I tan de bo com va! Mirau si va de bo, que si me'n duys una de llantiota que té es vostro senyor, i que ès segur que de véya i retuda que ès, ja no la feys servir, jo vos donaré aqueixes tres, totes d'or, i llavò hi haurà una alegració per voltros.

—¿Quina alegració? digueren aquelles dues mandragolines, badant uns uys com uns platets.

—¿Quina? diu s'onclo moro. Una botonada d'or (1) per-hom a voltros dues, i tres vies de cadena d'or per fermarvos pe'sa cinta i que encara les vos pogueu passar p'es coll ab lo que sobrarà, i unes brassaroles totes d'or per la Senyora Princesa.

No vos dich res aquelles dues revel·leres lo que feren, com sentiren aquelles comandacions de s'onclo moro: piquen de talons cap a contarho a la Senyora Princesa, com unes botges, que no sabien que les passava.

La trobaren que s'acabava d'aixecar i de rentar, i ja li diuen:

—Senyora Altesa, escolt per amor de Deu lo que mos diu un homo que hi ha a's mitx des carrer, que va carregat ab tres llànties d'or, noves de trinca!

—¿Què ès lo que diu aquest homo, grans marxandes, que vos ne veniu amb aqueys crits? diu la Senyora Princesa.

—¿Què diu? diuen aquelles. Que el Senyor Prin-

(1) La *botonada* son dotze *botons* (sis a cada mànega des gipó negre) que duen ses dones, i que forma part de sa *caixada* o *adrès* que les fan, en casarse. A les al·lotes pobres les fan uns *botons* de mes poch preu; però tothom fa lo possible per que siguen d'or.

TAYLOR INST. OXFORD

cep té una llantiota véya, que ja no deu esser bona a res a res, perque lo que's diu noltros no l'hem vista lluir may en tota aquesta casa; i diu aqueix homo que, si la hi duym, la mos baratarà ab tres llàn-ties noves de trinca totes d'or, que les du penjades a s'esquena, i llavò mos donarà a noltros una botonada perhom i llavò tres vies de cadeneta d'or per fermarmos pe'sa cinta i que ab lo que mos sobrarà, que mos bast per passarles-mos p'es coll; i llavò per Vossa Altesa un collar de perles i diamants i unes brassaroles totes d'or, també!

—¿Però què me deys, al·lotes? se va esclamar la Senyora Princesa. Però ¿que no veys, grans beneytotes, que això no pot esser ver? ¿Con no veys que això ès que hu heu somiat?

—¡Bona casta de somiar, Senyora Altesa! digueren aquelles mandragolines. ¡Ara mateix el porem anar a fer venir, i Vossa Altesa mateixa se porà treure es gat des sach!

—¡Idò anauhi! diu la Senyora Princesa.

Aquelles dues, com senten allò ja s'esquitxen a s'onclo moro, que va esser ben falaguer de presentarse tot xalest davant la Senyora Princesa, i li feu ses mateixes ofertes que havia fetes a ses criades sobre aquella llantiota véya que va dir que el Senyor Princep tenia.

—¡Però jo may n'hi he sentit parlar! s'esclama la Senyora Princesa.

—Es que ell la deu tenir per dalt es porxo o a qualque recó, i deu estar empegueit d'haverla-hi de presentar a Vossa Altesa! diu es gran polissardo de s'onclo moro.

La Senyora Princesa, que ja li eren entrades unes ganes de baratar sa ditxosa llantiota véya, unes ganes mes fortes que ses que aquelles dues criades tenien, va dir an aquell:

—Mirau, noltros registrarem tota la casa, veyam si la trobam an aqueixa llàntia véya que deys, i tornau demunt migdia; i si l'hem trobada, farem es barat; i, si no, no'l farem.

—¡Bé ha parlat Vossa Altesa! diu s'onclo moro, i se'n va ab ses tres llànties d'or a s'esquena, però ja sensa cridar que les volgués baratar ab cap de véya.

I heu de creure i pensar i pensar i creure, que com si haguessen tengut foch dins ses sabates, ja foren partides la Senyora Princesa i aquelles dues criades cerca qui cerca per tota la casa aquella llantiota véya que les havia dit aquell desconegut que hi havia. Miren per tots es porxos, i res; miren per tots es recons mes esbarrats, i res; s'afiquen dins totes ses cambras, rebosts, botigues, auberjons i enfonys, i res. Allà ont no pogueren entrar perque no tenien ses claus va esser an aquella cambra de sa porta de set forrayats tots ab pany i clau, i que negunes ey eren entrades may perque el Senyor Príncep tenia tancat sempre i duya ses claus demunt, fins i tot per dormir.

—¡Ja ès aquí dins aqueixa bona de llantiota véya! s'esclama la Senyora Princesa.

—¡Es així com diu Vossa Altesa! s'esclamen aquelles dues criades.

—¡Però bé! diu la Senyora Princesa. ¿Com ey entram aquí dins, si està tancat ab set panys i claus, i el Senyor Príncep du ses claus demunt?

—¿Com? diu una d'aquelles criades. ¡Ara me'n he pensada una, un poch massa grossa!

—¡Amolla-li! diu la Senyora Princesa.

—Idò, diu aquella, d'obrir una trapa an es sòtil de sa cambra, i una de noltros amollarle-hi amb una corda; i si hi ha sa llàntia, aquella la treu, i ja estam salvades.

—¡Sí que has pensat bé! diu la Senyora Princesa. ¡Ara mateix!

I ja se'n van totes tres amb un bech-de-grua dalt es sòtil, i ja son partides a deslloriguerar un parey de mitjans a s'endret de sa cambra des set forrayats; a forsa de forses obrin sa trapa, una d'aquelles criades se ferma un lliga-bayasses per ses cuixes; i la

Senyora Princesa i s'altra criada l'amollen per endins i per endins.

—¡Prou! va dir aquella, com va tocar ab sos peus enterra.

l'amollen per endins i per endins...

Li amollen un llum encès, i la dona pogué veure tot quant ey havia dins aquella cambra. I ¿què me'n direu? ell ey va esser sa llantiota vèya que aquell homo havia dit, i hu era ben vèya i retuda de tot.

—¡Sí que hi ès! crida tot d'una aquella criada.

—¿Vol dir ey ès? s'esclama la Senyora Princesa.

—¡Sí, Senyora Altesa! diu aquella d'allà endins.

—¿I encara no l'has amarrada? diu la Senyora Princesa.

—Sí, Senyora Altesa. ¡Ja me poren pujar, en voler! diu aquella.

La pugen ab sa llantiota, i com la va veure d'aprop la Senyora Princesa, no se'n poria avenir de que aquell desconegut en volgués donar tant d'aquella endèria. I tan tapada anava aquella beneyta, que may anà a pensar que, quant aquell desconegut en volia donar tant, qualque virtut grossa havia de tenir aquella llantietxa tan aldana i retuda an es parèixer.

¿Què me'n direu? Ell s'onclo moro s'hi presenta demunt migdia, li mostren sa llantiota, que deya ell, i a l'acte entrega ses tres llànties d'or, es collar de perles i diamants i ses brasseroles d'or a la Senyora Princesa, i ses botonades d'or i ses tres vies de cadeneta d'or que havia promeses a ses dues criades; li donen a ell sa llantiota, que era sa mateixa «llampria meravellosa», i ¿quina la fa ell tot d'una? Pega fregada a sa llampria ab s'anellet que ell duya com es d'En Juanet, i a l'acte li compareix es negret que li diu tot remolest:

—¡Mane'm feynes, com esclau teu que som i de tots es qui porten l'anell!

—Ses feynes que't man, diu s'onclo moro, que a l'acte mos ne dugues tots amb aquest casal demunt aquella muntanya que saps tu que hi ha dins mar dotze grosses (1) de llegos allà dessà aont fan es nius ses segues (2) dins es grech.

I encara no hu va haver acabat de dir s'onclo moro, com *¡zas!* aquell negret se'n va dur tot aquell casal ab tota quanta de gent i ab totes ses altres coses que hi havia dedins: tot se'n ho va dur demunt

---

(1) Una «grossa» son dotze dotzenes=144; per lo mateix, dotze «grosses» de llegos, son 1728 llegos.

(2) Dins el poble mallorquí hi ha la creència de que no s'ès sabut may aont ses segues fan es niu, i diuen que això vé de que quant St. Jusep i la Mare de Deu fogien amb el Bon Jesuset cap a Egipte, ses *segues* tapaven ses petjades per que es soldats d'Herodes no sabessen per ont havien pres. Per això hi ha s'adagi que diu: ***Qui ès nat ni neixerà, nius de sega no trobarà.***

aquella muntanyota que hi havia dins mar, dotze grosses de llegos allà dessà aont fan es niu ses segues dins es grech.

No vos dich res si es veinats i es de ca'l Rey se'n temeren prest de que aquell grandiós casal del Senyor Príncep i de la Senyora Princesa havia descomparegut, sensa deixar rastre de res ni sebre negú per ont s'era fus.

Ara figurauvos quin trastorn i quin mal cop no havia d'esser allò per la Reyna i p'el Rey, i sobre tot p'En Juanet, com tornà de cassar, es vespre, i no trobà dona ni casal ni res.

Com el pobre Juanet va veure que li havien llevat es seu casal ab sa dona i tot quant ey tenia, comensant per sa «llampria meravellosa», tot d'una ja va veure que era s'onclo moro que li havia feta s'endemesa, arribantli a sa «llampria». Lo que no comprenia com la hi havia sabuda trobar. Ja veya ell que, tot d'una que s'onclo moro li hauria pogudes posar ses mans demunt, l'hauria fregada ab s'anellet que aquell també tenia, li seria sortit es negret, i hauria manat an aquest que se'n ho dugués tot a banda aont no fos possible trobarlos. Per veure si afinaria cap camí ni remey, pega fregada ab s'anellet a una llàntia de ca'l Rey, d'amagat de tothom, i ès ver que li sortí es negret; però tot trist, mostiy i alís, i li va dir:

—¡Ah Juanet, Juanet! ¡Ja la t'han feta! ¡t'han presa sa llampria meravellosa! Cop en sech he sentit que'm cridaven. Surt, i ès estat s'onclo moro, que me diu: A l'acte, du aquest casal ab tots noltros i tot quant ey ha, a demunt un penyal que veuràs que s'alsa dins mar, dotze grosses de llegos allà dessà aont fan es niu ses segues, dins es grech. I jo, com ell portava l'anell i havia fregada amb ell sa llampria, no he tengut altre remey que creure'l.

—I ¿ara no m'hi pories dur, tu, demunt aqueix penyal? diu En Juanet.

—No puch, diu es negret. Jo només puch fer lo

que me mana es qui frega l'anell per sa llampria meravellosa. Mentres tu no la torns tenir i no hi freguis l'anell, no'm cridis, que tant mateix no't sortiré, perque no puch, Juanet.

I a l'acte es negret va descomparèixer, i deixà En Juanet com poreu pensar.

En Juanet feu una bona plorada, i el Rey i la Reyna que no feyen altra cosa mes que plors i mes plors, i tota la Cort per lo mateix, fins que el Rey agafa En Juanet i li diu:

—Juanet, ¿i es teus contes, quins son?

—¡D'anarme'n a cercar sa meua dona, i de cercarla fins que l'haja trobada! diu En Juanet.

—¿I quin cabal tens tu per anarte'n-hi? diu el Rey.

—¡No tench aont caure mort! diu En Juanet. Tot quant tenia, era dins sa casa; per lo mateix m' han deixat com un jonch de fuyes.

El Rey aquí li dona un cavall i un serró de dobles de vint, i En Juanet diu:

—No res, me'n vaig a cercar sa meua dona, i no m'aturaré que no l'haja trobada i recobrada. Primer cauré mort.

I se despedeix del Rey i de la Reyna, i ab so serró ben amagat pega bot demunt es cavall, i esperonada an aquest, i aquest trot trot, i de d'allà ben acanalat cap a grech, cap allà ont es negret li havia dit que s'en havia duyt es casal ab la Senyora Princesa i tota la resta.

Camina caminaràs, i demana qui demana a tothom que trobava si li sabrien donar clarícia d'un penyal que sortia dins mar amb una casa an es cap-curucull; però negú n'hi sabia donar gens de clarícia.

I el pobre, hala per envant sempre sensa perdre es coratge may, sempre cap a grech, i no parava de demanar a tothom que topava, sobre aquell ditxós penyal que s'alsava dins mar amb una casa an es cap-curucull, però negú n'hi sabia donar cap entresenya.

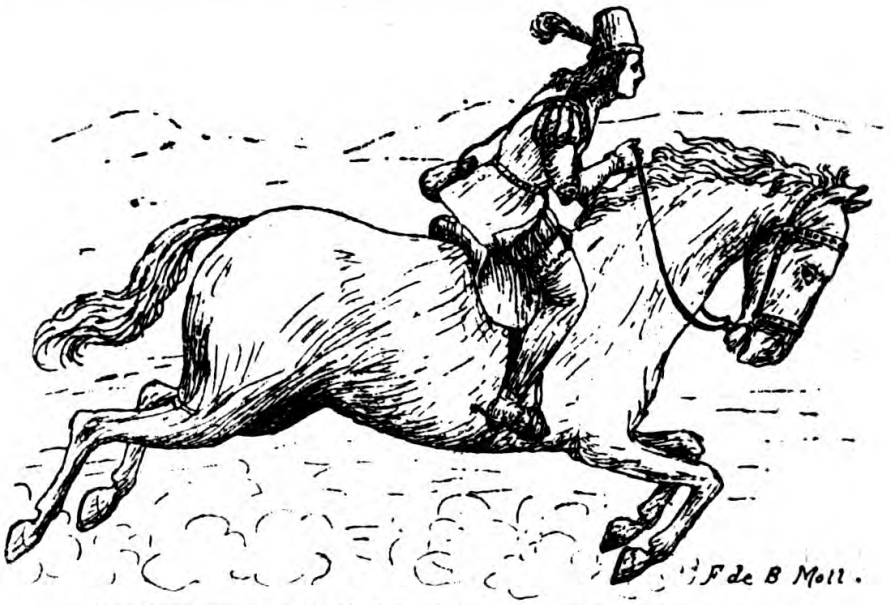

pega bot demunt es cavall, i de d'allà ben acanalat cap a grech...

Com ja feya una partida de setmanes que caminava sempre cap a grech, topa una ciutat. Se'n hi entra, tresca qui tresca carrers i mes carrers, i assetsuaixí surt a sa plassa. Ey veu un remolí de gent; s'hi acosta, i va romandre esglayat. Aquella gent estava enrevoltada d'un mort i sa dona i set infants des mort, tot arrufats devora es baül i plora qui plora: i un esgotzí que elze guardava, arrabassantse una cara de Caifàs lo mes an el viu.

Demana En Juanet què era tot allò, i un des quí miraven aquella feta li diu:

—Jo vos ho diré què ès això. Aquest homo s'ès mort carregat de deutes i sensa cap cobransa; i an es qui se moren així, aquí tenim per costum de durlos a's mitx de sa plassa amb sa dona i ets infants que hagen deixats, per veure si mouràn a compassió qualque bona ànima que pagui es deutes des mort. Si en surt cap dins tres dies, que pagui aquells deutes, enterren es mort i amollen sa dona i ets infants. Si no n'hi ha cap que fassa s'homonia de pagar aquells deutes, enterren es mort i vènen sa seua dona i ets infants, vuy dir, els encanten aquí en mitx

ab tot quant es mort deixà, i lo que'n treuen, s'ho reparteixen aquells an-e qui es mort devia.

—¡Vaja quines costums que teniu per aquí! diu En Juanet.

—¿Vol dir trobau que no feym bé? diu aquell.

—Trob, diu En Juanet, que ès massa cruel això d'haver de vendre sa dona i ets infants a punt de bísties! ¿Què hi inculpa sa dona ab sos deutes de s'homo? ¿Què hi inculpen ets infants ab sos deutes de son pare?

—¡Ja hi inculpen, ja, devegades! diu aquell. I voltros per sa vostra terra, perque supòs que vos no sou de per aquí (si hu fósseu, no haurieu gastada tal paraula), que no deys que «una dona fa la casa i una dona la desfà»?

—Sí que hu deym, diu En Juanet. Per això mateix, si sa dona no ha fets es deutes, sino que ès estat s'homo que'ls ha fets ab so seu mal cap, ab so seu mal maneig, ¿per que hu heu de fer pagar a sa pobre dona, venentla com si fos una mula o una somera?

—Però ¿i si ès sa dona, diu aquell, que ab so seu mal cap i mal maneig ha fus tot es cabal de s'homo?

—An aquest cas, diu En Juanet, ja no hi tench res que dir que hu fassen pagar a sa dona, si va esser ella que feu es mal. Però lo que succeeix per sa meua terra, i supòs que per aquí vos ne pendrà lo mateix, que, de deu vegades nou, es qui fa es deutes ès s'homo, i no sa dona.

—¡Però bono! diu aquell. ¿I vos sou homo, i vos ne veniu aquí a defensar ses dones?

—Jo, diu En Juanet, sempre m'ha agradat defensar sa raó allà on ès, perque trop que fa golafre i grosser defensar just sa conveniència. Ja m'agrada a mi així mateix lo que'm convé; però sa raó ha d'anar sempre davant. O som homos o no hu som.

—Me pareix, diu aquell, que amb aqueixa lley que vos duys, no fareu gayre carrera ni cases amb arch.

—¡Serà lo que Deu voldrà i no mes! diu En Juanet. Però encara hem deixats ets infants. ¿A on treu cap haver de vendre es pobres infantons, si son pare ès mort ab mes deutes que cobranses?

—¿I si ets infants, diu aquell, en son causa des deutes, que fan lluna (1) i no deixen pel a raure a son pare i el deixen an es pobre pare com un joch de fuyes?

—Però ¿i si no fan res d'això? diu En Juanet. ¿I si son uns bons al·lots que no hagen fet mal mes que an es pa? ¿I si son petits encara com aqueys que hi ha ara aquí's mitx, que encara duen aferrades ses busques des niu?

Era ben ver: aquells al·lotons des mort cabien tots devall un arer; es mes gran per molt tendria deu anys, i sa pobra viuda per molt si n'havia doblegats trenta, i era una dona plantosa de lo mes i ben tayada de per tot, i que feya cara de bona dona ferm, i de tot aquell remolí de gent no hi havia negú que li retregués cap perjudici ni cayre flach.

Aquell que les havia amb En Juanet no s'atansà tampoch a dir que aquells set infantons fossen causa, pes seu mal-cap, des deutes de son pare, ni tampoch tengué pit per tirar sa somada demunt sa pobre viuda, i lo que va fer s'aliardo va esser deixar en banda En Juanet perque trobava que aquest l'havia calsat just ferm.

En Juanet va recórrer un poch aquell remolí de gent, i demanà an aquest i an aquest altre quina casta d'homo era es mort i sa dona i ets infants, i tothom li va dir lo mateix:

—Es mort era curtet de gambals. Es seus pares li deixaren una partida de possessions ben bones, però tot li va anar tan tort, que sensa sebre com ni com no, i sensa que li coneguessen cap tara ni cap vici, com se'n va tèmer, eu va haver fus tot, i s'ha-

(1) Si una dona d'amagat de s'homo o els fiys d'amagat de llur pare treuen coses de la casa, i hu venen per llur mal-gast, se diu que «fan lluna».

gué d'endeutar per porerse omplir es gavatx ell i tota la barquera. ¡I sabeu així mateix que'n lleven de concert des vent, nou freixures! perque eren nou, ell i sa dona i es set bigarnius. En quant a sa viuda, ès una santa al·lota que no ha donat may un que xarrar ni li han poguda posar may sa llengo demunt. Dets infants no hi ha que parlarne, tan tenres com son.

—¿I que no tenen parents? digué En Juanet a un d'aquells que preguntava.

—¿Parents? contestà aquell. Així mateix en tenen que no campen malament, però ja sabeu lo que sol succeir, que de sa misèria tothom en fuig i que es berenats no coneixen es dejuns. Si això fos gent molt rica, que tenguessen una caixa al raset de dobles de vint, tothom voldria esser parent: però com son mes pobres que es ropit, es parents i tot se'n amaguen d'esserho.

I mentres tant negú s'arrambava a s'esgotzi a dir:

—Jo pach es deutes d'aquest homo; per lo mateix, duyslo-vos-ne a enterrar.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que tot allò tocà tan fort es cor d'En Juanet, li feu tanta i tanta de compassió aquell mort i aquella viuda i aquells infantons, que ets uys li comensen a espiretjar i aviat li vengué un esclator de cor que li costà molt, però molt no rompre ab plors, fins que se planta davant s'esgotzi, i sensa baubetjar ni trampoletjar gota li diu:

—¿Què s'ès mester per porer soterrar aquest homo i per que aqueixa dona i aqueys infantons se'n puguen anar franchs de tot a ca-seua?

—Que qualcú pach es deutes que deixà es mort, diu s'esgotzi amb aquella cara tan sarracena que s'arrabassava.

—I ¿quins són es deutes que deixà aqueix homo? diu En Juanet.

Fer En Juanet aquesta pregunta i saltar una

quinzena d'homos devant ell, va esser tot ú; i tots un derrera s'altre, ja foren partits a dirli:—A mi'm devia cent lliures!—A mi cinch-centes!—I a mi, mil! —I a mi tres milia!—I a mi quatre milia!

—Jo estich dispost a pagar tot lo que aqueix mort devia...

I n'hi va haver d'altres que encara s'enfilaren mes amunt.

En Juanet, davant tot allò, va dir:

—Jo estich dispost a pagar tot lo que aqueix mort devia de bon de veres, si es dobbers me basten, que crech que'm bastaràn; però vuy veure sa forsa de com mentres aqueix mort devia tot això.

—Aviat la veureu, digueren aquella quinzena d'homos.

S'esquitxen tots cadascú a ca-seua a dur s'aubarà des deute; i al punt ja tornaren ab sos papers. Ey compareix es bal·le amb un escrivà, que se posen a mirar aquells papers. Les donaren per valedors; i En Juanet obri es serró de dobles de vint, i allà, dany-dany, pagà tots es deutes d'aquell mort. Just dos durets d'or li quedaren dins es serró.

Tothom, davant aquella feta tan grossa d'En Juanet, romangué sensa polsos, ab sos cabeys drets; negú se'n poria avenir.

Sa pobra viuda agafa es set infantons, i s'agenoya amb ells davant En Juanet per besarli es peus donantli milions de gràcies amb un plors desfet.

En Juanet no volgué res de tot allò, sino que digué a sa pobra viuda que se'n anàs a ca-seua ab sos infantons, i que fés bonda i Deu no la desempararia perque Deu no hu ha fet may encara de desamparar negú, i manco una viuda ab set infants.

Sa viuda, fort i no't mogues, volgué que En Juanet al manco se'n dugués una recordansa, s'única cosa que conservava seua es seu homo: unes uyeres.

En Juanet, per no ferli es despreci, les va pendre, demanà an es bal·le que soterrassen tot d'una es mort, i així hu feren. I En Juanet pega bot demunt es cavall despedintse de tota aquella gent, i ja va esser partit de bell nou de d'allà cap a grech, cap a cercar sa seua dona i sa llampria meravellosa.

Com En Juanet tornà esser partit de d'allà, que ja era sortit d'aquella ciutat, s'hi girà i va dir:

—Així mateix me'n duch una bona recordansa d'aqueixa ciutat: ses uyeres d'un que va fondre mes que no tenia, i un serró qui seya en-terra de ple que era de dobles de vint i que ara està tan pansit que just ey son romasos dos trists durets d'or.....

Això el posà molt consirós an En Juanet, i fins comensà a entrarli funestedat i engronyament; però assetsuaixí se redressa de cor i diu:

—¿I com estam aquí? ¿I què ès això que m'entra ara? ¿Tristor i funestedat d'haver feta una obra bona com ès pagar es deutes d'aqueix mort per que el poguessen enterrar, i sobre tot per que no haguessen de vendre aquella viuda i es set infantons? ¿I quant s'ès vist que a un li haja dit malament per haver obrat bé? ¿No mos diu s'adagi: «fé bé i no miris an-e qui»? ¿Qui sap si aqueixa bona obra que he feta, me durà fins allà aont son sa meua dona i sa llampria, i si les me farà recobrar? ¡Animetes santes, que sia així! ¡Amèn que sia així!

Amb aquests pensaments En Juanet va recobrar un coratge fora mida i ja no estigué pus consirós ni engronyat; ja se'n anava de d'allà ben xalest d'esperit, encara que una mica massa jugeret de bossa; però lo que pensava ell:

—Amb aqueys dos durets d'or que'm queden, puch fer un parey de dies de camí si m'estauviy de tot lo superfluix, si no fas mes llayt que just lo necessari. ¡Mes envant, Deu ja proveirà!

Amb això arriba a un hostal, i hagué de camviar un duret per pagar s'hostalatge. Segueix endavant, se torna aturar a un altre hostal; i com hagué pagat aquell altre hostalatge, que ja no li quedava cap creu des duret que havia camviat, notà que dins es serró no estava tot-sol aquell duret sensa camviar, sino que n'hi havia comparegut un altre, i per lo mateix tornava tenir dos durets d'or en pessa.

—¡Cap com aquesta! s'esclama En Juanet. ¿I d'ont me deu haver comparegut aquest altre duret d'or? Sobre tot, jo el tench aquí dins, i ja hu veurem que serà això! ¡Bé pinta sa cosa per ara, gràcies a Deu!

Seguí endavant camina caminaràs, sempre cap a grech. S'atura a un altre hostal, i, per pagar s'hostalatge, camvia un altre duret d'or; ¿què me'n direu? Ell com hagué pagats tres o quatre hostalatges an ets hostals aont feya returada, quant ja no li quedava cap creu des duret que havia camviat, nota que dins

es serró ey tornava tenir dos durets d'or; n'hi havia comparegut un altre de bell nou. No vos dich res si en cobrà de coratge En Juanet ab tot allò, i com mes anà mes en tengué, perque cada vegada que acabava de gastar un duret d'or, *¡zas!* n'hi compareixia un altre dins es serró; i, en haver gastat aquell, *¡zas!* un altre; i ja'n tornava tenir dos de durets d'or. Per això Eu Juanet may camviava mes que un duret; sempre se deixava s'altre dins es serró, i aquell no volia estar tot-sol, i en cridava un altre.

I lo bo també va esser un dia que camviava es duret d'or, i sa plata que li tornaven des camvi no li acabava de fer; i, per mirarla-se bé, li vé s'idea de posarse aquelles uyeres des mort d'aquella ciutat que li havien donades per recordansa i que encara no les s'havia provades. Les se posa, i l'homo romangué esglayat, perque tant com li allargava sa vista, va veure per tot sensa que parets ni portes ni embalums, en no esser cossos de persona, li tapassen la vista; de manera que per sa seua vista, duguent aquelles uyeres, tot era come de vidre; i l'homo se mirava una casa o un embalum qualsevol, i tot d'una ja veya tot quant ey havia dins aquella casa, dins aquell embalum, per amagat i per tancat que estigués. Però no sols li succeí això amb aquelles uyeres, sino que s'homo que li camviava es duret d'or, tot d'una que En Juanet se posa ses uyeres, el va perdre de vista an En Juanet, i ja hu crech que pega crit i ja se posa a dir:

—Però ¿què dimoni ès això? ¿Per ont m'ha pres aquest homo, que li camviava es duret d'or? ¿Com pot esser, abolirse un homo aixi davant sa meua vista?

I En Juanet sentia tot allò i veya aquell homo lo mateix que abans de posarse ses uyeres; però aquell homo no'l veya a ell. Era que aquelles uyeres tenien aqueixa virtut: que es qui les duya posades, eu veya tot i negú el veya a ell.

¿Per ont m'ha pres aquest homo.. ?

—¿Així va això? diu En Juanet. ¡Bé mos va es joch! ¡Ja pot esser que me en servesca ferm ferm d' aqueixes uyeres! Me sembla que me serviràn, si Deu ho vol i Maria, per obrirme molts de portells. ¡Que'm tirin d'una passa si jo no fas molta de carrera amb aquestes uyeres i ab sos dos durets d'or dins es serró, que, en llevarne un, n'hi compareix un altre! ¡Sí que'm va convenir que aquella pobre viuda m'oferís aqueixes uyeres per recordansa! ¡Sí que'm va convenir topar an aquella ciutat i aturarme an aquella plassa i pagar es deutes d'aquell mort!... Bons siguem noltros, que Deu may falta.

I ¿què fa En Juanet? Se lleva ses uyeres i les s' estorja ben estorjades, i a l'acte aquell homo des camvi el se torna veure davant, i ja hu crech que tornà romandre esglayat de que assetsuaixí li hagués tornat comparèixer.

En Juanet li va fer es desintès; acaba d'arreglar lo des camvi, pega bot dalt es cavall, i llenderada an aquest, i es cavall de d'allà ben acanalat cap a grech, sempre cap a grech.

I heu de creure i pensar i pensar i creure, que a tothom que trobava, demanava clarícies d'un penyal que s'alsava dins mar amb un casal an es cap-curucull, però negú n'hi sabia donar cap nova, negú en sabia mè ni perdiu de tal penyal ni de tal casal.

¿Vos creys que per això En Juanet perdés gens es coratge? Idò no'l perdia gota, i sempre tirava endavant, camina caminaràs i demana qui demana a tothom que veya, des penyal de dins mar amb un casal an es cap-curucull.

Si poca clarícia li donava un, manco n'hi donava s'altre, fins que un dia topa una doneta véya, que li demana almoyna, dientli que feya set dies que no havia tastadet res nat del mon. I ¿què fa En Juanet? Se destira des serró, l'obri, treu un des dos durets d'or en pessa que hi duya, i el dona an aquella jayeta, i *¡zas!* li compareix un altre duret d'or dins es serró, i ja en tornà tenir dos en pessa.

¡Poreu fer comptes aquella jayeta si hi degué romandre satisfeta! i ¿què me'n direu? Ell com En Juanet li demanà des penyal de dins mar ab so casal an es cap-curucull, ella va dir:

—Jo no t'ho sabria dir ¡o jovenet! aont devers cau aqueix penyal que'm demanes; però poria esser que hu sabés un germà meu ermità que està demunt aqueixes muntanyes que tenim davant, dins es grech. Aquest germà meu és el Rey dets animals de la terra, i poria esser que ell eu sabés aont cau aquest penyal, perque ell per via dets animals sab moltes de coses.

En Juanet, com sentí això, pega esperonada i altra an es cavall, i ja li dona cap an aquelles muntanyes que tenia davant dins es grech.

Camina caminaràs, s'enfila per aquelles muntanyes, arriba a sa cucuya, i afina s'ermità que aquella jayeta li havia dit, davant sa seua ermita, que la tenia an es cap-curucull mes alt de tot aquell serral. S'hi acosta, i l'escomet ab tota cortesia.

—Ermità de Deu, li diu En Juanet. ¿Se conté veritat que sou el Rey de tots ets animals de la terra?

—¡Per ell me tench! diu s'ermità, que era un jay esquerp i ravascós, amb uns uys come calius i una barba blanca que li pegava per sa cinta, i hàbit de llatra de pauma que li tapava tot es còs, fora es cap, ses mans i es peus.

—I ¿per quines cinch centes, diu s'ermità an En Juanet, te'n vens ara a demanarme tot això?

—¡Jo vos ho diré, ermità de Deu! diu En Juanet.

I aquí l'homo li conta a s'ermità tot lo que li havia passat: que li havien presa sa dona, i la se'n havien duyta dins un casal an es cap-curucull d'un penyal que s'alsava dins mar, dotze grosses de llegos allà dessà aont fan es niu ses segues dins es grech; i que ell, En Juanet, havia feta sa promesa de cercar aquella dona seua fins i tant que l'hauria trobada, costàs lo que costàs.

—Trob, va dir s'ermità, que es teus pensaments son molt avenguts, i que fas lo que vol Deu. ¿Ets casat? Idò te pertoca estar ab sa dona. ¿La t'han presa? Idò l'has de cercar fins que l'hages trobada!

—Idò bono, diu En Juanet, a vos venia jo, ¡oh ermità de Deu! a veure si, come Rey de tots ets animals de la terra que sou, me sabrieu donar un camí per trobar aquest casal aont està tancada sa meua pobra dona.

—No res, diu s'ermità. Demà dematí a punta de dia cridaré tots ets animals de la terra; i les demanarem si saben ells aont devers cau aquest penyal que surt dins mar amb un casal an es cap-curucull.

—¡Gran mercè me fareu, ermità de Deu! diu En Juanet.

—¡Bono! diu s'ermità. Ara passarem el Rosari, soparem, i llavò ¡a geure! per porermos aixicar de bona hora demà dematí.

—Sí que heu pensat bé! diu En Juanet.

Resen el Rosari; sopen, i tómbala! cadascú dins sa seua cel·leta, perque s'ermità en tenia tres: una per ell, i dues p'ets anadors i venidors que topaven per aquells paratges tan lluny de remeys, i li demanaven cobri.

Lo endemà dematí a trench d'auba s'ermità, que ja feya hores que estava amb oració, desxondeix En Juanet, passen plegats es *pare-nostros* de s'aixicarse, berenen ab quatre grapades, i tot d'una que co-

mensà a esser de dia, s'ermità s'enfila demunt s'ermita, i ja ès partit a siular, i tot allò resplendia ab sos seus siulos. Semblava mentida que una mica de jay com era ell, hagués de porer siular tan granat. I entre siulo i siulo deya ab tota quanta de veu se poria treure, que era una cosa d'espant:

—¡Hala, animalets de Deu, que vos he mester forsat forsat! ¡Es el Rey que Deu vos ha posat, que vos crida! ¡Hala idò, si compareixeu! ¡Hala idò, fora sòn! ¡fora vessa!

I heu de creure i pensar i pensar i creure que a l'acte se comensà a sentir una remor esglayadora com sa que fa la mar en anar molt moguda, com sa que fa una torrentada grossa que se'n vé, esbroncant per tot i arregussantho tot. Eren ets animals de la terra que compareixien, tots tan peus alts com porien. I al punt tot allò va esser ple d'animals i mes animals; i estaven mes espessos que's cabeys des cap, i omplien tot lo que destriava sa vista desde s'ermita.

—¡Vamostaquí, Sr. Rey! ¡manaumos feynes que sapiguem fer! digueren tots, cadascú ab sa seua llengo baldufenca.

—Sa feyna que vos man, diu s'ermità, ès que'm digueu si heu vist may o si sabeu aont devers cau un penyal amb un casal an es cap-curucull, dotze grosses de llegos allà dessà a on fan es niu ses segues dins es grech.

Cap d'aquells animals de tota aquella tracalada de milenars de milions badà boca; esperaven que es caporal de tots, es lleó, motàs. A la fi es lleó digué:

—¡Jo no he vist may tal penyal, ni noves!

—¡Ni jo tampoch! digué s'elefant.—¡Ni jo tampoch! diu es tigre.—¡I jo manco! diu es llop.

I tots aquells animals, un derrera s'altre, varen dir que may havien vist tal penyal, ni noves.

—Sr. Rey, arribà a dir sa raboa: ¿que poria dir una paraula?

—Maldament siguen dues, diu s'ermità.

A la fí es lleó digué:—¡Jo no he vist may tal penyal, ni noves!

—Idò, diu sa raboa, trop que ès natural que noltros que no mes trepitjam terra, que no sabem volar ni nedar; ès molt natural que no sapiguem mè ni perdiu d'un penyal de dins mar amb un casal an es cap-curucull, que se veu que cap de noltros ey ha capllevat may, tota vegada que negú l'ha vist ni en sap trallat ni memòria. Això tal volta eu sabrien es peixos de la mar o ets aucells del cel.

—¡Si que té raó sa raboa! s'esclamaren tots aquells milenars de milions d'animals.

—¡No res, idò! diu s'ermità. Ja vos ne poreu tornar per allà ont sou venguts, ¡oh animalets de Deu! ¡I tantes de gràcies a tots! ¡i perdonau de l'enfado!

—¡No hi ha enfado ningún! digueren tots aquells animalets de Deu, i se'n tornaren tots, cadascú pes seu vent, cap an es seu agre, amb un peu davant s'altre i tris-tràs tris-tràs.

—Bono, diu s'ermità an En Juanet. ¡Ja'l veus an es frit! Te convendria arribar fins an el Rey des peixos de la mar, que ès un altre ermità germà meu

que té s'ermita demunt aquell serrat de muntanyes tant blavenques que destriam dins es grech; té sa seua ermita just an es cantell d'un bech de penyes com nou o deu campanars d'altes que bequen dins mar, i d'allà dalt té bo de retgir es peixos de la mar.

—¡Idò ara mateix m'hi espitx! diu En Juanet. ¡I milions de gràcies, ermità de Deu, d'aqueix favor tan gros com m'heu fet!

—¡Això no ès cosa! diu s'ermità.

En Juanet pega bot dalt es cavall, i de d'allà cap an aquell serrat de muntanyes tan blavenques dins es grech.

Camina caminaràs En Juanet cap an aquelles muntanyes va haver de mester uns quants dies per arribar an es cap-curucull. Com ey va esser, mira qui mira si colombraria en-lloch aquell ermità, Rey de tots es peixos de la mar, a la fi el guipa que feynetjava davant s'ermiteta, xaravel·la i menudona i asseguda just an es cantell d'aquell bech de penyes tan altes, an es peus de les quals s'esbaltien ses ones de la mar, renoueres o apacivades segons es vent d'ont venia. S'ermità era un vey esquerp i ravascós, amb una barba blanca que li pegava per sa cinta i amb uns uys come calius flametjants.

En Juanet s'hi acosta, i l'escomet ab sa reverència i cortesia que pertocava, tot dientli:

—¡Alabat sia Deu, ermità del Senyor!

—¡Alabemlo per a sempre! diu s'ermità.

—Si no vos dich per què som vengut, diu En Juanet, no hu sabreu.

—Jovenet, diu s'ermità, si totes les dius tan avengudes, parlaràs molt garrit.

—Idò, diu En Juanet, vench de veure es vostro germà, el Rey de tots ets animals de la terra, que m'envia a vos, perque m'ha dit que sou el Rey de tots es peixos de la mar.

—Per ell me tench, diu s'ermità, perque Deu m'hi ha fet.

—Idò, diu En Juanet, heu de creure i pensar, ermità de Deu, que a mi m'han feta sa mala injusticia de pendre'm sa dona, i la se'n dugueren dins un casal an es cap-curucull d'un penyal que s'alsa dins mar, catorze grosses de llegos allà dessà ont fan es niu ses segues, dins es grech.

—¡Si que la se'n han duyta enfora, idò, an aqueixa dona teua, oh jovenet! diu s'ermità.

—¡Bé hu poreu dir, ermità de Deu! diu En Juanet. Idò jo perque m'hi vaig casar, vuy estar amb ella; i estich ben resolt a no aturarme de cercarla fins que la puga atènyer.

—¡Trop que fas molt bé, oh jovenet! diu s'ermità. Qui ès casat, que estiga ab sa dona. Això vol Deu.

—Idò bono, diu En Juanet. Corre qui corre mon i cerca qui cerca per tot sa meua dona, vaig topar a ses muntanyes des vostro germà el Rey de tots ets animals de la terra, a veure si ell me sabria dir cap aont havia de pendre per trobar això que cerch. Me diu ell que no hu sab, i crida tots ets animals de la terra, i elze demana si cap d'ells ha vist ni topat may tal penyal ni casal, i cap n'hi hagué que l'hagués vist ni topat may. Llavò ell me diguè que tal volta vos eu sabrieu, aont cau tal penyal o hu porieu aclarir ab sos peixos de la mar, perque per forsa n'hi han de topar de peixos devers aquell penyal si s'alsa de dins mar.

—May havia sentit anomenar tal penyal ni casal, diu s'ermità; però porem cridar es peixos de la mar, veyam si cap d'ells mos ne dona clarícies!

—¡Oh, quin favor mes gros me farieu, ermità de Deu, si elze cridàveu an es peixos i els ho demanàveu an això! diu En Juanet.

—Això costarà poch, diu s'ermità. Lo que hi ha que no elze porem cridar fins demà demati abans que ets animalons prenguen bordada, perque ¡sabeu que han de trompitxar, els pobrets, per besquetjarse la vida!

—Massa favor me fareu, diu En Juanet, si elze cridau demà demati.

—¡Idò hu farem així, diu s'ermità de Deu. I ara porem passar el Rosari, llavò soparem, i llavò ¡a geure! per porermos desxondir de bona hora.

—¡Ben pensat! diu En Juanet.

I «en nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant» se senyen, passen el Rosari i un bon enfilay de «pare-nostros», sopen primet per no passar mala nit, i se'n van a geure.

Un poch passat mitja nit s'ermità s'aixeca per fer ses seues devocions, i a punta d'auba crida En Juanet, que s'aixeca tot rabent; passen plegats es «pare-nostros» de s'aixecarse, berenen ab quatre grapades; i, com comensava a esser dia clar, s'ermità de Deu se posa just an es cantell d'aquell bech de penyes, girat a la mar, i ja ès partit siula quí siula.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que se treya uns siulos tan forts i tan forts aquella mica de vey d'ermità, que pareixia mentida que pogués siular tan granat; tot resplendia, i entre siulo i silo deya cridant:

—¡Oh, peixos de Deu! ¡tots voltros que coetjau i trescau per dins mar! ¡compareixeu aquí mes que depresa, tots quants sou! ¡De part de Deu que m'ha fet Rey vostro, vos dich i vos man que compareigueu! ¡Hala, idò, peixos de Deu, no vos fasseu esperar massa! ¡Aquí teniu tots ses feynes! ¡Hala idò, per l'amor de Deu!

¿Què me'n direu? Ell al punt comensen a comparèixer baix d'aquell bech de penyes, an es peu d' aquell penyalar, esbarts i mes esbarts de peixos grossos, petits i mitjansers. Allà haurieu vists estols de balenes i de molars, estols de cavalls marins i veys-marins i taurons, estols de delfins i de peixos-espases, i de peixada menuda no hu volgueu sebre es milions de caparrins que hi guaytaven; perque això sí, tot aquell peixam, tot aquell peixum, tot aquell peixim, tant de milenars de milenars de peixos com compareixien, tots s'arremolinaven baix

al punt comensen a comparèixer esbarts i mes esbarts de peixos...

d'aquell penyalar de s'ermita de s'ermità de Deu; tots treyen es nas fora de s'aygo, tots guaytaven i aluyaven el Rey a veure què les diria de demunt aquell bech de penyes que volava demunt la mar, fent una barbacana esglayadora.

—Bono, va dir s'ermità de Deu, vos he cridats per veure si cap de voltros me sabrà donar clarícia d'un penyal que s'alsa de dins mar i que té un casal an es cap-curucull, i això ès dotze grosses de llegos allà dessà ont fan es niu ses segues, dins es grech.

Cap d'aquells peixos badava boca perque cap volia esser es primer, fins que a la fi parla sa balena i diu:

—Jo no sé res de tal penyal ni de tal casal. Pot esser que qualque pich en sia passada ran-ran, sensa temerme'n. Si es casal estigués a sa vorera de mar, devora s'aygo, ja l'hauria reparat. Si està an es cap-curucull i aquest ès molt aguyonat, may el puch haver colombrat, perque noltros per dins mar no miram tan amunt ni sa vista mos allarga tant.

Tots ets altres peixos de la mar, un derrera s'al-

tre, vengueren a dir lo mateix: que'n veyen a betzef de penyals i que n'havien vists sempre, però que ells no miraven es cap-curucull, i manco si aqueix era gayre alt, sino que miraven mes devers ses voreres aont s'esclafen i s'esbalteixen ses ones, per no pegar a penyes o no romandre encallats dins cap arenal. En rudes, cap d'aquells milenars de peixos va sebre res de cap penyal que tengués an es cap-curucull cap casal ni casull. I llavò es delfí demanà sa paraula i s'ermità de Deu la hi donà, i va dir:

—Senyor Rey de tots es peixos de la mar, això que Vossa Reyal Magestat mos demana a noltros seria mes fàcil que hu sabessen ets aucells del cel, ells que van a l'ayre i les lleu mes escampar la vista per dalt cucuyes i cap-curuculls de muntanyes i turons. Això ès lo que hi trob, i hu he volgut amollar per lo que puga convenir a Vossa Reyal Magestat.

—Gran mercè m'has feta, estimat delfí, amb això que m'has dit, que prou eu tendrem en compte.

I a-les-hores se gira s'ermità de Deu a tot aquell peixim, peixam i peixum, i elze diu:

—No res idò, animalets de Deu, ja estau llests de lo que jo volia de voltros. Ja vos ne poreu tornar per allà ont sou venguts, i feys tots sa vostra via tan bé com sabreu! ¡Tantes de gràcies a tots, i perdonau de l'enfado!

—¡No hi ha enfado negún! digueren tots aquells milenars de milenars de peixos, i cadascú va pendre per son vent mes que depressa cap an es seu agre per besquetjars'hi la vida segons costum.

—Bono, va dir s'ermità an En Juanet. Ja has sentit es manifest; no'n saben res es peixos de la mar d'aqueix penyal ab so casal an es cap-curucull, que tu cerques. Lo que hi ha que es delfí, ab lo que mos ha dit, t'obri un portell que't pot servir de molt. Es ben ver que si negú ha d'haver vist aquest casal han d'esser ets aucells del cel. I caurà bé, perque justament un altre germà meu que capleva demunt aquelles muntanyes que guayten tan blavenques

dins es grech, ès el Rey de tots ets aucells del cel. Per lo mateix ¡oh jovenet! te convé a caramull espitxart'hi, veyam si ell te podrà encaminar bé cap allà ont dius que ès sa teua dona.

En Juanet va donar milions de gràcies an aquell ermità de Deu; i dientli «A-reveure» i «ab Deu-siau» ja li va haver envelat cap an aquelles muntanyes tan blavenques que guaytaven allà lluny dins es grech.

L'homo se'n anava tot xarpat, bras sonant i oreya fumant i ple de coratge, amb aquelles uyeres d'aquell mort que tenien tanta de virtut, ben estojades, i ben alerta que anava a posarles-se gens mentres no li fos precís, perque deya ell:

—No convé abusarne; just han d'esser per un cas de casos. I llavò que si les comensava a dur, estaria mes esposat a perdreles o a que qualcú de copdescuyt les me fés seuvatges.

Ab so serró ja no poria fer lo mateix, perque cada instant el s'havia de treure, perque ja's sap que un no hi pot anar p'el mon sensa treure's es serró, ja que cada instant ey ha que afluixar la mosca i amollar clopinsos.

En Juanet aixi mateix li tenia molt de compte an aquell serró, perque li era mes necessari que no ses uyeres, i d'un bon tros. Basta considerar què li hauria passat si li saupen aquell bo de serró, que ab so haverlo buydat per pagar es deutes d'aquell mort, havia cobrada aquella virtut tan meravellosa que, quant En Juanet en treya un des dos durets d'or, es qui hi romania tot d'una en cridava un altre, i En Juanet ja tornava tenir per tirar endavant. Jugeret anava l'homo de bossa, però no la duya buyda may; sempre hi duya prou recapte per ferse envant, i aixi encara li convenia mes per no veure's esposat a que qualque companyia de lladres li pegàs un salt.

No ès idò gens estrany si també el duya ben estojat i ben regositjat an aquell serronel·lo En Jua-

net, tant com ey duya ses uyeres, perque sensa allò pronte seria romàs enrocat i hauria fet es bategot i hi hauria deixats ets ossos per aquella mala petja del dimoni d'aquelles mars perdudes per ont trescava per trobar sa dona i sa «llampria meravellosa» que sa mala ànima de s'onclo moro li havia espampolades.

—¡Alabat sia Deu, ermità del Senyor!

I heu de creure i pensar i pensar i creureque En Juanet tant potoyà cap an aquellesmuntanyes que s' alsaven lluny ben lluny dins es grech i tant s'hi arribà a enfilar sempre cap amunt i cap amunt, que arribà an es cap-curucull de tot, i allà m'hi troba aquell ermità que cercava, que feynetjava davant sa seua ermita. Era un vey esquerp, ravascós, amb una barba que li pegava per sa cinta, amb uns uys come calius flametjants.

En Juanet s'hi acosta i l'escomet ab tota sa cortesia que va sebre.

—¡Alabat sia Deu, ermità del Senyor! diu En Juanet.

—¡Alabemlo per a sempre! diu s'ermità.

—¡Oh ermità de Deu! diu En Juanet, si no ès massa preguntar, me diríeu si sou vos que teniu altres dos germans ermitans?

—Sí que dius ver, oh jovenet! diu s'ermità. ¿I com eu saps que elze tench?

—Perque som romàs ab cada un d'ells un vespre a sa seua ermita, diu En Juanet.

—I ¿com així topares a sa seua ermita? diu aquell ermità.

—Es que qui ha mester foch ab sos dits lo cerca, diu En Juanet. Heu de sebre ¡oh ermità de Deu! que una mala ànima me va pendre sa meua dona i tot quant tenia, i se'n ho dugué tot ab sa casa que jo habitava; quant jo no hi era, se'n ho dugué tot an es cap-curucull d'un penyal qui s'alsa dins mar, dotze grosses de llegos allà dessà a on fan es niu ses segues, dins es grech.

—Sí que la se'n dugueren enfora, idò, an aquesta casa teua, diu s'ermità.

—¡Bé hu poreu dir! diu En Juanet. I ¿què vaig fer jo, com vaig veure que m'havien presa sa dona? Me pos ses cames an es coll i ja som partit a córrer el mon, cerca qui cerca per tot sa meua dona, ben resolt a cercarla fins que l'haja trobada.

—Trob que fas molt bé, ¡oh jovenet! diu s'ermità. Qui ès casat, que estiga ab sa dona!

—¡Això ès lo que jo dich! s'exclama En Juanet. Idò bé, vaig topar a s'ermita des vostro germà, que ès el Rey de tots ets animals de la terra. Li demàn si sap a on cau aquest penyal de dins mar que té an es cap-curucull sa meua casa i sa meua dona, i me diu ell que no hu sab; crida tots ets animals de la terra, els ho demana i tampoch no hu saben. Llavò top a ca-s'altre germà vostro que ès el Rey de tots es peixos de la mar, i tampoch no hu saben. Llavò aquest germà vostro m'encamina cap a vos, dient-me que sou el Rey de tots ets aucells del cel...

—Per ell me tench, perque Deu m'hi ha fet, diu s'ermità. Lo que hi ha ¡oh jovenet! que no'n sé res

de tal penyal ni de tal casal, ni n'havia sentit parlar may.

—Bono, diu En Juanet; i si vos no'n sabeu res, ¿que no poria esser que ets aucells del cel, lo manco qualcún de tants i tants com n'hi ha, sabessen cosa d'aqueix bo de penyal?

—Tens raó, diu s'ermità. No res, idò, demà dematí a punta de dia cridarem tots ets aucells del cel, i elze demanarem si'n saben res de tal casament.

—¡Oh quin favor tan gros que me fareu, ermità de Deu! s'exclama En Juanet.

—¿Saps idò què poríem fer, suposat de que ja ès hora baixa? diu s'ermità. Passar el Rosari i tots ets altres pare-nostros, sopar, i anarmosne a geure, per porermos desxondir de bona hora demà dematí.

—Sí que heu pensat bé, diu En Juanet.

I «en nom del Pare i del Fill i de l'Esperit-Sant» comensen el Rosari, i després diuen un bon enfilay de «pare-nostros» a tots es sants de sa seua devoció, sopen primet per no passar mala nit, i se'n van a geure cadascú dins sa seua cel·leta, i al punt estigueren mes adormits que un sauló.

Devers mitja nit s'ermità ja se desxondí per fer ses devocions, i a trench d'auba crida En Juanet: diuen s'enfilay de pare-nostros de s'aixecarse, berenen ab quatre grapades; i s'ermità s'enfila dalt s'ermita, i ja ès partit a siular, siula qui siula, però uns siulos que aixordaven de forts que eren, i semblava mentida que una mica d'homo com era aquell ermità, pogués siular tan granat. I entre siulo i siulo, deya cridant ab tota sa forsa:

—¡Oh aucellets del cel! ¡oh tots voltros, animals de ploma, grossos i petits i mitjansers, que anau per l'ayre! ¡Es vostro Rey, el Rey que Deu vos ha dat, vos crida! ¡Veniu tots, per l'amor de Deu! ¡Hala, aucellets de Deu, si veniu depressa! ¡Espediu tots! ¡Just serà una pregunta per fer un obra de caridat! ¡Veniu, idò, tots, aucellets de Deu!

I heu de creure i pensar i pensar i creure que, encara s'ermità no havia acabada de fer aqueixa crida, com se comensà a sentir una remor sorda, però forta de tot, com d'una barrumbada grossa d' aygo que se'n vé o de mar com va molt alsurada. Era que s'entregaven mes que depressa tot ets aucells del cel; i n'hi havia tants i tants, que ab ses ales feyen tota aquella remor esglayadora.

I allà hi haurieu vist cent esbarts d'àligues, voltors, milans, corps, arpellots, esparvers, falcons, segues, tórtores, coloms, xorichs, òlibes, puputs, perdius, estornells, gavines, juyes, torts, passarells, oronelles, gorrions, cadarneres, reyetons, vitrachs, buscarets, uys de bou, valzies, terroles, cucuyades, sól·leres, mèl·leres, guàl·leres, capxiriganys, mussols, engana-pastors, ferrerets, mata-mosques, sordays i tots quants d'altres animals de ploma vos pogueu imaginar.

¿Què me'n direu? Ell es voltants d'aquella ermita fins allà on arribava sa vista per aquelles cucuyes, tot anava aucells i no veyen altra cosa mes que aucells, i tots que tenien sa vista demunt s'ermità come Rey seu que Deu les havia donat, i com que tots li diguessen ab sa vista mirantlo-se fit a fit.

—¡Vemostaquí, senyor Rey! ¡manau feynes!

—¡Oh aucellets de Deu! va dir s'ermità a-leshores. Es motiu de cridarvos a tots, ès per veure si entre tots sabreu aont cau un penyal que surt de dins mar amb un casal an es cap-curucull, dotze grosses de llegos allà dessà a on fan es niu ses segues, dins es grech.

Cap d'aquells aucells badà es bech, perque cadascú esperava que ets altres rompessen es foch.

—¡Vaja, aucells de Deu! tornà dir s'ermità, ¿n'hi ha cap de voltros que haja vist may aqueix bo de penyal que surt de dins mar amb un casal an es cap-curucull?

—I jo no recort haverne vist cap may de penyal aixi, diu s'àliga.

—¡Ni jo tampoch! va dir es voltor.

—¡Ni jo! diu s'esparver.

—¡I jo manco! diu es falcó.

I tots ets altres aucells, un derrera s'altre, digueren lo mateix.

No vos dich res En Juanet com se posà davant tal endiumenjat; ja hu donava tot per perdut, quant assetsuaixí comensen a sentir una remor llunyana que s'anà acostant acostant. Tothom se gira cap allà d'ont venia tal remor, i va esser una àguila disforja que s'entregava.

—¡Ah! s'esclamaren tots ets aucells. ¡Es s'àliga de Portugal! ¡Ella pot esser que hu sàpiga an això que'l senyor Rey mos demana!

Aquella àguila se coneixia que venia de molt lluny i molt cansada. Se posa davant s'ermità, i li diu:

—¡Senyor Rey! que m'ho perdoni, si he fet un poch tart! ¡Sap que hi vench de lluny! ¡Ja me pensava no esserhi a temps!

—I ¿d'ont ès que vens, si's pot sebre? diu s'ermità.

—¡I jo le hi diré, Sr. Rey! diu aquella àguila. Vench d'un penyal que surt de dins mar dotze grosses de llegos allà dessà aont fan es niu ses segues dins es grech. Jo ja l'havia vist an aquest penyal altres vegades, passant, feya estona; però ahir, passanthi, vaig reparar que hi han fet un grandiós casal an es cap-curucull, un casal que per mi hi ha pochs reys que'n tenguen cap que s'hi puga comparar. Això me va venir molt denou, i no heu d'estranyar si vaig fer una mica sa torniola per mirarm'ho an allò, que vos assegur que ès ben de veure! Allà era jo com Vossa Magestat ha comensat a siular; i som partida tot d'una, fent tota quanta de via poria fer. En feya tanta, que'm pensava que aqueixes ales meues m'arribarien a botir.

No hu volgueu sebre s'alè que va fer En Juanet com sentí descapdellar s'àliga de Portugal d'aquella manera. Cuydava esbrendir de goig i de gaubansa.

A-les-hores s'ermità va dir:

—No res, idò; tu, àliga de Portugal, espere't una mica; ara tots ets altres sí que vos ne poreu anar, cadascú per son vent. Mil gràcies així mateix per lo creyents que sou estats de comparèixer tots tan lleyalment a sa meua crida. Deu vos pach sa llealtat, i perdonau de l'enfado.

—No hi ha enfado negún! digueren tots aquells aucells.

I ¿què feren ells? Aixamplaren ses ales, i de d'allà tots per amunt i per amunt, cadascú per son vent.

Quant foren tot sols s'ermità, En Juanet i s'àliga de Portugal, s'ermità va dir:

—¡Oh àliga de Portugal! ès aquest jovenet que afretura d'anar an es casal des cap-curucull d'aquell penyal de dins mar d'ont tu éts venguda, perque diu que li varen pendre sa dona i tot lo altre que tenia i se'n ho dugueren dalt tal penyal i dins aqueix casal. ¿Com eu hauria de fer aquest jovenet per porer arribar an aquest casal? Es un favor que te demàn, i el t'agrairé com si el me fesses a mí...

—¡Bono, idò! diu s'àliga de Portugal. ¿Què li he de dir jo, Sr. Rey, a Vossa Reyal Magestat? Aquest jovenet per porer arribar an aqueix penyal, no té altre remey que aixancarse demunt sa meua esquena, i jo le hi poré dur; però això ha d'esser quant jo haja reposat, que serà d'aquí a set dies. Tres n'haurem mester, però ben aprofitats, per arribarhi. Jo necessit un corter de bou cada dia p'es bech per porer dur sa somada que aqueix jovenet suposa. Per lo tant, d'avuy a set dies jo compareixeré aquí mateix i d'aquí partirem, si Deu ho vol.

En Juanet ja hu crech que va estar conforme ab tota aquesta cosa, s'ermità li digué que poria estar amb ell aquells set dies i s'àliga de Portugal li envelà cap a s'encletxa de penyes aont tenia es jas per ferhi una bona reposada, que prou l'havien mester aquelles ales seues ab sa volada feresta que havien

haguda de fer aquell demati per passar amb un parey d'hores es cami de tres dies, que hi havia fins an aquell penyal de dins mar ab so casal an es cap-curucull, dotze grosses de llegos allà dessà aont fan es nius ses segues dins es grech.

Idò heu de creure i pensar i pensar i creure que tot d'una que s'àliga de Portugal va esser fuyta, En Juanet diu a s'ermità:

—¡Oh ermità de Deu! i ¿aont trobaré jo tres corters de bou per dalt aqueixes muntanyes, mes pelades que's call de sa mà?

—Mira, diu s'ermità, pren cap a llevant i no t'aturs fins que veuràs un grandiós comellar; devallehi, i hi toparàs una guarda de bous, i diràs de part meua an es bover que te'n deix desxuyar un.

En Juanet eu feu aixi. Se posa ses cames an es coll, i de d'allà cap a llevant.

Camina caminaràs, hora-baixa de tot afina aquell comellar, el pren, topa aviat sa guarda de bous, escomet es bover de part de s'ermità sobre desxuyar un bou, es bover li diu que si, i En Juanet n'embarriola un amb una corda que duya, el ferma a sa soca d'un abre, li afica un clau an es batcoll, es bou aixampla es potons, En Juanet l'escorxa, en fa quatre corters, en pren tres, i lo en demà s'aixeca ben demati i cap a s'ermita del Rey de tots ets aucells del cel! Ab s'ermità salaren aquells corters per que no tornassen pudents i no congriassen virons, i les posaren ben acondicionats.

Des cap de set dies, se presenta s'àliga de Portugal ben aixarmada i mes fresca que una cama-rotja, fa sa cortesia a s'ermità come Rey seu i an En Juanet li diu:

—¡Porem partir en voler!

—¡Idò, ara mateix! diu s'al·lotó.

Agafa es tres corters de bou i los se ferma ben fermats, per que no li caiguessen, dona milions de gràcies a s'ermità des favor tan gros que li havia fet de tenirlo amb ell tots aquells dies i d'haverli trobat

qui li sabés mostrar es camí per arribar allà on era sa seua dona i lo demés que li havien fet seuvatge, s'aixanca demunt s'àliga, aqueixa aixampla ses alotes, i ja ès partida per amunt i per amunt i de d'allà, tot dret tot dret cap a grech.

Des cap d'un dia arriben a la mar, se posa s'àliga a un bech de penyes, demana un corter de bou, En Juanet le hi dona i ella *¡zas! ¡zas!* ab quatre espipellades el se cala tot, mentres En Juanet se passetjava per dalt aquell penyalar per estirarse ses cames una mica.

—¡Hala si hi tornam! diu s'àliga.

En Juanet s'hi torna aixancar, s'animal aixampla ses ales i de d'allà ben depressa per dins mar, però ben amunt ben amunt, i En Juanet que s'aferrava tan com poria per no llenegar i no caure.

I s'àliga vola qui vola, ben afuada, com un estel.

Com feya dos dies que volaven, topen un grandiós penyal que brollava de dins mar.

—¿Es això es penyal que cercam? diu En Juanet.

—No encara, diu s'àliga. Aquí mos aturarem una mica, perque aqueix gavatx meu ja torna esser buyt i demana recapte.

S'àliga se posa demunt aquell penyal, En Juanet li dona es segón corter de bou, ella amb un sant-i-amèn el s'ompassola, i ja torna esser partida amb En Juanet demunt s'esquena, i de d'allà com la bala, sempre per s'endret de mar i cap a grech, ¡hala petit!

Com va fer es tres dies que volaven, hora-baixa de tot comensen a colombrar un penyalarro a s'entrelluu dins es grech.

—¡Allò ès es penyal que tu cerques! diu s'àliga.

Poreu fer comptes si hi degué estar content En Juanet davant aquelles comandacions.

S'àliga se'n anava com la bala d'aviat, i al punt ey varen esser. Se posen a penyes, ses primeres que varen atènyer.

S'àliga brollava de suor, ja no poria pus. Si fos estat es penyal mitja hora mes lluny, ja no hi arri-

bava: seria cayguda a la mar ella i En Juanet, i En Juanet i ella. No hu volgueu sebre si pantaixava espès, demunt aquelles penyes.

Com allò li va esser espassat una mica, demana es corter de bou que feya tres, En Juanet le hi dona, i ella *¡zas! ¡zas!* bones espipellades!

I ¿què fa En Juanet a-les-hores? No cregueu que pogués estar de no enfilarse per aquell penyal fins an es cap-curucull per veure si hi era sa seua casa que s'onclo moro li havia presa ab sa dona i sa llampria meravellosa.

Per lo que pogués esser, se posa ses uyeres d' aquell mort, que, en durles, negú el veya a ell i ell eu veya tot, sensa que parets ni res nat del mon li tapàs sa vista, i ja s'enfila penyal amunt.

Va haver de mester mes d'una hora per arribar an es cap-curucull.

Ja era fosca negra, però prou que se destriava es grandiós casal que hi havia.

En Juanet s'hi arramba, el se mira a les fosques ben d'aprop, l'enrevolta p'es quatre vents, i va veure que allò era, al manco de part-defora, just aquell mateix casal que ell havia plantat davant ca'l Rey, que li havia valgut es casarse ab la senyora Princesa.

—¡Bono! va dir En Juanet. De part defora ès ben igual ben igual. Ara mos falta veurehu de part dedins. Per això haurem d'esperar demà dematí, perque aquestes bones d'uyeres, si no hi ha res valent per taparlos sa vista, sensa sa claror natural des dia no serveixen per res, son tan curtes com ses altres.

En Juanet, bé hu poreu creure, la tenia ben avall a sa sòn, i anava tan fora corda, que no tenia posa ni conhort en-lloch. Trescà tots es contorns d'aquell casal, llosquetjant per demunt aquelles timbes, i havia de badar ets uys ferm, per no redolar i anarse'n an el dimoni.

Amb això s'entrega s'auba ben xalesta, se fa dia clar, i En Juanet, uyeres posades per que negú el pogués guipar, sobre tot s'onclo moro.

¿Què m'en direu? Ell tot d'una que va esser ben de dia, es dianxa d'En Juanet amb aquelles uyeres que duya, va veure tot quant ey havia dins aquell casal, dins totes ses quadres, corredors, cambres, lligadors i auberjons. Va veure s'onclo moro que s'aixecava des llit tot morrotós i nial, i que barretjava la gent que trobava, aquella pobra gent, tots es criats i criades que anaven i venien fent feyna, però tots ben mostiys i ala-baixa; i dins una cambra fosca hi afina la senyora Princesa, sa seua dona estimadíssima, allà dins, tota soleta, tancada ab pany i clau, just ab sa pell i ets ossos, sensa fesomia. I dins sa cambra de mes endins, tancada amb una porta de ferro ab set forrayats i set claus, m'afina sa «llampria meravellosa», aquella bona de «llampria» que tant li havia costat i tant de marruell li havia duyt.

Bé hu poreu creure si vos dich que en Juanet, com va veure sa seua dona i sa «llampria», es cor li donà un tomb i va rompre en plors; però va fer un esfors perque qualcú no'l sentís, i no li esborrossonassen la cosa.

I assetsuaixí s'onclo moro surt an es portal de defora, i diu an es de dedins:

—Bono ¡me'n vaig, i no m'espereu fins a's vespre! ¡Si trop res mal adesat, sabreu jo qui som!

Dit això, li estreny, passa just per devora En Juanet sensa que'l guipàs gens per amor de que En Juanet duya ses uyeres posades, i al punt ja no'l veren en tot allò.

—¡Ara ès sa meua! s'esclama En Juanet.

Com es casal era ubert, se'n hi entra, s'afica per tots es portals que veu uberts, troba criats i criades feynetjant i traüllant, però ben mostiys tots i ala-baixa, i llavò que eren just es mateixos que ell tenia quant s'onclo moro li feu seuvatge aquell casal ab tot quant ey havia dedins.

Mira per tot a veure si hi hauria altra gent en tot es casal, i no hi afinà negú estern. S'acosta a sa porta des set forrayats aont estava tancada sa llampria,

i prou que hi estigué ben tancada. Va empènyer, però ¡què s'havia d'obrir, ella! S'en va a sa porta de sa cambra on era sa seua dona, i la troba tancada també, però ben tancada en fort.

Assetsuaixí veu dos criats i una criada que se topen, i ¿què fa ell? Se lleva ses uyeres, i aquells tres tot d'una el se veuen davant.

Poreu fer comptes si elze vengué de nou, allò. Se posen a mirarlo-se i mira qui mira, tot esglayats, i com mes anava, mes.

—¿Me coneixeu o no me coneixeu? els arribà a dir En Juanet.

—¡Senyor Altesa! s'esclamen tots tres. Però ¿i eu ès Vossa Altesa, Sr. Princep? ¿I ets uys no mos fan dos? ¿I no somiam, ara?

—No, diu En Juanet, no somiau. ¡Som jo, som jo!

Amb això passen altres criats i criades, i al punt ey foren tots, i allà tots aferrats per ell plorant i cridant:

—¡Senyor Altesa! ¡Senyor Altesa!

I En Juanet que també plorava, i no s'aturava de dir:

—Però ¿i la senyora Princesa? ¿què me'n deys d'aquella esposa meua estimadíssima?

I aquí tots aquells criats i criades li digueren que la senyora Princesa s'onclo moro la tenia tancada dins una cambra fosca, i le hi menaren davant aquella cambra, i li contaren que s'onclo moro la tenia allà dins perque may havia volgut casarse amb ell, i que ell prou l'insultava sempre que volgués esser dona seua, però ella may per may ey consentí ni li donà cap esperansa de res, i que per això la tenia tancada dins aquella cambra fosca, i just li donava pa i aygo i molt de bastó; i a ells, a tots es criats i criades, perque se demostraven de sa part de la senyora Princesa, també elze tractava a barrades, i no feya mes que tabuixarlos tot quant poria.

Amb això la senyora Princesa de dins aquella

cambra se'n tem d'aquell truyer, i s'arramba a sa porta, i se posa a cridar:

—¿Què ès això? ¿què ès això?

Com En Juanet la sentí, cuidà a perdre es «kirieeleison»; i ella, com el sentí a ell, lo mateix.

—¿Aont són ses claus d'aqueixa cambra? diu En Juanet.

—¡S'onclo moro les du sempre demunt! diuen criats i criades.

—¡Idò duysme una destral i una picassa! diu En Juanet.

Les hi duen, i a destralades estella aquelles portes, se'n entra allà dins, i poreu pensar quin abràs no se degueren donar ab la senyora Princesa.

Però al punt ell digué:

—¡No ès hora de perdre temps! Encara manca lo millor.

I ¿què fa ell? Agafa sa destral i sa picassa, i ¡cap a sa porta de sa cambra de mes endins aont ey havia tancada sa llampria!

I destralada vé i destralada va, i picassada vé i picassada va an aquelles portes, fins que les hagué estellades, i pogué passarne.

Encara no hi va esser dedins, pega grapada a sa llampria i hi frega s'anell seu ben fort.

¿Què me'n direu? Ell a l'acte compareix es negret tot afuat i dient:

—¡Mane'm feynes com esclau teu que som i de tots es qui porten l'anell!

—Espera un moment, si vols, pots i no't sap greu, diu En Juanet.

I surt d'aquella cambra sensa amollar de ses mans sa llampria, i crida la senyora Princesa i tots es criats i criades, que compareegueren mes que depressa, i ell los diu:

—¿Ey sou tots? ¿N'hi falta cap?

—¡Tots ey som! ¡No n'hi falta cap! diuen ells.

—Idò bé, diu En Juanet. ¡Fora mourevos ni batergarvos gens fins que jo vos ho diga!

La senyora Princesa ab tots es criats i criades eu feren aixi, i En Juanet se'n entra ab sa «llampria» dins aquella cambra de mes endins, s'hi tanca, i diu an es negret:

—¡Hala, negret! ¡Dumos-ne tots amb aquesta casa i tot quant ey ha dedins! ¡Dumos davant ca'l Rey, pare de la senyora Princesa i sogre meu!

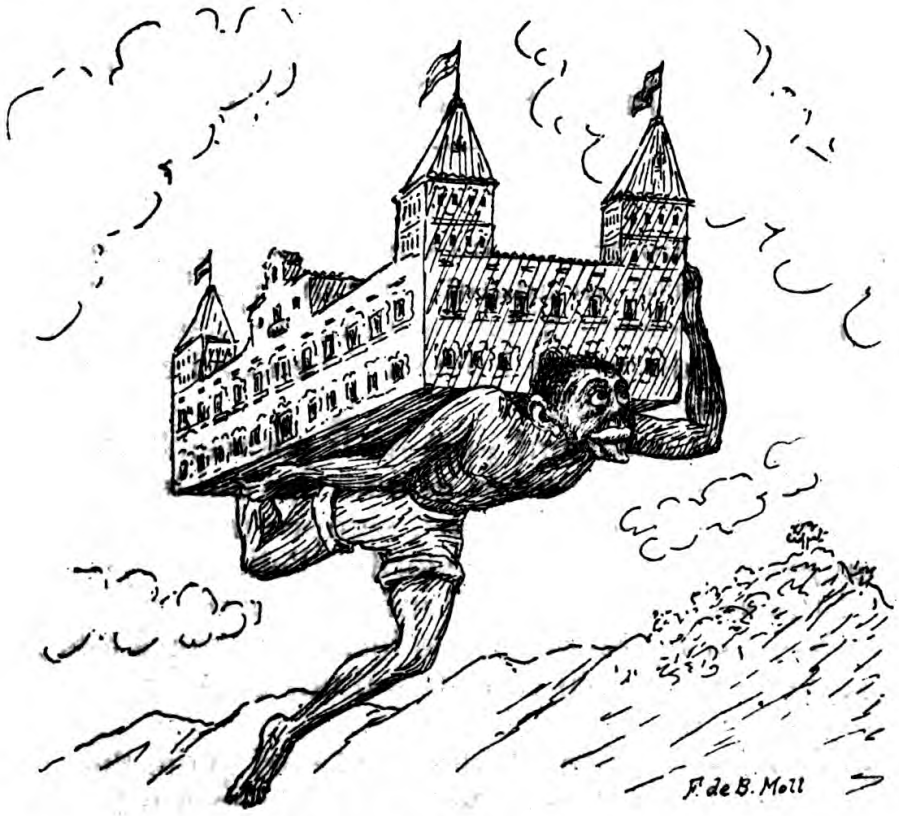

Es negret tornà davant ca'l Rey aquella grandiosa casa...

I encara En Juanet no hu hagué dit, com *¡zas!* es negret tornà davant ca'l Rey aquella grandiosa casa amb En Juanet, la senyora Princesa, criats i criades i tota quanta cosa hi havia allà dins.

En Juanet i la senyora Princesa a l'acte s'entreguen a ca'l Rey, i poreu fer comptes, com el Rey i la Reyna elze veren, si se degueren aferrar per ells i si les ne degueren donar d'aferrades p'es coll i de besades; i tots ploraven d'alegria.

Dins tota la ciutat i en tot es reynat se feren tres dies de festa de s'alegria que entrà a tothom, com se va sebre tota aquella cosa.

I En Juanet ab la senyora Princesa i el Rey i la Reyna visqueren anys i mes anys; i encara son vius si no son morts; i al cel mos vegem tots plegats. Amèn.

EN PERE CATORZE [1]

Això era i no era... Bon viatge fassa la cadarnera. Per voltros un aumut i per mi una barcella.

Idò una vegada hi havia un homo casat amb una dona, i heu de creure i pensar i pensar i creure que tengueren un infant.

—¿Què li posarem? ¿què no li posarem? Posemli Pere, diu s'homo, que ès es nom des qui té ses claus del cel; i aixi, en morirmos, sempre mos servirà de qualque cosa havermos recordat d'ell.

Li posen Pere, i aquell infant creixia com una carabassera i posava costats ferm; i sa mare tota gojosa de veure aquell rebroll seu tan bufarell, no s'aturava de dir:

—¡Oh estrella meua des meu cor! ¡Que t'estim i que t'estim! ¡Catorze en voldria tenir com tu!

—¡Calla botxa! ¡no digues això! ¡no digues desbarats! deya es seu homo.

—¿An això dius desbarats, tu? deya ella. ¡Eu dich i eu redich! ¡Catorze en voldria tenir de fiys com aquest! ¡Catorze! ¡catorze!

No'n va tenir d'altre; però aquell comensà a ferse tan revengut i reforsat, que pronte va tenir tanta de forsa com catorze al·lots des seu temps; però

(1) La'm contaren Na Rafela *Calona*, N'Antoni Artigues i N'Antoni *Rotget*, tots tres de So'n Servera.

també resultà que tornà tan menjador, que se menjava el! tot sol es menjar de catorze, ès a dir, catorze olles de faves i catorze pans.

Com sa gent va veure això li posaren de mal-nom *En Pere Catorze.*

Son pare i sa mare al punt se veren apurats, sobre tot sa mare, que no donava raó a cuynar ni a pastar.

¡Figurauvos, cada dia haver de fer just per s'al·lot catorze olles de cuynat i una pasterada de catorze pans!

—¿Eu veus? li deya s'homo. ¡I tu en demanaves catorze d'infants com aquest! ¡Veyès si el Bon Jesús t'hagués escoltada! Si amb un que'n tenim ja no li porem donar recapte ¿què succeiria si en teníem catorze?

—¡Bon Jesús meu! deya sa dona. Sí que tens raò. ¡Vaja quina passada¡ !Quin perboch, Bon Jesús! ¡Jo ja no sé per on tench de pendre!

Com prou hagueren fet cloquetjar es cap, les va venir aquesta idea:

—Lo mes curt serà menar s'al·lot an el Rey, per que li don feyna i el mantenga; i ja se'n desfarà des trunfos, el Rey.

Dit i fet, agafen En Pere i li diuen:

—¡Pere, anem ab noltros!

—Supòs que no'm menareu a cap banda dolenta, diu ell.

—¡A ca'l Rey! li diuen son pare i sa mare.

—¡Hala, idò, a ca'l Rey! diu s'al·lot.

Parteixen tots tres, tris-tras tris-tras cap a ca'l Rey.

Ey arriben, demanen entrada, les ne donen, i ja velosmetaquí davant el Rey.

—Senyor Rey, diuen son pare i sa mare; aquí li menam aquest al·lotó, que mos ès sortit tan trempat per fer feyna com per menjar; fa feyna per catorze, però també menja per catorze. Sa seua racció son catorze olles de faves i catorze pans cada dia.

—¡Sí que arregussa, idò, aqueix al·lotó! diu el Rey.

En Pere badava uns uys com uns salers, tan revengut i tan cepat com era.

—¡Bono! diu el Rey an En Pere: ¿i tu que vols quedar aquí, i faràs lo que't manaràn?

—Si me donen sa meua racció de cada dia, si-fa, diu ell.

—¡No't faltarà sa racció, homo! diu el Rey. Si no't basten catorze olles de faves i catorze pans, te'n treurem vint i vuyt. No hajes por; no mos acabaràs ses faves ni es pans.

—¡Idò vuy quedar! diu s'estornell.

Son pare i sa mare feren una mica sa plorinyaya, i se'n tornen a ca-seua, i En Pere ben xaravel·lo devers ca'l Rey ab s'esperansa de que no li mancarien may ses catorze olles de faves i es catorze pans cada dia.

Pensa qui pensa el Rey quina feyna li manaria, s'hi presenten es cuyner i es forner, i li diuen:

—¡Senyor Rey, ell acabam sa llenya de tot! se fa precis demà anarne a dur, o si no demà passat ja no porem aguiar.

—¿Amb aquestes estam? diu el Rey. ¿I com no m'havíeu avisat mes prest?

—Es que mos érem descuydats, Sr. Rey, digueren tots dos. ¡Que no hu prenga tort, que tampoch no hu hem fet per mal!

I ¿què fa el Rey? Diu: ja sé que faré. Ey enviaré En Pere Catorze a dur sa llenya ab un parey de bous, i l'enviaré an es comellar des lleons, i aixi hu veurem si ès tan esforsegat com diuen.

Es comellar des lleons era un comellar que hi havia molt fondo a's mitx d'unes muntanyes molt sobergues aont no s'acostava negú may perque tot eren lleons que hi havia i s'empassolaven tot lo que les venia davant, per poca popa que hi ensumassen.

I lo endemà dematí el Rey crida En Pere i li diu:

—Mira, aniràs amb un carro i un parey de bous

an es comellar des lleons a dur una carretada de llenya, perque no'n tenim p'es fogó ni p'es forn.

—¿Té res pus que manarme, Sr. Rey? diu En Pere.

—Per avuy no res pus, diu el Rey. Mira; ja vendrà un criat ab tu, i te mostrarà aqueix comellar.

—Molt bé, diu En Pere.

¿Què me'n direu? Ell En Pere juny es dos bous an es carro, i ja ès partit amb aquell criat cap an es comellar des lleons, En Pere es mes descansat del mon, aquell criat mes retgirat que un cuch i tremolant com una fuya de poll.

I En Pere ¡bones cantades! i simada i altre an es dos bous, que se'n anaven daixo-daixo, aixó sí, sensa perdre passa, cap an es comellar des lleons.

Camina caminaràs, com ey foren aprop, aquell criat ja li havia amollat dins es calsons des retgiró que duya, i diu an En Pere:

—¡Germanet, jo no sé que m'ha agafat! No puch agontar pus! ¡Per amor de Deu, deixaume devallar des carro, veyam si en-terra això m'espassarà! Vos poreu seguir endavant, i es mateix camí vos durà an aquest bo de comellar. Es ben coneixedor: tot ès pinar, però que es pins estàn mes espessos que es cabeys des cap.

En Pere atura es carro, aquell criat devalla, i s'asseu, i En Pere el deixa allà, i ¡cap an es comellar des lleons, es mes descansat del mon!

Aquell criat, tot d'una que va haver perdut de vista es carro, ja li ha copat cap a ca'l Rey, mes que depressa, i tot eren lleons que veya a dreta i esquerra sensa que n'hi hagués cap en tot allò. Al punt va esser a ca'l Rey.

I En Pere aviat va esser an es comellar des lleons. Eu va conèixer per s'espessura de pins que hi va veure.

I ¿què fa ell? Atura es carro, posa forqueta, desjuny es bous per que pasturin, i ja ès partit a tayar pins.

No se servia de cap destral. Abraonava un pi, li pegava espolsada, i ta-trach! aquell pi romput. I hala a un altre pi, i li feya sa mateixa funció. I llavò a un altre, i lo mateix.

¿Què me'n direu? Ell al punt en tengué una estesa de pins que feya feredat.

A-les-hores els encista demunt es carro, i hi va haver una carretada com unes cases. La ferma i l'agarrota ben fermada i ben agarrotada ab ses cordes que duya; se gira llavò allà on havia amollats es bous, i m'hi afina dos lleons que els acabaven de desnossar. Ja només en romania s'ossam.

—¡Ah grans noninguns! diu En Pere. ¿Vol dir m' heu espampolats es dos bous i les vos heu empassolats? Idò ara voltros m'haureu de dur sa carretada. ¡No us ho cregueu que la me'n vulga dur jo!

Sobre tot, ell pega fua an es lleons, n'agafa pe'sa cabeyera un ab cada mà, i les se'n du rossegant cap an es carro; els hi juny com dos i dos fan quatre; i ¡simada a un! i ¡simada a s'altre! les dona cap a ca'l Rey, i es dos lleons no tengueren altre remey que haver de tirar endavant. I En Pere ¡bones cantades! demunt sa gran carretada.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que el Rey s'estava an es balcó escampant la vista i mirant la feta, i assetsuaixí sent sa veu d'En Pere que's cuydava esgargamellar cantant demunt sa gran carretada de llenya que se'n venia mes que depressa, tirant es dos lleonots davant davant i amollant uns brúfols i uns bramuls que feyen pell de gallina i entraven dins es cervell.

Poreu fer comptes, quant el Rey va veure allò, com se posà. Sa pipa li cau des morros, torna mes blanch que sa paret, se posa a cridar com un boig:

—¡Criats i criades, veniu aquí! ¡tancau ses portes! ¡tancau tots quants de portals ey ha! ¡Ja estam perduts! ¡Aqueys lleonots que En Pere mena jonyits an es carro, mos mengen a tots! ¡No se'n escaparàn ni ses rates! ¡Oh, mal no hi hagués pensat may a en-

viar aqueix alicorn d'En Pere a dur llenya des comellar des lleons! ¡Mal me toch pesta si le hi torn enviar pus may! ¡Oh, mal no haguessen trobat es camí son pare i sa mare d'En Pere, com el me menaren! ¡I jo tan ase, que'l vaig admetre! Si son pare i sa mare no'l porien sofrir ni agontar, ¿perque el m'havien d'arrambar a mi? ¡Oh, mal no hi hagués pensat may a donarli entrada!

Amb això acudiren corrents tots es criats i criades i tancaren totes ses portes ben tancades de tots es portals i finestres, perque el Rey tenia por de que es lleons, si trobaven tancat an es portals, s'enfilarien pe'ses finestres per fer una berenada d'ell i de tota quanta de gent ey havia allà dins.

Mentres tant En Pere era arribat davant ca'l Rey. Li va venir molt de nou que li haguessen tancats tots es portals i fins ses finestres, i se posa a cridar de dalt sa carretada:

—¡Uep! ¡Ja som aquí! ¡Hala si obriu! ¡Obriu, dich!

Veyent que cap portal ni finestra s'obria, devalla de sa carretada, s'acosta a sa portassa d'ont era sortit a's dematí ab so carro, i ja ès partit a pegarhi bons cops de puny, i no s'aturava de dir:

—¡Obriu, grans paparrers! ¡Mirau que, si no obriu, esbuch ses portes i llavò vos amollaré es lleons! ¡Tots sou difunts si no obriu mes que depressa!

Aquí un criat treu es cap per un finestrò, tot esblanqueit, que pareixia un condamnat a mort, des retgiró que duya, i ab ses llàgrimes an ets uys diu an En Pere:

—¡El Sr. Rey mos té privats d'obrirte per amor d'aquells lleonots que menes! ¡Ten compassió de noltros, Peret, per amor de Deu! ¡Mira que noltros no'n som res! Tots te demanam perdó d'agenoyats si t'hem agraviat de res! ¡Si en res t'hem fet tort, ès estat sensa temermos-ne! ¡Jo t'ho asegur per cosa certa, com han dita missa avuy!

—¡Cap com aquesta! s'esclama En Pere. ¿De manera que ara tots teniu por de que es lleons no vos mengin? No vos menjaràn si m'obriu tot d'una. Ara si vos estorbau una mica, jo vos ho assegur que vos menjaràn a tots, i el Sr. Rey es primer, si ès ell que no vol que obrigueu. ¿Per què m'hi ha enviat an es comellar des lleons a dur sa llenya? Com me'n som temut, aqueys dos lleons han haguts desnossats es dos bous; i ¿com havia de venir jo ab sa llenya, si no hi juny es dos lleons que m'havien fet es delicte d'engolirse es bous? ¿O m'hi havia de jonyir jo an es carro? ¿Eu trobau voltros? ¡Demanau-le-hi an el Rey, si hu troba ell!

—¡Oh Peret meu estimat! diu aquell des finestró. Sa raó te vessa per demunt ses espal·les! ¡Per amor de Deu i de la Mare de Deu, ten una mica de paciència, i jo aniré correns a dirho an el Sr. Rey a tot això que m'has dit, i ès segur que el Sr. Rey, com eu sabrà, donarà orde d'obrir, confiat ab sa teua paraula!

—¡Vaja idò! diu En Pere. ¡Veshi mes que depressa! ¡I ja hauries de tornar esser aquí, si no voleu que la vos fassa d'esbucar ses portes i amollarvos es lleons per que vos fassen quatre xicotines de ses seues!

S'esquitxa aquell criat a dir tot això an el Rey, que, com sentí tot s'endiumenjat, va dir:

—Anau a dir an En Pere que jo man que desjunya es lleons, i los se'n torn an es seu comellar, i els hi deix, i que voltros ja descarregareu sa carretada i hu adesareu tot així com pertoca.

Aquell criat torna an En Pere, i li passa s'orde del Rey; i En Pere se destira d'aquesta:

—¿El Rey eu vol aixi? Idò aixi hu farem; que es creure ès criansa, m'ensenyaren mun pare i mu mare. I ¿vos voleu riure des qui comanda? Feys lo que ell vol.

I En Pere ab tota sa seua calma desjonyí es lleons, i sense treurelos ses cabessades, les se passa

davant, menantlos p'es sedenys, i ¡bones llenderades devers ses anques, i aquells lleons de d'allà amb uns bons brúfols i uns bramuls esglayadors, i tothom que se decantava, i per fogir deixaven es caminar p'es correr, i es qui porien mirar la feta d'una finestra, no la miraven de terra plana.

Ab manco d'una hora ja foren an es ditxós comellar. En Pere elze treu ses cabessades i els amolla alloure, i aquells lleons ¡cametes me valguen comellar endins! Ey anaren ben alerta a returarse gens, de por que En Pere no elze tornàs aglapir.

I En Pere ab ses cabessades i es sedenys ja li va haver envelat cap a ca'l Rey.

I aquells lleons ¡cametes me valguen...!

Com ey arribà, es criats ja varen haver descarregada sa llenya i arreconat es carro. Es cuyner el crida i li treu ses catorze olles de faves i es catorze pans, i llavò, per afegitó i per que estiguès content, catorze sobrassades, i l'homo ja hi està abordat, i ¡nyam-nyam! fins que hu va haver llevat tot des vent.

A-les-hores se presenta an el Rey, i li diu:

—Senyor Rey, ¿que té mes feynes que manarme, avuy?

—No, diu el Rey.

—¿De manera, diu En Pere, que me'n puch anar a fer quatre passes?

—Per part meua, sí, diu el Rey. Però mira, Pere, que mos n'has feta una com un covo ab so venirte'n ab sos dos lleons jonyits. ¡No vals tant tu com es retgiró que mos has donat! I tots ja mos vèyem dins sa butza d'aquells lleonots.

—Però ¿i per que, diu En Pere, s'havia de creure Vossa Reyal Majestat i es demés habitants d'aquesta casa que jo havia d'esser tan barbatxo i tan mal entranyat, que may consentís que es lleons se desmandassen poch ni gens contra Vossa Reyal Magestat ni cap altra persona nada? Quí els havia poguts jonyir ¿no'ls havia de porer subgectar i capturar de fer mal?

—¡Tens raó, diu el Rey; però no digues, que es lleons tenen es jochs masa feixuchs i massa mals arrambatges! Així ès que no t'hi torns atansar a entregarte aquí ab tals garameus. Si ells t'havien escorterats es bous, fosses vengut sensa llenya.

—Però ¿no m'havia dit Vossa Reyal Magestat, diu En Pere, que ni es cuyner poria aguiar ni es forner coure pa pe'sa fretura grossa que hi havia de llenya a la casa?

—Es ver, diu el Rey; però m'estim mes estar sensa aguiats i sensa pa, que no que m'envesti un lleonarro i m'engolesca i ja no'n cantin pus galls ni gallines de mi. Sobre tot, no vuy lleons dins sa casa ni una hora al redó.

—Bono, diu En Pere, ja hu sabré per un altre pich.

I se'n va anar a fer quatre passes per la Ciutat.

Com va esser foscando se retira, passen el Rosari i sopen, i se presenta an el Rey, i li diu:

—Bono, Sr. Rey; ¿i demà dematí, a on li he de pegar? ¿Quina feyna he de pendre?

El Rey ey pensa un poch, i diu:

—¿Saps que pories fer, demà? Anarte'n a llaurar.

—¿De bestiar de cabreste o de bous? diu En Pere.

—Lo que t'estims mes, diu el Rey. ¿T'agraden es bous?

—¡Prou que m'agraden! diu En Pere.

—¡Idò pegalí de bous! diu el Rey. Ves a sa guarda, i pren es que mes te piatxin.

—Parlem clars, Sr. Rey, diu En Pere. A mi'm diuen En Pere Catorze, com sap Vossa Reyal Magestat, perque en tot li pech de catorze. Sa meua mida son catorze pareys i catorze arades.

—¿Què ès això que dius? s'esclama el Rey. ¡Un poch ne llevarem!

—Me farà felló, Sr. Rey, si m'en lleva cap de parey ni d'arada des nombre de catorze, diu En Pere.

El Rey, després de pensarhi una mica, diu:

—Sobretot, per això no mos hem de barayar. ¿Vols catorze pareys de bous i catorze arades? Prenlos, que per massa pa no hi ha mal any.

¿Què me'n direu? Ell En Pere lo endemà demati agafa catorze pareys de bous, elze juny, els enganxa ses arades corresponents, ferma sedenys i dogals a ses coes des bous per porerlos menar bellament, i ¡cap an es sementer, ab tot aquell bovum i aradum!

Ey arriba, posa es bous i ses arades a punt, i venga simada i altra an aquells bous! que ja foren partits de d'allà, llaura qui llaura.

I En Pere derrera derrera; i un cop servava es manti d'una arada i un cop es manti d'una altra: acudia a sa què veya que hu havia de mester mes. I com eren an es cap des tornay, les feya girar an es catorze pareys, i ¡hala un altre solch i llavò una altra girada a s'altre cap de tornay, i venga un altre solch!

D'aqueixa manera passà En Pere tot lo sant dia, i no hu volgueu sebre si llaurà un bon talabant de terra! ¡Arragussen molt de tros, catorze pareys, aixi mateix!

No vos dich res; dins set o vuyt dies ja va haver llaurat En Pere tota quanta terra tenia el Rey llauradora.

Això sí: aquells pobres bous se'n varen dur una

mala tabuixada, i arribaren que casi no feyen ombra. I qui la corria també, era es pobre cuyner, que li havia de treure cada dia an En Pere ses catorze olles de faves cuynades i es catorze pans ab so companatge corresponent.

Encara no havia acabat es cuyner, i ¡tach! se presenta es bover.

I es cuyner se presenta un dia an el Rey, i li diu:

—Senyor Rey, ja estich acabat, amb En Pere. Jo no puch dur tanta de somada tot sol. ¡Ell no basta pa ni pasta, amb aquest dimoni d'homo! ¡Catorze

olles de faves i catorze pans cada dia i llavò es companatge! ¡Me crega, Sr. Rey! ¡mos ho des·solarà tot! ¡S'ossa i tot, mos menjarà!

Encara no havia acabat es cuyner, i ¡tach! se presenta es bover.

—Sr. Rey, diu es bover. Me som cregut an es cas de venir a ferli avinent que aquest missatge nou que ha pres, En Pere Catorze, mos passarà an el dimoni tots es bous de sa guarda. Si no mes n'empràs dos, manco mal. ¡Però, si se'n mena vint i vuyt cada dia, i les mos torna croixits que no s'aguanten de cansats i des·sustats! ¡Allò no ès un homo! ¡allò ès un dimoni, Sr. Rey! Sobre tot, si això segueix uns quants dies mes, no'n romandrà cap de bou per nat senyal. ¡N'estiga segur, Sr. Rey!

El Rey davant es manifest des cuyner i des bover romangué com estafaril·lat, fins que obri boca i diu:

—¡Res! D'un vent o altre, el mos haurem de llevar de davant an aquest dimoni d'homo. ¿Sabeu que porem fer? Enviarlo a tal castell ab s'escusa d'anarmos a dur un serró de diners; i hi enviarem davant davant un propi que diga an es des castell que, en acostars'hi En Pere, li desparin tots es canons fins que l'hagen fet bossins, i aixi en sortirem d'una vegada.

—¡Trop que ha pensat bé, Sr. Rey! diu es cuyner.

—¡Bona idea ha tenguda Vossa Reyal Magestat! diu es bover.

I quedaren aixi el Rey, es cuyner i es bover.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que, com En Pere, a's vespre, se presenta an el Rey a veure quina feyna havia de fer lo endemà, tota vegada que ja no hi havia pus terra que llaurar, el Rey li diu:

—Mira, te'n aniràs demà a tal castell a durme un serró de dobles de vint que hi tench penjat a una estaca, dins sa cambra de mes endins.

—I ¿que el me deixaràn pendre, es qui guarden es castell? diu En Pere.

—Tant si volen com si no volen, tu m'has de dur es serró, diu el Rey.

—Jo no-més le hi deya, diu En Pere, per que llavò no hi haja esclips i esclops, com bellament poria succeir.

El Rey no li contestà an això, i el deixà en banda. I En Pere lo endemà dematí ja li ha collat cap an aquell castell; però era partit davant ell es propi del Rey, que arribà primer, i va dir an es soldats:

—En veure un homo aixi i aixi que s'acostarà an es castell, espediu a despararli tots es canons. Sa qüestió ès no deixarlo acostar an es castell, perque ses seues intencions no son gens bones. Per lo mateix, vel·lauli bé es ble, que no vos ne fassa qualcuna.

En Pere, cada bala que se veya venir, l'amparava amb una ma i la tornava tirar...

I En Pere «tris-tras» cap an es castell. Tant s'hi arribà a acostar, que es soldats que estaven a l'aguayt, l'afinen; i com el tenen a un centenar de passes lluny, ja li diuen:

—¡Germà, feys la bondat de tornar arrera, si no voleu una magrana p'es morros!

—¡Ara ès hora de magranes! diu En Pere, tot remolest.

I segueix tris-tras cap an es castell; i aquells soldats no'n tayaren pus; comensen a desparar canons i mes canons an En Pere.

I ¿què me'n direu? Ell En Pere, cada bala que se veya venir, l'amparava amb una ma, i la tornava tirar a sa boca des canó d'ont era sortida, i sa bala

romania clavada dins aquell canó, i el dimoni que la tregués d'allà dins.

Amb això es soldats despararen tots es canons que tenien i no elze quedà temps per tornarlos parar, i per lo mateix En Pere ja va esser davant sa portassa des castell, i *¡toch-toch!* a ses portes, tancades i ab ses barres derrera.

I ses portes ¡ja hu crech! no s'obrien, i En Pere *¡toch-toch!*

—¡Al·lots! arribà a dir an es de dedins. ¡Ses berbes se son acabades! ¡Obriu, si no voleu que esbuch ses portes ab so primer cop de puny; i llavò si que no vos n'escapau cap de voltros! ¡Amb un altre cop de puny perhom, vos pas per uy sa post des pit, però ben passada per uy! ¿sabeu? I no hi bovetgeu ab Na Rossa, que no vos tir qualque cossa.

Com es soldats sentiren aqueix rossinyol, s'esclamaren:

—Si ab sa ma mos ha amparades ses bales i les mos ha tornades entaferrar dins es mateixos canons ¿com no ha d'esbucar ses portes amb un cop de puny? ¿i com no n'ha de fer una coca de tots noltros, llavò? ¡No hi ha altre remey que obrirli, i demanarli perdó d'agenoyats i donarli lo que mos demanarà, si hu tenim!

Dit i fet, se'n van a sa portassa, lleven ses set barres de derrera, i obrin, i s'agenoyen tots davant En Pere, gement i plorant i dient:

—¡Germanet, digau què voleu que fassem! Perdonaumos per l'amor de Deu, que això que vos hem fet, ès que mos ho havien manat! ¡Germanet, noltros no som mes que uns missatges de manament, i de manament baix de pena de mort! ¡No hu hem fet per mal, de tirarvos totes aquelles magranes! ¡Es estat d'orde que teniem del Rey! ¡Perdó, germanet! ¡perdó!

—¡Per part meua quedau perdonats! diu En Pere. I així mateix aqueix Rey nostro té ses seues coses. M'envia a mi a durme'n es serró de dobles de

vint que té dins sa cambra de mes endins, i an es mateix temps vos envia a voltros aquí que m'entafarreu aqueix raig de magranes que m'heu entafarrades, que, si no vos vel·l tant es batuts, estàveu ben esposats a devallarme una ceya, o ferme un escal·lèbit an es front o a sa closca o una merxa o un cop blau aont se vuya: i qui se'n hauria duytes ses tornes, seria estada sa meua còrpora, que tampoch no hi inculpava res. ¡Bono! tot això ja ès passat, gràcies a Deu. Ara lo que interessa ès que'm mostreu sa cambra de mes endins, i me'n duré es serró de ses dobles de vint.

—¡Però, germanet! digueren aquells soldats, ¿i ès el Sr. Rey que vos envia a durvosne aqueix serró, i el mos fa gordar a noltros tan ben gordat baix de pena de la vida dins aquest castell?

—El Rey mateix ès que m'envia, diu En Pere, i ses raons sien acabades. ¿A on ès sa cambra de mes endins?

Aquells soldadets, mes retgirats que un cuch, li mostren aquella ditxosa cambra, le hi obrin, ell ey entra, veu es serró penjat a una estaca, el paupa, veu que hu ès ple de dobles de vint, el se posa demunt una espal·la, i ja li ha collat de d'allà cap a ca'l Rey.

I es soldadets, que'l se miraven de dalt es castell, tot estorats, tremolant encara des retgiró que duyen, i no s'aturaven de dir:

—¡De bona mos som escapats! ¡Això ès un dimoni! ¡No li veuen ses banyes ni sa coa ni es peus forcats; però ès que les du estorjats! I ¡ventura que se veu que no ha d'esser venjatiu! Si hu fos estat gens, en feya una coca de tots noltros. I ¿ambe quin sant devem haver tengut bo? Però i ara ¿com quedam davant el Rey? ¿Què mos ha de dir, quant venga i no trop es serró de dobles de vint de sa cambra de mes endins? ¡Bé! Noltros porem dir: el se'n dugué es que Vossa Reyal Magestat envià a durlo-se'n. ¿Què haviem de fer, noltros? ¿Haviem d'aturar que

ell complís ses ordes que duya de Vossa Reyal Magestat?

I mentres tant En Pere tris-tras tris-tras cap a ca'l Rey.

Ey arriba, el Rey el guipa, i ja li diu:

—¡Hola Pere! ¿tu per aquí? ¿Vol dir el me dus an es serró?

—¡Vaja si le hi duch! diu En Pere. ¡No'n mancaria altra que no le hi dugués! ¿Què me'n ha manada cap may de feyna, que no la hi haja feta, jo?

—Es ver, diu el Rey. ¡Ets de lo mes creyent!

—Però aixi mateix, Sr. Rey, diu En Pere, ¡Vossa Reyal Magestat té unes coses ben rares, i me perdón allà on ès!

—¿Com ès ara? diu el Rey. ¿Que has tengut res de nou?

—¡No he tengut, però anava a ma de tenir! diu En Pere.

—I ¿què ès estat, Pere? diu el el Rey. ¡Veyam! ¡conte'm-ho!

—¿No hu sap Vossa Reyal Magestat, què ès estat? diu En Pere. ¿No sap ses ordes que havia enviades an es soldats des castell sobre entafarrarme aquell raig de magranes que m'han entafarrades com jo arribava, que si jo no estich tan alerta, m'esceyaven o me feyen un escal·lèbit an es front o a sa closca o merxa o cop blau a qualque altra banda? Ventura que elze vel·lava es batuts, i els ho he tornades tirar per que les se menjassen ells, an aquelles magranes, perque an aquelles saons jo no estava en boca. I llavò no me volien obrir sa portassa! Les he fetes ofertes d'esbucarlos ses portes i llavò de passarlos per uy sa post des pit, i a-les-hores m'han ubert, i m'han dit que dispensàs, que era d'orde de Vossa Reyal Magestat que m'havien feta aquella rebuda. Jo no hu he volgut endardellar, sino que els he dit que me mostrassen, mes que depressa, sa cambra de mes endins; la'm mostren, ey entr, afín es serró, l'aplech, i valtaquí, Sr. Rey! I me diga si per avuy té altres feynes que manarme.

TAYLOR INST. OXFORD

—No, Pere, diu el Rey, poràs reposar fins demà dematí, que ja te diré quina altra tasca serà sa teua. Ara ves-te'n an es cuyner, que ès segur que't deu tenir a punt ses catorze olles de faves, es catorze pans i demés carro-portal.

Així va esser; es cuyner le hi tenia ja a punt de pastora mia, i En Pere ja s'hi aborda, i allà «nyam-nyam» fins que hu va haver des-solat tot, que no deixà rovís ni regastayes, i llavò se'n anà ben xaravel·lo a fer una volta per la ciutat, bras sonant i oreya fumant.

El Rey, com En Pere el va haver deixat, va romandre pensatiu de tot.

—Sobre tot! sobre tot! va dir ell. ¡Ell aquest Pere no té barrera! ¿Que havia de creure jo que es soldats des castell no'n fessen una coca, desparantli tota s'artilleria? Idò bè ¡ell ès dimoni, segons veig, els ha maparades ses bales ab sa ma i els ho ha entaferrades a ells per mes burla i afronta! De manera que an aqueix dimoni d'homo ses bales no li fan res! ¡ey juga com que jugar a la pilota! ¡I ara hu veurem com mos ne desfarem d'ell! Perque lo que's diu jo no'l vuy pus aquí dins! ¡No he mester que un dia li agaf sa mosca, i mos fassa benes a tots! ¡Tampoch no tench sa vida avorrida!

Com prou se va haver fet cloquetjar es cap, el Rey se va treure aquesta:

—No res, demà fas posar un retgiment de soldats ben amagats dins es jardí. Jo hi enviaré llavò En Pere a dur un viatge de taronges amb un ase; i mentres ell cuirà ses taronges, es soldats l'arcabussetjaràn fins que sa seua còrpora sia mes foradada que qualsevol filachs! ¡Així en sortirem d'una vegada!

I dit i fet, el Rey passa orde de que lo endemà dematí a trench d'auba es posi un regiment de soldats dins es jardí, peró ben amagats ets soldats per tots es recons decantats des tarongers, que feyen un rol·lo a's mitx; i es soldats tots ab sos arcabussos pa-

rats i barres altes i ses monicions devora ells, per porer fer foch fins que fos mester.

En Pere lo endemà demati se presenta an el Rey i ja li diu:

—Senyor Rey, ¿i aont li hem de pegar, avuy?

—Poràs anar a dur un viatge de taronges des jardí, ab s'ase, diu el Rey.

—Conforme, Sr. Rey, diu En Pere. Però Vossa Reyal Magestat ja sap que a mi'm diuen En Pere Catorze.

—Massa que hu sé, diu el Rey. ¿I què?

—¿Què? diu En Pere. Que no'm basta un ase; n'he mester catorze.

—¿Ay catorze? diu el Rey. ¡No hu crech que hi siguen a la casa! No res, eu porem mirar.

Eu miren, i en tots ets estables i boals del Rey no hi va haver mes que dos ases; i En Pere se va haver de contentar amb aquells dos.

I ¿què fa ell? Elze posa es bast i una gran sàrria perhom demunt, i de d'allà cap an es jardí del Rey ab sos dos ases.

Arriba an es jardí, se'n hi entra, devora es tarongers atura ses bísties, les ferma a una pomera, i ell ja és partit a cuir taronges, canta qui canta, es mes xalest del mon.

Amb això es soldats comensen a tirarli arcabussades i mes arcabussades.

—¡Uep! diu En Pere, com sent ses bales que rebotien p'es ramatge des tarongers.—¿Qui és ara que tira metzines? ¿Veyam qui serà que té ara tanta de tirera?

Mentres deya això, li fan una altra descàrrega, i una bala li toma es capell, una altra li fa botir mitja oreya, i una altra li frega una ma.

—¡Re cent milions de carretades de senayes de nius buyts! diu En Pere. ¡No, ell tiren a ferir! Però ¡o el dimoni m'en durà, o s'hi posaràn sa ma tots aqueys que'm desparen!

A-les-hores es soldats surten de s'amagatay per

En Pere no fa mes que agafar un ase per una cama de derrera amb una ma i s'altre ase ab s'altre ma, i ja envest es retgiment de soldats. .

porerli tirar de mes aprop i sensa noses. I heu de creure i pensar i pensar i creure que En Pere no fa mes que agafar un ase per una cama de derrera amb una ma i s'altre ase ab s'altra ma, i ja envest es retgiment de soldats, i bons tochs i bon ventays ab sos dos ases, que deixaven una estesa de soldadets estesos en-terra i ben estormeyats; i En Pere ¡asada vé asada va! i ¡soldats i mes soldats de copes i de folondres, uns arrenyonats, ets altres esclatats, tots fets mal-bé! I es qui porien escapar, que deixaven es caminar p'es córrer, pegantse ab sos talons pe'ses anques.

¿Què me'n direu? Ell En Pere pegà fins que va tenir tros d'ase dins ses mans i fins que va veure soldats en tot aquel contorn.

I ¿què fa ell, llavó? Se torna posar a cuir taronges, fins que en tengué plenes ses beyasses; i les se carrega ell mateix i ¡cap a ca'l Rey manca gent!

I lo bo va esser quant an es portal de ca'l Rey, ey topa el Rey mateix, i tengueren aquestes:

—¡Bon dia tenga, Sr. Rey! diu En Pere.

—¡Bon dia i bon any que Deu mos do! diu el Rey .¿I com així te'n vens carregat ab ses beyasses?

—¿Vossa Reyal Magestat no hu sap com ès? diu En Pere.

—¡No hu sé! diu el Rey. I es dos ases que te'n has menats ¿que te son fuyts?

—Pot anar Vossa Reyal Magestat, diu En Pere, a demanarho an aquells soldats que no sé qui havia fets amagar dins es jardí per que me tirassen metzines. Però no crech que tornin tenir ganes de tirar-me'n. Es qui han pagada la festa son estats es dos pobres ases; els he batuts, fins que n'he tengut tros, demunt s'esquena des soldats.

Com el Rey sent aqueixes comandacions, muda de vert en blau, pert ses riayes de tot, deixa En Pere en banda i se'n va a tancarse dins sa seua cambra, amb orde a criats i criades que no fos negú que s'hi acostàs per res. I tot-sol allà dins sa cambra comensa a descapdellar amb aquestes cansons:

—¡Sobre tot, sobre tot! Aquest dimoni d'homo d'En Pere m'ha d'arribar a les ètiques. ¡Això ès un dimoni! Ni s'artilleria ni s'infanteria no li fan res. Per ell ses bombes son magranes, ses bales d'arcabús metzines. I ja hu veig massa clar: un dia li passarà p'es carabassot ferne un acop de tots noltros, i el farà a's temps de dir una «Ave-Maria»... No, i ja porem veure de quin cap feym estelles...

Com prou s'hagué fet cloquetjar es cap, el Rey se pensa aquesta:

—Ja sé que faré. L'enviaré a l'infern a dur es dimoni mes gros de tots. Allà trobarà sabata de son peu i el posaràn a ca-seua, i no mos farà rentar pus llana negra.

Dit i fet, lo endemà dematí crida En Pere, i li diu:

—Mira, Pere, sa teua tasca d'avuy ès que t'espitxis a l'infern i mos dugues es dimoni mes gros que hi haja.

—Està bé, diu En Pere; però primer m'han de

fer unes estenayes de catorze quintars, i així l'agafaré p'es nassot an En Barrufet, i el tendré ben subgecte i bo de traginar.

Li fan es ferrers del Rey ses estenayes de catorze quintars, les se carrega demunt s'espal·la, i ja li ha collat cap a l'infern.

Aixi com demanant demanant troben Roma, lo mateix En Pere trobà l'infern que tenia sa boca dins un coval d'un barranch molt fondo i aborronador. Se planta davant sa portassa, i *¡toch-toch!* ab ses estenayotes an aquella portassa.

Com aquell dimoni se veu En Pere davant...

—¿Qui ès? cridà d'en dins una veu molt esquerdada des dimoni cucarell que feya de porter.

—¡Amichs! diu En Pere. ¡Hala si obriu depressa, si no voleu que vos esbuch ses portes!

—¡Qui ès, dich! torna dir es dimoni cucarell amb una veu molt mes esquerdada que es primer pich.

—¡Ja us ho he dit qui ès! diu En Pere. ¡Som En Pere Catorze!

—¡Bé va! ¡catorze ànimes! diu el dimoni cucarell, i obri de bat en bat ses portes de l'infern, segur de veure-se catorze animetes davant, esperant que les enforcassen segons costum.

Com aquell dimoni se veu En Pere davant amb aquelles grandioses estenayes demunt s'espal·la, va romandre sensa polsos, i no va sebre per ont pendre.

En Pere, con el me veu tot estafaril·lat, li diu:

—¿I tu no deus esser es dimoni mes gros?

—¡Ni d'una bona estona! diu aquell dimonió. Jo no som mes que una mica de dimoni, comparat ab so mes gros.

—Idò bé, diu En Pere. ¡Jo vench p'es mes gros! ¡I fris massa per haver de fer gens sa torniola per aquí! ¿A on ès s'estornell? ¡Passe'm davant i mene'm-hi allà on ès s'aliardo!

Com aquell dimonió sent aquelles comandacions se retgirà una cosa grossa; i no va tenir eyma per tancar sa portassa ni de fer gens es per-que an aquell desconegut que parlava tan granat i que se'n venia tan manades fetes. Lo que li feya mes feredat an aquell dimonió eren ses grandioses estenayes que En Pere duya demunt s'espal·la, perque pensava amb ell mateix:

—Si m'etziba amb aqueixes estenayes, en farà una coca de sa meua còrpora, i ja no en cantaràn pus galls ni gallines de mí.

I ¿sabeu lo que va fer aquell dimonió? Creure En Pere, i li digué:

—¡Bono, idò! veniume derrera, i vos menaré an es dimoni mes gros, que ès qui hu comanda tot aquí dins; però mirau, que té molt mals arrambatges; i que si no li vel·lau bé es ble, vos pot donar un disgust mes gros que no vos feys contes.

—¡Hala, fotimó de la guitza! diu En Pere. ¡Fé sa teua via mes que depressa, i deixa fer s'ansi per mí!

I es dimonió ja va esser partit per endins, i En Pere derrera derrera. I tot eren dimoniets, dimonieus, dimoniel·los, dimonietxos, dimonieys, dimoniots, dimoniassos i dimoniarros que trobaven, que anaven i venien, molt atrafegats ab so turmentar i botxinetjar ses ànimes des pobres condamnats; i com me veyen En Pere ab ses estenayotes dalt s'es

pal·la anarse'n tan xarpat derrera aquell dimonió, se returaven una mica per mirarlo, de de-nou que allò elze venia, però cap d'ells s'atreví a demanarli quants d'anys tenia ni a ferli cap jutipiri ni pessigoya, perque elze feya mal averanys.

Tan endins se feren dins l'infern aquell dimonió i En Pere, que a la fi a s'enfront de mes endins de tot topen un dimoniarro com una torre de molí de vent, amb unes banyes com espigons d'arada, amb un caparrot com una bota congrenyada, amb una coa que li donava set voltes per tot es còs, amb una pinyota que li tombava davant sa boca com un sach de nou barcelles.

Estava assegut a un trono de foch, treya foch p'es caixals, i ab cada brúfol que pegava, li sortien p'es nassarrot dos caramells de fumassa negra com a fumerals de forn de gerrer.

Aquell dimonió s'agenoyà davant aquell dimoniarro, li fa una capada fins en-terra, que no sé com no se trencà s'espinada, i va dir:

—¡Senyor dimoni de tots es dimonis, aquest que'm vé derrera, vos cerca! ¡Ell vos dirà què vol!

Aquí En Pere Catorze s'acosta an aquell dimoniarro, mirantlo-se fit a fit, i li diu:

—¿Vol dir tu èts es dimoni mes gros de tot l'infern?

—¡Per ell me tench! diu aquell.

—¡Idò per tu vench! diu En Pere.

I ¿què fa aquest tot d'una? Li fa la senyal de la Creu, «en Nom del Pare i del Fill i de la Esperit Sant, Amèn»; es dimoniarro tot d'una se posa a tremolar des retgiró, i En Pere *¡zas!* ja l'ha agafat ab ses estenayes devers es nassarrot, i ja ès partit de quatres cap adefora, duguentse'n es dimoni gros rossegant rossegant; i tots ets altres dimonis abordats an En Pere! però En Pere elze feya la senyal de la Creu, i romanien tots com enrampats, i uns queyen d'esquena, i altres de costellam i altres de folondres. I En Pere de d'allà ab so dimoni gros rossegant ros-

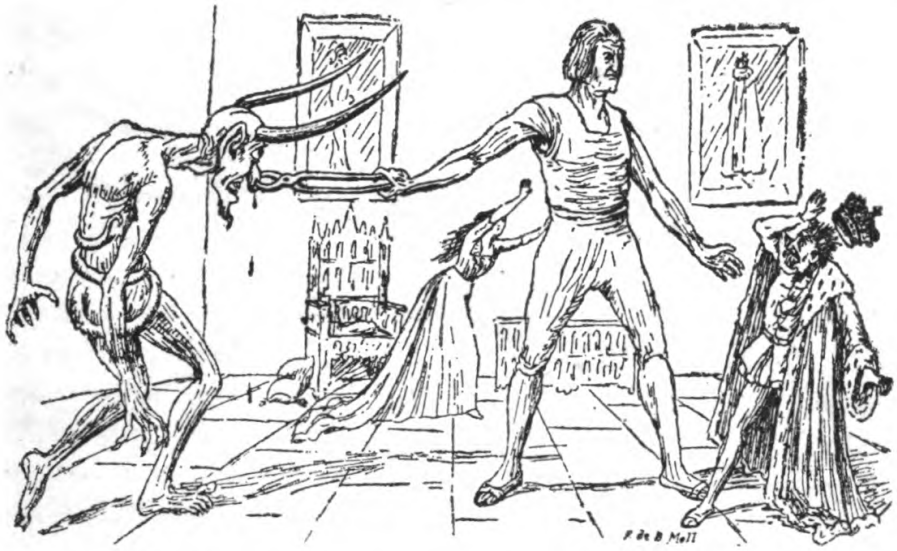

I se'n entra dins sa cambra ab so dimoniarro...

segant! Com es dimoni de sa portassa havia deixat ubert, pogué passar peu pla, i ¡cametes me valguen cap a ca'l Rey! Ey arriba; i tothom, com veren que En Pere se'n venia ab aquell dimoniarro rossegant, fent uns remeulos lo mes esquerdats, treguent flamarades de foch pe'sa boca i dos fumerals tan ferests p'ets aranells, poreu fer contes si fogien mes que depressa, aficantse per dins ses cambres, auberjons i enfonys, allà ont porien. El Rey i la Reyna i tots ets Infants eren fuyts dins sa cambra de mes endins, i s'hi eren tancats; però allà se'n anà En Pere ab so dimoniarro rossegant, i allà *¡toch-toch!*

—¡Senyor Rey! deya es revel·ler. ¡Ja'l té aquí an es dimoni mes gros! Vaja si surt, i el se porà mirar de prop! ¿No m'envià a durlo? ¡Vaja, idò! ¡ja'l té aquí!

Com el Rey no li obria, l'homo acaba sa paciència, i enverga cossa a ses portes, i les esbuca; i se'n entra dins sa cambra ab so dimoniarro.

Com el Rey i la Reyna i ets Infants veren aquella feristea, torcen es coll tots, i morts. També colaren la vida, des retgiró, casi tots es criats i criades i casi tota sa senyoria de la Cort.

Se'n torna a l'infern com cent mil llamps...

I ¿què fa En Pere, com veu allò? Amolla an es dimoni gros, que se'n torna a l'infern com cent mil llamps; i En Pere quedà amo, senyor i rey de tot allò, ab satisfacció de tothom. Anà a cercar son pare i sa mare, que encara eren vius, i trià de totes ses al·lotes que li acusaren, sa mes garrida i condreta d'ànima i de còs, i s'hi casà a l'acte; i venguen festes i saraú per llarch, i tothom ben gojós i content.

I encara son vius si no son morts, i al cel mos vegem tots plegats. Amèn.

LA MARE BALENETA [1]

Això eren dos germanets, un al·lotet i una al·lotaeta, que romangueren, molt tenres, sensa pare ni mare. Ell nomia Bernadet i ella Catalineta, que era s'al·lotona mes ben tayada de per tot i mes garrida que es sol escaufava.

(1) La me contaren madò Francina Camps de Puigpunyent i Na Rafela *Quelona* de So'n Servera.

Se feren grans, i En Bernadet an es vint anys se'n hagué d'anar a servir el Rey, i deixa Na Catalineta ab sa dida, que era mes pòlissa que un gat negre, encara que duya es mal ben amagat, i tenia una fia que nomia Marió, que no era gens tiradora ni mal-carada, però que no's poria posar ni de cent llegos devora Na Catalineta, encara que ella, Na Marió, se figurava guanyarli d'un bon tros en garridesa i galania; i ès que amb aquesta cosa ses dones may se donen una pe's'altra, perque ancque s'ho sentin que una altra elze guanya, no hu volen confessar.

En Bernadet an es vint anys se'n hagué d'anar a servir el Rey...

Tant En Bernadet com Na Catalineta eren bons al·lots de tot, no feyen mal mes que an es pa, i se guanyaven pe'sa seua bondat es cor de totes ses persones amb-e qui conferien, en no esser que tals persones fossen mes xereques que lo que tiren o fetes de ses retayadures de Judes, que sempre sol haver-n'hi qualcuna que'l dimoni no-mes li guanya de banyes.

Idò heu de creure i pensar i pensar i creure que

En Bernadet an es servici, al punt va esser es mes estimat de s'estol, i es Majors no sabien què ferse per ell, i tots el volien per assistent. I lo bo va esser que el Rey eu va sebre, i se va treure aquesta:

—Quant tots es Majors el volen per assistent, forsat forsat ha d'esser una primera. Per lo mateix, el vuy per mí; que venga a servirme a mí.

I es Majors s'hagueren de pegar un toch a la barra i se'n hagueren d'estrènyer es cap.

I ja tengueren En Bernadet a ca'l Rey, i tothom encantat ab ell, perque era lo mes prasent per tot, no feya es per-què a negú may, se feya s'escala d' encortinar de tots, no tenia mal dia may, era lo mes potxós i ab ses seues sortides feya esclatar de riure tothom, i an el Rey li ballava l'aygo davant.

El Rey era fadrí encara perque patia de massa prim-siula en matèria d'al·lotes; a totes les trobava minves o sobres; sempre les afinava qualque defecte de llevant o de ponent, de mitjorn o tramuntana.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que un dia crida tots es criats, i les diu:

—¡Vaja, al·lots! Ara m'heu d'acusar totes ses allotes que sabeu mes bufarelles, mes ben tayades de per tot, mes garrides, mes etxaravides, que guardin mes poch de mals pensaments, però *¡uep!* bones allotes, que no les puguen signar ab so dit ni posarlos sa llengo demunt. ¡Vaja, un miray de bondat i de virtut! No fos cosa que embrutàssem es net! Lo primer ès lo primer; ¿m'enteneu?

—¡Prou que l'entenem! varen dir es criats. ¡No'n mancaria altra que Vossa Magestat s'aferràs ab una mitja pell, o que haguessen de dir mitja paraula de res d'allò que ès es tot de ses dones.

—¡Sols que m'hàgeu entès! s'esclamà el Rey. ¡Vaja, idò! ¡ja poreu esser partits a treureme'n d'allotes, veyam si n'hi haurà cap que m'entr per s'uy dret i que m'aplech baix des jou del sant matrimoni, perque aixi mateix ja seria ben hora de jonyirm'hi an aqueix bo de jou!

—¡Si que parla bé, Sr. Rey! digueren tots es criats.

I ja foren partits a acusarli al·lotes i al·lotes, una bona s'altra millor; però el Rey no feya mes que escoltar i ¡ben alerta a motar de res! fins que notà que En Bernadet estava come consiròs, sensa badar boca, i li diu:

—I tu, Bernadet, ¿com ès que no motes? ¿Cap cap en saps d'al·lota que sia treguedora a rol·lo? ¡Per mi en saps qualcuna, i no goses dirho!

—Sols que m'ho haja endevinat, senyor Rey! diu En Bernadet.

—¿Vol dir en saps, gran traydor, i no hu deyes? s'esclama el Rey.

—¡Es que esperava que ets altres desplegassen! diu s'al·lotó.

—¡Vaja idò! diu el Rey, ¡amollali tu ara! ¡Vaja! ¿qui ès aquesta al·lota que tu saps?

—¿Creurà, Sr. Rey, diu En Bernadet, que estich com empegueit de dirho?

—Vaja! diu el Rey, no'm fasses passar pus angúnia ¡amollali!

—Idò sa meua germana Catalineta! diu En Bernadet.

—Veyam, diu el Rey, ¿i quines habilidats son ses seues?

—Jo le hi diré, Sr. Rey, diu En Bernadet. Ancque m'estiga lleig es dirho perque som germà seu i me porien dir: «es veynats son a dur oli! i ¡alabe't ruch, que a vendre't duch!» lo cert ès que, comensant pe'sa bondat, la juch ab qualsevol; i en quant a garridesa i galania, no men por que cap altra allota la safalch ni li arrip an es turmells; i llavò una altra cosa: que, en rentarse es peus, tot son peixos que surten de s'aygo, però una peixetada d'allò mes fi: «calroys, déntols, serrans, anfossols, palomides, cap-plans, calamarins, molls, llagostes»; en rentarse ses mans, surt blat i xeixa a forfollons; en pentinarse, perles i diamants, tants en volgueu; en plorar, plou; i, en riure, fa sol.

Tothom va romandre amb un pam de boca com sentiren totes aqueixes habilidats de tal al·lota, i el Rey mes que tots, i acaba per dir:

—Aquesta ès sa que'm convé! Ara mateix l'enviy a demanar.

A l'acte el Rey crida un patró, i ja li diu:

—¿Que no tens sa barca a punt de saupar?

—En voler Vossa Reyal Magestat, porem partir! diu es patró.

—Idò ara mateix, diu el Rey, t'embarques cap a Mallorca.

—¿Cap an-e quin port ha d'anar, Bernadet? diu el Rey.

—Cap an es Port-Vey de So'n Servera, diu aquest.

Com sentiren es criats So'n Servera, les va venir molt de-nou que a una mica de poble com allò, s'hi fessen al·lotes com lo que havia dit En Bernadet que era sa seua germana; i un, fins s'atansà a dir:

—Sr. Rey, ¿que puch dir una paraula?

—Maldement siguen dues, si no has de sortir a un altre tancat, diu el Rey.

—Idò, Sr. Rey, diu aquell criat, jo no voldria fer mal, i que no hu prenga tort En Bernadet, però jo recort una cansó qui diu:

No'm vuy casá a So'n Servera
perque tots son badulins,
ell son come ratulins
surtint de sa lluriguera.

Aquella cansó va fer moltes de riayes an el Rey i a tots ets altres criats i an En Bernadet també, fins que'l Rey va dir:

—Sobre tot, diga lo que diga sa cansó, jo lo que vuy ès veure d'aprop aqueixa serverineta, que En Bernadet mos ha dit que té tantes d'habilidats, i que ja hauria d'esser aquí, perque en fris massa de veurele'm davant, veyam si En Bernadet mos ha dit ver o si mos ha emblanquinats.

I el Rey se gira an es patró, i li diu ben remolest:

—¡Hala cap a Mallorca! ¡cap an es «Port-Vey» de So'n Servera, a durme aquesta gran pitxorina de Na Catalineta!

Aquí es patró se gira an el Rey, i li diu:

—Però bé, Sr. Rey! ¿com m'he de presentar jo a So'n Servera? ¿a on he d'acudir per trobar aquesta serverineta, que diu Vossa Reyal Magestat? ¿I ja sap si voldrà venir ella? ¿I si m'envia allà ont no hi plou? ¡I tendria motiu de ferho! perque ¿què dirien d'ella i de mi, que la me'n dugués tota sola?

—Sr. Rey, diu En Bernadet, ¿sap què poriem fer? Que venguès amb ella sa dida, que la té a caseua. ¡Es que no tenim parents propins!

—Ben pensat! diu el Rey, i girantse an es patró li diu: Tu te'n vas; i, en esser a So'n Servera, demanes de part del Rey aont caplleva una al·lota aixi i aixi, que nom Catalineta, i no té pare ni mare, sino just un germanet que nom Bernadet i serveix el Rey, i d'orde del Rey que venga inmediatament ab sa dida per casarse amb el Rey, si ès ver lo que ha dit En Bernadet, germà seu!

—Bono! diu es patró, ara ja sé com m'he de presentar i com eu he de fer. ¿Vol res pus de mi, senyor Rey?

—Res, diu el Rey, sino que ja m'hauries d'haver presentada aquesta Catalineta de So'n Servera!

—Idò, diu es patró, ¡que estiga bonet, Sr. Rey ab la companyia! ¡a reveure i ab-Deu-siau!

—Que Deu vos guard de perill! diu el Rey i tots es criats.

I aquí es patró lo que va fer, agafar ses anques ab ses dues mans, i ¡cap a sa barca falta gent! Ey arriba, ey bota, saupen àncores, estenen veles, i ¡de d' allà cap a Mallorca! ab un ventitjol de popa ben xalestó, que aquella barca se'n anava de d'allà com si volàs, com un estel.

Lo endemà, sol-sortint, ja veren apuntar a s'entrellúu ses montanyes de Mallorca: i ja peguen bor-

dada tot dret an «es Cap de Formentor», i d'allà tot dret an «es Cap des Pinar» d'Alcudi, i llavò tot dret an «es Cap de Ferrutx» d'Artà, i llavò tot dret an «es Cap des Freu», i llavò tot dret a sa farola de «Cap-de Pera», i llavò tot dret an «es Cap Vermey» de ses Coves d'Artà, i llavò tot dret an «es Cap des Raig»; i, com ey foren, el dobleguen, se'n entren a «Cala-Nau», i ja foren an «es Port-Vey» de So'n Servera. Aquí atraquen, donen fondo, es Patró salta en terra, i ja s'espitxa a So'n Servera ben peus alts. Tot d'una que arribà, s'esquitxa a ca's Bal·le; el troba, i li diu:

—¡Bon dia tenga, Sr. Bal·le!

—¡Altre bon dia, germà! contesta aquest.

—Sobre tot, diu es patró, si no li dich perque vench, no hu sabrà.

—Sí que li pegau a endevinar, germanet! diu es Bal·le.

—Idò, diu es patró, aquí ont me veu, Sr. Bal·le, vench de part del Rey per menarme'n una al·lota que no té pare ni mare, i un germanet que té, ara serveix el Rey. Pareix que an aquesta al·lota li diuen Catalineta. I per menarlame'n, el Rey m'ha fet venir ab sa barca, i m'ha comanat que me'n meni també sa dida d'aquesta al·lota per llevar es què xarrar de sa gent, perque vostè mateix, Sr. Bal·le, ja hu veu que no acabaria de pegar que un homo com jo, casat i amb infants, me'n menàs una fadrineta tota sola.

—Però bé, diu es Bal·le, ¿i per que la vos n'heu de menar an aquesta al·lota? ¿que ha fet cap delicte?

—¡Ca, no senyor! diu es patrò. ¡Segons estich entès, no hi ha res de delicte ni sant delicte! Es que el Rey encara ès fadrí, i li han acusada aqueixa al·lota com una primera bona en matèria de garridesa i de galania i per una partida d'habilidats que diuen que té; i sembla que el Rey la vol per casar. ¿M'entén ara, Sr. Bal·le?

—Sr. Bal·le, lo que li dich ès la pura veritat.

Es Bal·le va romandre ab sos cabeys drets davant aquelles comandacions des patró, i es patrò que li arribà a dir:

—Sr. Bal·le, lo que li dich ès la pura veritat; jo no som homo de dir una cosa pe's'altra, ni estich gens per perdre temps. Si caplleva per aquí aquesta bona d'al·lota, m'ho diga si ès servit; si no, aniré a una altra banda a veure si toparé mes.

Es Bal·le va veure que aquell patró tenia poques ruques i que era mes capaç de fer ses coses que no de dirles, i va compendre que lo mes curt era donarli es camí que demanava, no fos cosa que llavò el Rey hagués de sebre que no havia fet cas d'aquell enviat seu. Per això fonch que li va dir an es patró:

—Per l'amor de Deu, germanet! Prou que la conech a Na Catalineta que deys. Seys una estona, si

sou servit, que ara mateix l'enviaré a demanar an aquesta al·lota i llavò sa dida, i les direm lo que fa al cas.

Així hu fa el Sr. Bal·le: crida Na Catalineta i sa dida, i es patró les dona s'embaixada de part del Rey. Bé hu poreu creure que elze vengué de nou una cosa grossa; però a la fi Na Catalineta va dir que porien partir, en voler, per part seua, i sa dida lo mateix, si bé va dir que se'n volia menar Na Marió, perque no la poria deixar tota sola.

—Gens de nosa me farà, diu es patró. Sa barca ès gran, i tan n'hi cabràn tres de dones com dues.

Na Catalineta i sa dida demanaren tres dies per enllestir totes ses coses, i es patró va dir:

—Conforme; an es Port-Vey vos esper dins sa barca!

I s'hi espitxà a l'acte, despedintse del Sr. Bal·le ab tota cortesia.

¿Què me'n direu? Ell des cap de tres dies Na Catalineta ab sa dida i Na Marió, trosselleta feta, ja li han copat cap an es Port-Vey; pugen a sa barca, saupen àncores i estenen veles, i per endins i per endins ¡cap a fora Mallorca!

Però heu de creure i pensar i pensar i creure que a sa dida i Na Marió les entrà una enveja del dimoni de Na Catalineta, i se posaren a dir:

—¡Mirau això si ès sufridor! ¡ella haver d'esser la Reyna i noltros haver d'esser criades seues! ¿I d' on li pot esser venguda tanta de mereixera? ¿I qui ès ella per haver d'esser la Reyna i noltros haverla de servir? ¡Això no pot esser, i no pot esser en vía neguna!

I allà rabia que rabia totes dues, però ben d'amagat, que Na Catalineta ni negú pus de sa barca se'n temessen gens gens.

I aquell foch covat, com mes anava, mes revenia, i allà rabiar i mes rabiar, que arribaren que no hi veyen i que cuydaven a fer es tro, tan sa fiya com sa mare.

Tant s'arribà a embrutar sa cosa, que sa dida un dia agafa Na Marió, i li diu:

—Mira, ja sé com eu hem de fer per que aquesta Catalinot no arrip a esser la Reyna.

—Veyam! diu Na Marió. ¿Què ès que hem de fer?

—Tirarla a la mar de cop descuyt, diu sa dida.

—¿Què vol dir, tirarla a la mar? diu Na Marió.

—Vol dir que, amb escuses de mirar peixos, hem de cridar Na Catalinot, la farem goytar a sa parabanda de sa barca; i, en temermos que no hi haurà cap mariner que mir, l'abraonam jo i tu, i la tiram a la mar, i tot d'una mos posam a cridar noltros dues, i direm que sa qui ès cayguda a la mar ès Na Marió, éts tu, i jo m'escabeyaré i me raparé sa cara, dient: «Pobre Marió! pobre fieta meua que éts cayguda a la mar!» I tu també faràs un gran plant, figurant que éts Na Catalineta. Es patró i es mariners, com mos coneixen tan poch, s'ho creuràn, arribarem a ca'l Rey, i tu te presentes com si fosses Na Catalineta, i te cases amb el Rey, i foris.

Na Marió hu trobà un poch gros i un poch massa lleig haver de fer aquell atentat; però ses ganes que li eren entrades d'esser Reyna i que no hu fos Na Catalineta, eren tan grosses i tan ferestes, que allargà es coll a tot.

I dit i fet: criden Na Catalineta a un costat de sa barca, dient totes dues:

—Vina, Catalineta! depressa! vina, vina per un gust! ¡Oh, quin esbart de peixos! ¡quin esbart tan gros! ¡quins peixos tan garrits!

Na Catalineta, sensa pensar mal negún, s'hi arramba, treu es cap, guayta a la mar part demunt sa barana, mira qui mira si guiparia aquell bo d'esbart de peixos. I bé mirava, però no afinava ni un llambre.

—No afín res de lo que deys! s'esclamava sa mesquina.

—Mira mes arreu! deya sa dida. Però ¿i ara no veus aqueix grandiós esbart de peixos? ¿O tens ets uys an ès clotell?

I Na Catalineta mira qui mira a veure si guipava en-lloch cap peix.

Mentres tant sa dida reparava si hi havia cap mariner per allà. Vé un moment que no n'hi havia cap; i ella i Na Marió *¡zas!* abraonen Na Catalineta i ¡paplam! la tiren a la mar.

¿Què me'n direu? Ell encara no era arribada a s'aygo, com ey va haver una balena qui va treure es cap i l'engospà a l'ayre com un ca un tros de pa que li tiren, i ja no la veren pus a sa mesquina de Na Catalineta.

I aquí foren ses bones de sa dida i Na Marió: rompen en crits i plors i descapdell totes dues, com unes desesperades:

—¡Oh fieta meua des meu cor! deya sa polissona de sa dida. ¡Ja no't veuré pus! ¡tan jove i que hages haguda de caure a la mar i un peixot engolirte tot d'una! ¡Jo m'hi tiraré també a la mar! ¡si no me paren, m'hi tir! m'hi tir! m'hi tir!

I Na Marió aferrada per ella, i cridant:

—¡Dideta, no la fasseu an aquesta! ¡Ja basta que hi sia cayguda Na Marió, aquella fiyeta vostra, aquella amiga meua des meu cor! ¡Pobre Marió! ¡tan jove i haver de caure a la mar i que t'haja haguda d'engolir un peixot!

Amb això compareix es patró i es mariners:

—¿Què ès això ¿però què ès estat això ara? deyen tots.

—¡Què ha d'esser estat! deya sa polissona de sa dida. ¡Que aquella fiyeta meua dolsa des meu cor, Na Marió, mos ès cayguda a la mar i un peixot la s'ha engolida! ¡Ay que no hi ha consol per mi! ¡Ay que ara mateix m'hi tiraré jo a la mar, perque no puch agontar pus! ¡sa pena em mata! vos dich que'm mata! ¡Ara mateix m'hi tir! m'hi tir! m'hi tir!

Es mariners l'agafaren, i agafaren també Na Marió, que's presentava com si fos Na Catalineta, i que també deya que se volia tirar a la mar, forsat forsat, perque no poria viure ella sensa Na Marió.

A la fi a forsa de forses es patró i es mariners arribaren a apacivarles i a calmarles, i aviat sa pena les va esser espassada.

Ni es patró ni es mariners se sospitaren de res, varen creure ab tota sa bona fe del mon que sa qui era cayguda a la mar era Na Marió, sa fiya de sa dida; i com sa dida ni sa que ells tenien per Catalineta no'n resaren pus de sa que era cayguda a la mar, ells també se n'oblidaren, entre altres motius, per allò de que «qui poch t'atany, poch te plany».

Sobre tot, arriben an es port de sa ciutat del Rey; i es patró desembarca ab sa dida i amb aquella que ell tenia per Na Catalineta, i cap an el Rey falta gent.

Arriben a ca'l Rey, demanen el Rey, les fan entrar allà on el Rey era, i es patró li presenta aquelles dues, tot dient:

—Sr. Rey, vetaquí aquella serverineta que Vossa Reyal Magestat me va dir que li anàs a menar; i, ja hu veu, vé acompanyada de sa dida, així com Vossa Reyal Magestat me va comanar.

El Rey les se mirà a totes dues, sa veya i sa jove, però sobre tot sa jove. No la trobà tan de primera com En Bernadet le hi havia pintada, però no ès que la trobàs gens lletja tampoch, perque no hu era Na Marió, si bé no's poria comparar ab Na Catalineta.

—No res, pensà el Rey, això serà que se deu esser maretjada, i ara treu un poch de mala cara.

—Bono! diu es patró. Me sembla, Sr. Rey, que ja he acabades aquí ses meues feynes. A veure si m'ha de mester pus, Vossa Reyal Magestat!

—No, diu el Rey. Te'n pots anar, i ja aclarirem contes un altre dia.

—Cap conte tenim que aclarir! diu es patró. Ja sap que jo i sa barca estam sempre a sa disposició de Vossa Reyal Magestat. ¡A reveure i ab Deu siau, Sr. Rey ab la companyia!

I es patró se'n tornà a sa barca, i el Rey va fer

anar Na Marió i sa dida a sa cambra que havia feta preparar per Na Catalineta; i dona orde d'enrengar la cosa per ferse es casament dins tres dies, perque en frissava massa d'esser casat.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que, quant Na Marió i sa mare foren dins sa cambra que hi havia preparada per Na Catalineta, tiraren junta per veure com en sortirien d'aquell marruell aont s'eren tirades, perque lo que deya sa véya:

—Fiyeta, hem de tenir es pla ben fet per allò de que «un mentider ha de tenir bon cap». Perque ara se presentarà En Bernadet per veure sa seua germaneta; i ja hu crech, tot d'una el mos abocaràn, i ja hi serem a bous. Tu però t'has d'agontar fort que éts Na Catalineta, que ab tants d'anys com fa que ell serveix, tu has mudat una mica perque ès propi d' al·lotes d'es teu tenor es fer tramudansa.

—Però, i si En Bernadet se posa fort que jo no som Na Catalineta? va dir Na Marió.

—Tu t'has de posar forta que hu éts! diu sa mare. I no hayes por: jo ja t'aydaré i faré sa teua causa bona. I si ab tot això no'l porem fer catòlich, direm an el Rey que el deix anar, que En Bernadet sempre va de berbes i que ès afectat de fer trempes i de donar pitja i creu a sa gent, i que ès per això que ara diu que això no ès sa seua germana. I sobre tot, Marió, «negú fa ses gloses mes avengudes que s'enamorat» o s'enamorada, vuy dir, que has d'esser tu qui en rudes has de tayar es vent an En Bernadet i li has d'esborrossonar tots es seus enderivells; has d'esser tu que t'has de tirar el Rey de sa teua banda: ben enllestida i ben enllimonada sempre i ab ses piules ben fetes, es cap ben viu, sa riaya a sa boca i aguda sempre ab so parlar; i, sobre tot, demostrarli an el Rey que tu no penses ni somies altra cosa que donarli gust tant com pugues en tot i per tot. Sa questió ès embarriolarlo. Has d'escar bé sa pesquera i no plànyer sa gamba i sebre tirarli s'ham per que, en temerse'n, ja'l tenga clavat dins l'ànima i ja no's puga despescar ni treure-lo-se tossint.

¿Eu veys com eu era una ploma de cap d'ala aqueixa dida i si en duya de polissonada devall es cabeys? Sobre tot, ell Ma Marió ab tot aqueix pla que li havia fet sa mare, cobrà coratge fora mida, i com tenia naturalment unes ganes rabioses d'esser Reyna, va dir:

—No tengueu ansi, ma mare, que no's perdrà per mi. Jo hi jugaré es tot p'es tot; ey faré tot quant sabré.

—Es lo que pertòca, diu sa mare. Perque aquí hem de parlar clar: ab so tirar Na Catalineta dins mar, mos som tirades dins un enderivell tan ferest que o tu en sortiràs Reyna i jo sogra del Rey o mos faràn sa pell a totes dues. No mos n'escapam: o demunt es trono o fermades a ses coes de quatre cavalls i esbenades amb un «sant-i-amèn».

Amb això toquen a sa porta de sa cambra, cridant:

—¿Poren entrar?

Sa dida se'n va a obrir, i ya esser una criada que digué:

—Perdonau, senyora mia, però aquí hi ha En Bernadet qui demana per veure sa seua germana. I no ès ja aquí perque el Sr. Rey té orde passada, i el Rey mort i s'avi i es rebesavi i es rede-rebesavi, segons conten ja duyen sa mateixa lley, que cap homo no s'atans a tocar i manco a entrar dins cap cambra de dones sensa permís des que hi ha dedins, i que ses dones hagen de fer lo mateix ab ses cambres d'homos.

—Si que ho son, idò, escrupulosos i esquitarells aqueys reys! diu sa dida.

—Ja vos ho assegur! diu aquella criada. Però, senyora mia, això ès lo que hi ha i no tenim altre remey, perque ja hu diu s'adagi: «Te vols riure des qui comanda? Fé lo que ell vol».

—Sí que teniu raó! diu sa dida. Bono, idò, digauli an En Bernadet que pot entrar, en voler.

Aquella criada se'n va a cercarlo, i sa dida diu a sa fiya:

—Li he dit que'l fassa entrar, perque mira, «mal camí, passarlo prest», i «lo que s'ha d'empenyorar, que se venga».

—De manera, diu Na Marió, que ja hi som dins es ball.

—I tant! diu sa mare. ¡I sa questió ès ballar bé i alerta a perdre cap punt! que ja t'ho he dit: ey va sa pell des diumenges i des dies feners!

—No passeu ansi d'això, ma mare! diu Na Marió. «An es qui cualca, no li digueu: serve't».

Ab això toquen a sa porta *¡toch! ¡toch!*

—¿Qui ès? diu sa dida.

—En Bernadet, criat del Sr. Rey i vostro! respón sa veu.

—Entrau, entrau! diu sa dida, i se'n va a obrir sa porta.

I ara poreu fer contes quins uys no degué fer En Bernadet com se veu davant Na Marió i sa dida. L' homo anava tan segur que era Na Catalineta, aquella germaneta seua tan estimada i que anyorava tant i tant, que tot d'una se'n anà a donarli un abràs i Na Marió no vos dich res si va fer gens es desmenjat ab talent, per enganar mes aquell pobre al·lot fentli creure que era sa seua germaneta; i no hu volgueu sebre sa dida si va sebre fer bé es paper. Vaja, una i altra li feren una xacota may vista, i allà no s'aturaven de ferli preguntes des llevant i des ponent i esclamacions per la dreta i espants per l'esquerra, i hala a dirli, com a molins que han perduda sa nadia:—¡Què tal, Bernadet!—¿Com te va?—Com t'éts campat tot aquest temps?—¡Saps que treus de bona cara!—Massa se veu que tens bona pastura!—¡Ell no caps en pell!—¡Oh quin pler de veure't!—¡Oh que t'anyoràvem!—¡Oh i que mos hi'nirà de bé ara tots plegadets!—¡Si no botam ara d'alegria, ja no botarem may!

En Bernadet davant aquell delobi de paraules, juanets i afalagadures que l'envestien d'aquella manera i mirant d'aprop i de prim conte aquella al·lota

que ell anava tot d'una que era sa seua germana, però que trobava que no hu acabava d'esser,—va romandre com estafaril·lat, com entabanat. No sabia què li passava. Per dir que allò era sa seua germaneta, no acabava de trobar que hu fos; per dir que no hu era, també hu trobava massa gros. Però aquells duptes, aquella incertitut, aquell mal estar reprenia reprenia de cada moment, i aviat va tenir por de perdre el mon de vista, i se va haver de treure aquell pa que tan cop en sech s'era congriat dins es seu gavatx. El pobre, com no va porer pus, se gira a sa dida, i li diu:

En Bernadet devant aquell delobí de paraules, va romandre com estafaril·lat...

—Oh dideta! jo veig i no sé què veig! O ets uys me fan dos o no sé què m'haja de dir.

—I ara ¿què t' ha agafat, Bernadet? diu sa dida. ¿O ès que de sa alegria t'ha pegat cosa an es cap?

—No hi ha res de tot això, diu En Bernadet. Es que això me sembla mes Na Marió vostra que no Na Catalineta germana meua!

—¿I ara aon surts? diu sa dida. ¡Ja hu ès que ets uys te fan dos! ¡Es que s'alegria t'ha tocat es cervell! ¡No hi posis cap dupte! ¡Veyès si ara això no seria Na Catalineta! ¿I aon treu cap anar a sospitar si seria Na Marió meua? ¡Noltros no te n'haviem volgut parlar per no haver de reverdir ses nafres

de sa desgràcia ferestíssima que tenguèrem p'es camí!

—I ¿què va esser? diu En Bernadet.

—¿Què va esser? diu sa dida. ¡Que Na Marió mos va caure a la mar i un peixot tot d'una ja la se va haver engolida, i no la vèrem pus! ¡Pobre Marioneta meua! ¡Pobre Marioneta meua!

—¡Pobre Marioneta, germaneta meua de llet! va rompre aquí Na Marió fent de Catalineta. ¡Ja no't tornaré veure pus, tan amigues com èrem, tant com mos estimàvem!

I allà mare i fiya plors i descapdell davant En Bernadet, sabent fer es paper lo mes an el viu, fins que sa véya se va esclamar:

—¡Vaja, Bernadet! ¡si no'm vols matar de pena, no m'ho digues pus que Na Catalineta ès Na Marió! ¡M'ès un clau a's mitx des cor tal suposansa! ¡Si no'm vols matar de pena, no m'ho torns dir an això! ¿Trobes que no me basta es perboch que me'n he duyt de perdre aquella fieta meua, i tot per acompanyar Na Catalineta, perque se poguès casar amb el Rey? ¿Així m'agrairíeu aqueix favor?

—Sí que deys ver, dideta meua des meu cor! deya Na Marió, fingintse Na Catalineta, ben an el viu. ¡Per amor de Deu, Bernadet! ¡no ofengues d' aquesta manera s'única persona de demunt la terra que mos estima de cor, suposantla capaç de fermos tal farsa! No m'ofengues a mí, renunciantme de germana! ¡Què vol dir suposar que jo no som Na Catalineta, sino Na Marió, la pobre Marió que mos va caure a la mar, i aquell peixot la s'engolí! ¿I aquesta poria pensar jo de tu? ¿Això ès sa benvinguda que me dones, dir que jo no som jo, que no som sa teua germaneta? ¡Veyam qui seré, idò, si no som Na Catalineta?

En Bernadet davant tot aquell sementer que mare i fiya li feyen, com mes anava mes confús se veya, es cap li bollía com una olla de caragols, se va sentir ferse un núu a sa llengo, s'hagué d'asseure per

no caure de baticor, i no va tenir altre remey que anarse'n a defora per veure si, tocantlo s'ayre, allò li espassaria.

Aixi hu va fer, però ¡ca! com mes anava mes pena tenia, s'engunia era mes sobrada, i mes confús se veya.

Ets altres criats se'n temen, i se'n van a contarho an el Rey, i el Rey el crida i li diu:

—Però bono, ¿què ès això ara? ¿Aquest engronyament, aquesta engunia, ara que tens aquí sa teua germana?

—¡Ah Sr. Rey! s'esclama En Bernadet plorant. ¡Aquí està es rè! ¡Es que trop que no hu acaba d'esser sa meua germana! Sa dida sí que hu ès sa dida! però Na Catalineta trop que no hu ès Na Catalineta. ¡Ni estich segur que hu siga ni que no hu siga! Si dich que hu ès, me venen duptes de que no hu ès; i si dich que no hu ès, llavò me venen duptes de que hu ès! ¡A mi me sembla que era Na Marió, sa fiya pròpia de sa dida; però me diuen que ès impossible perque precisament Na Marió com venien ab sa barca, les va caure dins mar i un peixot la s'engolí!

Com el Rey sent allò li va venir ben de nou i li revengué s'estranyesa que li causà Na Marió com le hi presentaren es patró i sa dida come Catalineta.

I què fa el Rey? Crida es patró de sa barca, que al punt haguè comparegut, i ja li diu en tot secret:

—Escolta tu, ¿i com no m'havies dita sa desgràcia que hi havia haguda p'es camí?

—¿De sa fiya de sa dida que mos va caure a la mar? diu es patró.

—¿Vol dir ès ver que vos hi va caure? diu el Rey.

—I tant com hu ès ver! diu es patró.

—¿I com dimoni va esser això? diu el Rey.

—Jo diré lo que succeí, diu es patró. Un dia jo no sé què feya, i cop en sech sentim crits i plors i llaments; jo guayt a veure què era, i trobàrem sa dida i Na Catalineta com unes desesperades perque Na Marió les acabava de caure a la mar; i elles s'hi

volien tirar també, de sa pena que tenien. De manera que les vàrem haver de parar. Però allò los arribà a espassar, i ja no'n resaren pus, ni jo tampoch.

Com el Rey sent es manifest des patró, romangué encara mes confús. Diu an es patró que se'n pot tornar a sa barca, i dona orde de suspendre tot es *tu autem* dès casament, per aclarir abans aquell passol de Na Catalineta i sa dida que's presentava tan embuyat. Crida es senyors mes grossos de la Cort per tirar junta sobre lo que convendria fer davant aquell cabermoni. Es senyors demanaren tres dies per pensarhi.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que, aplegada la Cort des cap de tres dies, aquells senyors grossos varen dir an el Rey:

—Senyor Rey, ey hem pensat ab sa comanda que mos va fer, i trobam que ha d'esser Vossa Reyal Magestat mateix que ha de resoldre si s'ha de casar amb aqueixa al·lota que li han menada de So'n Servera. ¿Li agrada sa pessa o no li agrada? Si no li agrada, que no s'hi cas! ¿Li agrada? Idò que s'hi cas, com mes prest millor, i deix anar si ès sa mateixa que li acusaren o no. Sa questió ès que's casi a gust.

—Trop que heu pensat bé, diu el Rey.

I ja va esser partit cap a sa cambra de Na Marió i sa dida i *¡toch! ¡toch!* a sa porta.

—Entrau, entrau! digueren elles.

El Rey empeny sa porta i entra, i aquelles li saberen fer tan bona rebuda, foren tan el dianxa per ferli sa garangola i per entrarli pe's'uy dret, sobre tot Na Marió, tan endiumenjada com anava i que no era gens tiradora, sino ben galanxona i mes xalesta que una titina, amb uns uys que travessaven, que no vos dich res: el Rey en quedà tot etsisat, feritl'ha, fins a s'estrem de dir a Na Marió, prenintla per Na Catalineta:

—Sobre tot, Catalineta, ¿saps quina la m'havia pensada?

—Sr. Rey, diu Na Marió, si vol que hu endevin, no sé que mos farem, perque ès una mica mal de fer endevinar es pensament de ses persones.

—Idò que mos casem mes prest avuy que demà! diu el Rey.

—Trop que ha pensat molt bé, diu sa revel·lera. Per part meua, en voler, Senyor Rey.

—Idò demà, que ès es dia mes prop! diu el Rey.

—Idò demà, si ès es gust de Vossa Reyal Magestat, diu Na Marió.

¿Què me'n direu? Ell el Rey anava tan tapat i tan fuyt i tan desbaratat amb aquella pitxorina de Na Marió, que feu enrengar la cosa tropell-tropell, i lo endemà se va fer s'esclafit, se casaren, i ¡venguen unes nosses de pinyol vermey i un ball ben vitench i festes i mes festes i sarau i mes sarau!

Passaren ses festes, i el Rey tot gojós i xaravel·lo ab Na Marió, ben segur de que era Na Catalineta, i En Bernadet fent com que creure que hu era sa seua germana aquella gran mandragolina, i demostrava creurehu per por de sa por; i allà ja no li deixaven fer de criat, sino que el tractaven com un sí-senyor, ben menjat i ben begut, come germà de la Reyna, come cunyat del Rey, però de part dedins s'angúnia el matava, perque no hu poria arribar a creure que allò fos Na Catalineta, sa seua germaneta.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que un dia que el Rey estava mans-fentes, sensa sebre aont fermar s'ase, li vé s'idea d'entrar dins sa cambra de la Reyna, i una criada li diu en es portal:

—Ara la pentinen.

—¿Si? va dir el Rey.

I tot d'una li vengué s'idea de veure si era ver allò que li havia dit En Bernadet que, en pentinar sa seua germaneta, li sortien des cabeys perles i diamants, perles i diamants.

I ¿què fa el Rey? Se'n entra dins sa cambra i se planta davant la Reyna enrevoltada de dames i ab sa pentinadora pentina qui pentina. Bé mirà el Rey

si'n queya qualcuna d'aquells cabeys de perla o diamant, però no'n va guipar cap ni un.

Poreu fer contes si li degué venir de-nou tot allò, però s'ho guardà per ell sensa ferne part a negú; i allò anava coucouant coucouant i ponyint i ponyint com un banyarriquer.

Un altre dia que la Reyna jove era dins es lligador que se rentava ses mans, se'n hi entra el Rey per veureles'hi rentar; mes ben dit, per veure si era ver allò que havia dit En Bernadet, que, en rentarse sa seua germaneta ses mans, en sortia blat i xeixa. Bé va mirar el Rey si'n veuria brollar cap granet de blat o de xeixa de ses mans de la Reyna, i ¡qué havia de veure, s'aubercoch!

Se tornà beure es cop com sa figuera, no'n va dir res a negú, però aquell corcó l'anava ponyint i ponyint dins lo mes endins del cor i el feya estar mal a pler ferm qualque estona.

Un altre dia, un dematí, que encara no havia vista aixecada la Reyna, diu a una criada:

—¿I la Reyna?

—Se renta es peus, diu sa criada.

—¡Aquesta ès sa meua! diu el Rey. Ara me'n hi vaig a veure si ès ver lo que'm digué En Bernadet que, en rentarse es peus sa seua germana, tot son peixos que surten de s'aygo des ribell.

Dit i fet, el Rey s'afica dins es lligador, i me troba la Reyna qui se rentava es peus.

—¿I ara? diu ella.

—Vuy veure si los te saps rentar bé!

Allò li va fer riayes a la Reyna, i esclatà de riure, però unes riayes ben fresques.

I el Rey mira qui mira si d'aquella aygo ab que la Reyna se rentava es peus, brollava cap calroig, cap déntol, cap serrà, cap anfossol, cap palomida, cap cap-pla, cap calamarí, cap moll, cap llagosta. I ¡qué havia de veure, es bereyol! ¡Ni un per nat senyal que no'n comparegué de peix dins aquell ribell!

Amb això la Reyna encara reya amb unes riayes

ben fresques perque el Rey ey era anat a veure si se sabia rentar es peus. I això va fer que'l Rey se recordàs d'allò altre que li havia dit En Bernadet que, en riure sa seua germana, feya sol. I hi pensà el Rey perque aquell dia el cel estava tot ennigulat, un dia d'aquells mes xumordos.

—Però bono! pensà el Rey. ¿No ha rigut tant la Reyna, i el cel segueix tan tapat i ennigulat com abans de riure ella? ¿a on ès es sol que fa?

La Reyna aquí va notar que el Rey tenia cosa, que'n duya qualcuna entre ceya i ceya, i ja s'esclama:

—Però bono, ¿i ara què tens? ¿que te'n passa qualcuna? ¿O ja no tens confiansa ab mi? ¿Vol dir ni de sa teua dona te fies? ¿Creus que hi ha negú pus que t'estim mes que jo?

El Rey aquí no pogué aguantar pus, i hu va amollar tot, dient:

—Es teu germà Bernadet, com me parlà de tu sa primera vegada, me va dir que, en pentinarte tu, des cabeys te brollaven perles i diamants; i, en rentarte ses mans, sortia blat i xeixa; i, en rentarte es peus, tota s'aygo tornava peixos; i que, en riure tu, feyes sortir es sol, per ennigulat que estiguès; i que, en plorar tu, feyes ploure. Això me va dir ell per cosa certa, i ara resulta que t'he vista pentinar, rentarte ses mans i es peus i t'he vista riure, i no ha succeida cap cosa d'aquestes. Ara només falta veure't plorar, per sebre si amb això també m'ha enganat En Bernadet.

Com Na Marió sent tot aquell sementer, com ella sabia que tot allò que havia dit En Bernadet de Na Catalineta, era ben ver, va pensar que llavò era s'hora de safalcar En Bernadet i de llevarlo des mitx per que no arribàs a destapar sa farsa i sa trempa que ella i sa mare havien feta ab Na Catalineta.

—Ara, va pensar ella, tendré bo de fer creure que En Bernadet no ès mes que un embuyós i un mentider i que se va riure del Rey fentli creure to-

tes aquelles coses que no n'hi havia cap de vera. El Rey tendrà una prontitut de ses seues, i el passarà a ses mines des sofre o a qualque altra banda mes dolenta, i al manco no'l tendrem pus per aquí, fentmos mes nosa que companyia.

¿Què me'n direu? Ell aquella polissona de la Reyna cop en sech esclata en plors desfet, amb un xinglot lo mes alt de punt, que com que no pogués tornar alè, i no s'aturava de dir:

—¡Mesquina de mi! som sa dona mes desgraciada que es sol escaufa! Vaig perdre mon pare i ma mare! ¡No tench altra cosa mes que un germà, mes mentider que ses mentides! ¡es mes embuyòs del mon! ¡Veyès anar a dir an el Rey que, en pentinarme jo, sortien des meus cabeys perles i diamants! i, en rentarme ses mans, blat i xeixa! i, en rentarme es peus, peixos! i que, en riure jo, feya sol! i que, en plorar, feya ploure! ¿Qui hu ha vist may anarme a posar tots aqueys barrets, essentne ben neta? ¿Qui hu ha vist may anarme a posar tots aqueys falsos testimonis? ¡I això un germà meu! ¡I no'n tench cap altre de germà ni parent! ¡Mesquina de mi! ¡mesquina de mi! ¡mesquina de mi!

Aqueix plant xapà es cor del Rey i el va encendre de ràbia contra En Bernadet, perque ab tantes de plorayes de la Reyna no'n va caure cap gota d'aygo del cel, i el Rey s'esclamà:

—Se veu ben a lo clar que En Bernadet se'n va riure de mi com me va dir totes aquelles habilidats que tenia Na Catalineta! Ara que ella ha plorat tant ¡veyès si n'ha feta cap gota del cel! ¡Se'n ha volgut riure de mi, es polissó! Ja no se'n riurà pus! ¡jo-le hi assegur!

I ¿què fa el Rey a l'acte? Passa orde de que agafin En Bernadet i el pengin an es cap-curucull de sa torre mes alta del Palau.

I a l'acte m'agarroten es pobre Bernadet, i el me pengen an es cap-curucull de sa torre mes alta, i ¡bona nit, si't colgues!

I ses grans polissones de Na Marió i sa mare, totes satisfetes perque En Bernadet ja no les faria pus nosa ni pus mal d'uys.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que Na Catalineta, com aquella balena la s'engolí, va romandre viva dins sa grandiosa butza d'aquell peixarro, sensa res que li fes mal; però fermada amb una cadena de plata, per que no pogués fogir.

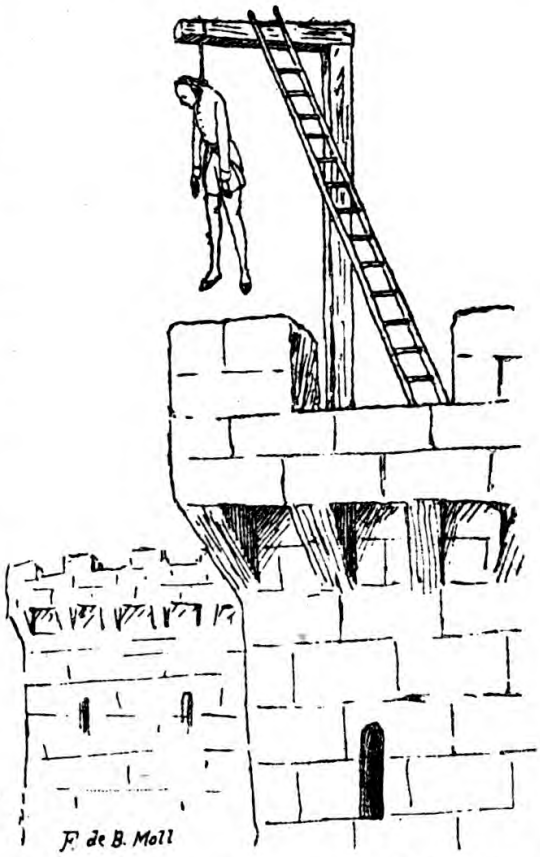

el me pengen an es cap-curucull de sa torre mes alta...

Passen una partida de dies, i ella sempre a les fosques dins sa butza de sa balena.

Al punt comensà a estarne cansada, i un dia s'esclama:

—¡Oh que m'agradaria porer sortir defora, maldament no-més fos una estoneta, sols per porerme pentinar i rentar i per escampar una mica la vista!

Aquí sentí una veu ben dolsa i ben prima que li deya:

—¡Demanehu, dona, a la Mare-Baleneta, que t'amoll nou pams de cadeneta per porer sortir defora una micoya a esplayarte qualque poch!

Ja hu crech que Na Catalineta, com sentí aqueix cantet, se posa a dir tan amorosament com sabé:

—Mare Baleneta, nou pams de cadeneta per amor de Deu! ¡Nou pams de cadeneta, Mare-Bale-

neta! per sortir una estoneta just per pentinarme i rentarme i escampar una micoyinoya la vista! Mare Baleneta, per amor de Deu nou pams de cadeneta! ¡Compatiuvos d'aqueiys cabeyets meus, que, de no pentinarme, se rompen, se rompen, Mare-Baleneta!

—¡Si t'amoll nou pams de cadeneta, diu la Mare Baleneta, fugiràs com un llonzi, i ja no't veurem pus lluir!

—Com som Catalineta, que no vos fogiré, Mare-Baleneta! diu sa grən pitxorina.

Sobre tot, ell la Mare-Baleneta li amolla nou pams de cadeneta; guayta s'al·lotona a defora, i se troba a sa vorera de mar a un arenal, a on era sortida la Mare-Baleneta per que Na Catalineta se pogués esplayar.

I ¿què fa Na Catalineta? S'asseu demunt s'arena, i se posa a pentinarse, pentina que te pentina aquells cabeys rossos rossos com or filat, aquells cabeys que li arribaven fins part devall es genoys, fins a prop des turmells. I cada vegada que se passava sa pinta p'es cabeys ¡venga un bon ruixat de perles i diamants que rebotien per tot allò!

Llavò Na Catalineta se renta aquelles mans tan menudes, tan grassetes i tan fines que tenia, i cada fregada que s'hi donava ¡venga un bon raig de blat i xeixa i blat i xeixa!

Llavò se posa a rentarse aquella mica de peus que tenia tan ben tayats i tan purificats que era pecat que haguessen de tocar en-terra, i ella, ¡bones grapades d'aygo an aquells peuets! I encara s'aygo no'ls hi havia tocats com *¡zas!* ja'n brollaven calroys, dèntols, serrans, anfossols, palomides, capplans, calamarins, molls, llagostes.

I ¿què fa Na Catalineta? En tira una partida d'aquell peixim demunt s'arena; i, com haguè acabat de rentarse es peus, fa una mica de foch, tira aquell peixim demunt sa caliuera, el torra ben torrat, i dassa qui dassa el se menja, i ben re-de-bo que'l trobà.

Com se torcava es morrets, escampa la vista per tot allò, i no colombra en-lloch mes que arena i arena ,penyes i penyes, mar i mar. Bé va mirar i mirar a llevant i a ponent, a tramuntana i a mitjorn si guiparia en-lloch cap animeta nada, i en-lloch en va veure lluir cap. Eren ella i la Mare-Baleneta totes solines.

Na Catalineta aquí se posà trista i trista,i li mancava ben poch per rompre en plors, quant assetsuaixí compareix una colometa vola qui vola a l'ayre; i anava i venia, i hala enfuytes d'assí i d'allà, com si cercàs que Na Catalineta li digués qualque cosa; fins que s'al·lotona li enfloca aquesta:

—Colometa colomina! ¿no'm diries, si hu sabies, què ès estat de mon germà Bernadet?

—¡A l'ayre està penjadet! diu sa colometa.

—¿I sa dida, i sa dida? diu s'al·lotona.

—¡En cadira d'or servida! diu s'animaló.

—¿I Na Marió, i Na Marió? diu Na Catalineta.

—¡Riu i folga amb el rey Faraó! diu sa colometa.

—¡Oh Deu bo! diu s'al·lotona. ¡Es ella i havia d'esser jo!

Aquí Na Catalineta romp amb un plors desfet. I a l'acte el cel s'ennigula, i al punt un bon ruixat! i aygo i mes aygo!

Des cap d'una estona de ploure, sa colometa arriba a dir:

—Catalineta, riu una miqueta, per que s'espass sa ruixadeta, fassa soleyet i jo me pugą aixugar ses plometes, que les tench totes roadetes.

I heu de creure i pensar que Na Catalineta fa una riaya, i tot d'una s'espassa es ruixat i s'ennigulada, se posa a fer sol, i sa colometa al punt tenguè ses plomes aixutes, i ja li va haver estret a l'ayre, i de d'allà.

Se fa hora de Na Catalineta tornar entrar dins la Mare-Baleneta; se'n hi entra, i la Mare-Baleneta ja li ha copat per endins, i per endins ben acanalada.

Des cap de set dies a Na Catalineta ja li tornaren

venir ganes de sortir de la Mare-Baleneta per esplayarse una estoneta i pentinarse una micoya, perque aquells cabeyets seus ja se rompien, se rompien.

—¡Oh Mare-Baleneta! diu ella, ¡amollaume nou pams de cadeneta! que puga sortir defora una micoya a esplayarme qualque poch! ¡que puga sortir a pentinarme, que tench aqueys cabeyets meus que se rompen, se rompen!

—Si t'amoll nou pams de cadeneta, diu la Mare-Baleneta, fogiràs com un llonzi, i ja not veurem pus lluir.

—¡Oh Mare-Baleneta! diu s'al·lotona, ¡com som Catalineta! que no fogiré si m'amollau nou pams de cadeneta! ¿Que vos vaig fogir s'altra vegada?

—No, diu la Mare-Baleneta.

Aquí la Mare-Baleneta li amolla es nou pams de cadeneta, i Na Catalineta guayta adefora, i se trobà an es mateix arenal de s'altra vegada. S'asseu demunt s'arena i se treu sa pinta, i ¡bones pentinades an aquells cabeys tan llarchs i tan rossos! i ¡bons ruixats de perles i diamants! Llavò se renta ses mans, i ¡venguen bons roys de blat i xeixa! Llavò se renta es peus, i ¡hala calroys, déntols, serrans, anfossols, palomides, cap-plans, calamarins, molls, llagostes. Na Catalineta en tira un parey de grapades demunt s'arena, fa foch i les torra ben torrats, i *¡nyama, nyama!* elze s'etziba tots, i ben bons i ben saborosos que les trobà!

Mira qui mira a llevant i a ponent, a tramuntana i a mitjorn si colombraria negú en-lloch, i en-lloch veu lluir cap animeta nada.

Na Catalineta aquí se posa trista i trista, i ben poch que li mancava per esclafir en plors; però tot amb-u li torna comparèixer aquella mateixa colometa de s'altra vegada, vola qui vola part demunt ella; i anava i venia, i anava i venia, com si cercàs que Na Catalineta li digués qualque cosa.

I ja hu crech que Na Catalineta l'envest, i tengueren aquestes:

Na Catalineta:—Colometa, colomina! no'm diries, si hu sabies, què ès estat de mon germà Bernadet?

Sa Colometa:—¡A l'ayre està penjadet!

Na Catalineta:—¿I sa dida? ¿i sa dida?

Sa Colometa:—¡En cadira d'or servida!

Na Catalineta:—¿I Na Marió? ¿Na Marió?

Sa Colometa:—¡Riu i folga amb el rey Faraó!

Na Catalineta:—¡Oh Deu bo! ¡ès ella, i havia d'esser jo!

Aquí Na Catalineta romp en plors; i a l'acte el cel ja s'ennigula, i el punt un bon ruixat, i aygo i mès aygo.

Des cap d'una estona de ploure, sa colometa arriba a dir:

—Catalineta, riu una miqueta, per que s'espass sa ruixadeta, fassa soleyet, i jo me puga aixugar ses plometes, que les tench totes roadetes.

I heu de creure i pensar que Na Catalineta fa una riayeta, i tot d'una s'espassa sa ruixada i s'ennigulada, se posa a fer sol, i sa colometa aviat tengué ses plomes aixutes, i ja li va haver estret a l'ayre a a l'ayre, i de d'allà.

Se fa hora de Na Catalineta tornar entrar dins la Mare-Baleneta; ey entra, i la Mare-Baleneta ja li ha copat per endins i per endins, ben acanalada.

¿Què me'n direu? Ell des cap de set dies agafen ganes a Na Catalineta de tornar sortir defora a esplayarse una mica, demana a la Mare-Baleneta es nou pams de cadeneta, aquesta les hi amolla; se pentina, i li brollen perles i diamants des cabeys; se renta ses mans, i ratja blat i xeixa; se renta es peus, i brollen tots aquells peixos; n'agafa una partida, fa foch, i elze torra, i elze se clava; li compareix sa colometa, i li fa ses mateixes preguntes de ses altres vegades, i sa colometa li respòn lo mateix; Na Catalineta romp amb plors, i se posa a ploure; llavò sa colometa li demana que riga per aixugarse ses plometes totes roadetes, i s'al·lotona riu, i se posa a

fer sol, i sa colometa s'aixuga ses plometes roadetes i fuig; i Na Catalineta se torna enfonyar dins la Mare-Baleneta, que ja li copa de d'allà mar endins.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que cada set dies Na Catalineta demanava a la Mare-Baleneta nou pams de cadeneta, per sortir defora a esplayarse, pentinarse i rentarse mans i peus, i li succeía sempre lo mateix, que li brollaven perles i diamants des cabeys, blat i xeixa de ses mans, i peixos i mes peixos des peus; i llavò li compareixia sa colometa, i li donava ses mateixes clarícies d'En Bernadet «a l'ayre penjadet», i de sa dida «en cadira d'or servida» i de Na Marió «rient i folgant amb el rey Faraó», i Na Catalineta plorava, i tot d'una se posava a ploure; i llavò reya, i es sol tot d'una sortia.

I heu de pensar i creure i creure i pensar que un dia que Na Catalineta era sortida de la Mare-Baleneta a esplayarse com ses altres vegades, se va estrevenir que el Rey cassava per devora aquell arenal ; i, com sa colometa va haver donades totes aquelles clarícies d'En Bernadet, sa dida i Na Marió, que Na Catalineta rompé en plors, i tot d'una s'ennigulà i se posà a ploure, però una batuda ben forta, —aquella aygo aplega al Rey ab tots es qui cassaven, que fogiren cap a ses penyes de mar a veure si hi hauria cap cova aon arreconarse. I me troben Na Catalineta demunt s'arenal davant la Mare-Baleneta i tota plorant, i aquella colometa part demunt ella fent sa barca ales esteses i amparant aquell ruixat; i senten sa colometa que diu:

—¡Oh Catalineta! riu una miqueta i sortirà es soleyet i me poré aixugar ses plometes que ja les tench massa roadetes.

A l'acte s'aturà de ploure, surt es sol, sa colometa s'aixuga ses plometes i Na Catalineta *¡zas!* s' enfonya dins la Mare-Baleneta, que ja li ha copat mar endins ben acanalada.

El Rey i tots es qui l'acompanyaven romangueren ab sos cabeys drets de tot allò. No hi sabien do-

nar volta que poria esser allò; i havent esperat una estona per veure si succeiria res pus, se cansaren de esperar, i s'espitxaren cap a ses cases, ralla qui ralla d'aquella feta tan estraordinària.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que el Rey, a's vespre, conta a la Reyna jove es pas que les havia succeit com se'n eren anats a arreconarse de s'aygo a una cova de ses penyes de mar, que havien trobada demunt s'arena una fadrineta sa cosa mes garrida del mon plora qui plora, fermada amb una cadeneta de plata a sa boca d'una balena que treya es cap de s'aygo, i amparava aquell aygat amb una colometa que feya sa barca part demunt ella a l'ayre; i que assetsuaixí se colometa havia dit:—¡Oh Catalineta! riu una miqueta i sortirà es soleyet i me poré aixugar ses plometes que ja les tench massa roadetes!;—i que a l'acte era sortit es sol i s'era aturat de ploure, i que llavò sa colometa era fuyta a l'ayre i sa fadrineta s'era enfonyada dins sa balena, i aquesta de d'allà mar endins!

Com la Reyna jove sentí tot aquell sementer, l'ànima li va caure an es peus; tot allò li va fer uns mals averanys del dimoni; però va malavetjar no fer res coneixedor, i va sortir a un altre tancat, mudant de conversa.

El Rey així mateix eu estranyà que la Reyna no hi digués res demunt aquella feta tan meravellosa de sa fadrineta, sa colometa i sa balena de sa vorera de mar; però no se malpensà gens, i allò li fogí des cap.

Mentres tant cada set dies, sens may fallar, sortia Na Catalineta a esplayarse demunt aquell arenal i li succeia sempre lo mateix, que, en pentinarse, li brollaven des cabeys perles i diamants; i, en rentarse ses mans, brollava blat i xeixa, i peixos en rentarse es peus; i llavò compareixia sa colometa, i li donava totes aquelles clarícies de «sa dida en cadira d'or servida», d'En Bernadet «a l'ayre penjadet», i de Na Marió «rient i folgant amb el rey

Faraó»; això feya esclatar en plors Na Catalineta, i tot d'una ja tenien sa batuda d'aygo a demunt, fins que sa colometa demanava a Na Catalineta que rigués un poch; i aquesta reya, i sortia es soleyet i es ruixat s'espassava; i Na Catalineta de bell-nou dins la Mare Baleneta, i sa colometa de d'allà com la bala.

¿Què me'n direu? Ell un dia que el Rey, sensa temerse'n, cassa qui cassa, topà devers aquell arenal, se troba que cop en sech se tapa el cel, i ¡hala una batuda d'aygo ben forta! Hagueren de deixar es cassar per arreconarse a part o banda, i se recordaren d'aquella cova de ses penyes de mar de s'altra vegada. S'hi espitxen mes que depressa, i me troben demunt s'arena es mateix endiumenjat d'aquella fadrineta tan garrida plora qui plora, fermadeta amb una cadeneta de plata a sa boca d'aquella balena i sa colometa a l'ayre part demunt fent sa barca, i amparant fadrineta i colometa aquell ruixat tan fort. I assetsuaxí senten sa colometa que diu:

—¡Oh Catalineta! riu una miqueta, i sortirà es soleyet, i me poré aixugar ses plometes, que ja les tench massa roadetes!

I a l'acte s'atura de ploure, surt es sol, sa colometa s'aixuga ses plometes i fuig com la bala, i sa fadrineta *¡zas!* s'enfonya dins la Mare-Baleneta, que gira en coua, i de d'allà mar endins.

Poreu fer contes el Rey i tots es senyors i criats que l'acompanyaven si hi degueren romandre ab sos cabeys drets. No se'n porien avenir i se'n feyen creus de tot allò. Se'n anaren cap a la ciutat, sensa parlar d'altra cosa.

Ses bones foren, quant el Rey arribà a ca-seua i contà a la Reyna jove tot es pas. Aquella polissona se posà feta un Nero, i ja va esser partida a dir:

—¡Mira que me'n dones de gust amb aquestes contarelles que'm fas! ¿I ja no teniu altra banda a on anar a cassar mes que devers aquell arenal? ¿Ja no tenieu altre enfony a on arreconarvos mes que an aqueixa cova de s'arenal? ¡Bona mellenga deu esser

aqueixa fadrinarda que dius que hi havia demunt s'arena! ¡Quant la tenen fermada amb una cadeneta, ha d'esser que n'ha feta qualcuna de grossa! ¡No deu porer anar a lloure sa polissona! ¡Quant li fan amparar ruixats tan forts, es segur que ès per castich de bal·landines que ha fetes sa noninguna! Sobre tot, ¡ey teníeu tantes de feynes an aquell arenal com es cans a l'esglèsia! ¿Eu trobes tu que homos casats, com éreu casi tots es de sa casssada, està gayre bé que se'n vagen a veure al·lotellotes males pells, assegudes o agegudes demunt arenals ran de mar? Si altres eu haguessen fet, voltros serieu es primers de dir que això ès no tenir vergonya!

¡Com el Rey sentí la Reyna descapdellar d'aquella manera...

Com el Rey sentí la Reyna descapdellar d' aquella manera, tot d'una li volia respondre tirantli s'escandalosa; però llavò se perpensà i va creure que convenia mes mirar es bou de sa barrera per ell pendre sa seua, per que l'homo, davant aquell esclat de ràbia de la Reyna, entrà en sospites molt fortes que aquella Catalineta de sa vorera de mar no tengués qualque cosa que veure ab la Reyna i ab sa dida i amb En Bernadet que ell havia fet penjar a sa torre mes alta des castell. Per això deixà la Reyna en banda, i se tanca dins sa seua cambra pensa qui pensa i fila qui fila què poria esser allò d'aquella Catalineta de sa vorera de mar. En tota

sa nit no aclucà ets uys fentse cloquetjar sa testa sobre aquell endiumenjat tan envitricollat, fins que se esclama i diu:

—Sobre tot, ¡com som homo! que jo n'he de veure la fi de tot això! Ses dues vegades que hem trobada aqueixa Catalineta ès estat de cap-vespre; idò bé, d'avuy endavant cada dia, en haver dinat, me'n tench d'anar a amagarme dins aquella cova d'aquell arenal, per treure'm es gat des sach de tot això.

I hu va fer tenir ver el Rey. Aquell dia, com va haver dinat, ¡cap an aquella cova de s'arenal! just amb un parey de criats. Ey arriben, s'hi amaguen, i allà vel·la qui vel·la. Se feren les quatre, les cinch les sis, se pon es sol, i may compareglueren colometa, fadrineta ni baleneta.

Se'n torna el Rey amb aquells criats cap a ses cases; i lo endemà de cap-vespre altra volta ¡cap an aquella cova! S'hi passen tot lo sant de cap-vespre, i tampoch no hi veren res d'allò que el Rey cercava; però el Rey, fort i no't mogues, seguí anant cada dia de cap-vespre a vel·lar an aquella cova amb aquells mateixos criats.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que, es dia que feya set, des cap d'una estoneta de vel·lar de dins aquella cova, cop en sech veuen dins mar una balena que s'acostava s'aeostava a sa vorera, fins que va esser an es rompent de ses ones. Allà s'atura, obri sa boca, i *¡zas!* en surt aquella mateixa fadrineta ab sa cadeneta de plata, trista, ben trista mostia ben mostia, però garrida i gayarda una cosa de no dir. I ¿què fa ella? S'asseu demunt s'arena, se treu una pinteta, i ¡hala bones pentinades! devers aquells cabeys seus tan rossos, tan llarchs, tan esponerosos que li tapaven casi tot es còs com un mantell reyal.

El Rey i aquells criats estaven ab sos cabeys drets de veure tot allò, i tenien clavada sa vista demunt aquella fadrineta, sobre tot el Rey, que ni pipelletjava de tan arreu que la mirava. Tant el Rey com

es criats notaren prou bé que li botien an aquella al·lotella des cabeys, cada vegada que s'hi passava sa pinta, unes bolletes resplandents que llambretjaven, ses perles i diamants.

Se posa llavò sa fadrineta a rentarse ses mans, i *¡zas!* bons rays de blat i xeixa d'aquelles mans de sa fadrineta.

Se posa llavò ella a rentarse es peus, i al punt tota s'aygo que li tocava aquells peuets, tan fins i petitoys, tornava peixos i peixos, i tot eren calroys, déntols, serrans, anfossols, palomides, cap-plans, calamarins, molls, i llagostes.

A-les-hores sa fadrineta pega grapada an aquells peixos, en tira una partida demunt s'arena, fa foch elze torra, i *¡nyam! ¡nyam!* elze s'empassola.

Escampa llavò la vista a llevant i a ponent, a tramuntana i a mitjorn, i prou que reparà que dins aquella cova hi havia gent qui vel·lava; però feu com qui no haverho vist.

Amb això compareix sa colometa, i se posa part demunt sa fadrineta vola qui vola, i fua d'aquí i fua d'allà.

Aquí sa fadrineta se posa a dir:

—¡Colometa, colomina! ¿no'm diríes, si hu sabies, què ès estat de mon germà Bernadet?

—¡A l'ayre està penjadet! diu sa colometa.

—¿I sa dida? ¿i sa dida? diu sa fadrineta.

—En cadira d'or servida! diu sa colometa.

—I Na Marió? i Na Marió? diu sa fadrineta.

—Riu i folga amb el rey Faraó! diu sa colometa.

—¡Oh Deu bo! s'esclama sa fadrineta, ¡ès ella i havia d'esser jo!

Aquí sa fadrineta esclata amb un plors desfet; i tot d'una el cel ja estiguè tot ennigulat, i aygo i mes aygo, però una batuda com sa d'aquells altres dos dies que havia obligat el Rey a arreconarse dins aquella cova.

Poreu pensar com se devien trobar el Rey i es qui l'acompanyaven, davant totes aquelles coses tan

estranyes, i mes com sentiren que sa colometa se posà a dir:

—¡Catalineta riu una miqueta, i sortirà es soleyet, i jo me poré aixugar ses plometes, que ja les tench massa roadetes!

¿Que me'n direu? Ell Na Catalineta feu una mica de riaya, es sol sortí cop en sech, s'atura de ploure, sa colometa fuig i sa fadrineta s'enfonya dins sa balena, i sa balena de d'allà mar endis!

El Rey i tots es qui l'acompanyaven, devant tot aquell pas, n'estaven com a beneyts, no hi sabien donar volta que poría ser allò.

El Rey se posà tot capficat, i ja no li tregueren cap paraula pus, com tornaven a la ciutat. Arriba a ca-seua, no volguè parlar ab la Reyna, se tanca dins se cambra, i allà pensa qui pensa en tot allò que havia vist a sa vorera de mar. Es seu cap era una olla de caragols, no hi veya de cap bolla, se pensava tornar boig.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que'l Rey no pogué cloure ets uys en tota aquella santa nit, pensa qui pensa en tot allò que havia vist i sentit an aquella vorera de mar d'aquella Catalineta, d' aquella colometa, i de la Mare-Baleneta; i no s'aturava de dir:

—Sobre tot! sobre tot! Sí que hu es ferest! Ell n'hi ha per perdrehi es cap! ¡Ell aquella Catalineta ha fet tot lo que En Bernadet digué que feya sa seua germana! S'ès pentinada, i li han brollat des cabeys perles i diamants! S'ha rentades ses mans i ha brollat blat i xeixa; s'ha rentats es peus, i han brollat peixos; ha plorat i s'ès posat a ploure; ha rigut, i ès sortit es sol! I en quant a garridesa i galanía ¿qui hu dupta que aquella Catalineta guanya a totes quantes d'al·lotes haja vistes jo may? I ¿qui hu dupta que guanya, però de massa, a sa Catalineta que me va dur aquell patró de So'n Servera, vuy dir, aquella que se presentà dient que era ella Na Catalineta, germana d'En Bernadet!... I ¿que'n

direm de lo que ha dit aquella colometa? ¡Ell ha dit que En Bernadet «a l'ayre està penjadet»! ¡I es ben ver que hi està es germà de Na Catalineta! I ha dit també sa colometa que «sa dida» està «en cadira d'or servida». ¡I es ben ver que'n tenim una aquí de dida així! I ha dit que «Na Marió riu i folga amb el Rey Faraó»! I ¿qui ès el Rey Faraó mes que jo mateix? I llavò sa fadrineta ha rebatut es clau dient: «¡O Deu bo! ¡ès ella i havia d'esser jo!» I la pobreta caplleva dins una balena! Ara ja hu veig! ¡serà aquell peixot que diuen que s'engolí aquella que, com venien, va caure a la mar! Me digueren que era Na Marió que hi era cayguda i que es peixot la s'havia engolida! ¡Es segur que va esser Na Catalineta que hi tiraren a la mar i que es peixot la s'engolí! ¡Que'm tiren d' una passa si no és així! ¡I llavò Na Marió sa presentà dient que era Na Catalineta! ¡Per això En Bernadet deya que allò no li acabava de semblar sa seua germana! Per això sa Catalineta que jo tench i que m'hi vaig casar com un pastanaga, no té cap de ses habilidats que aquella Catalineta de sa vorera de mar ha demostrades tenir ab so pentinarse, rentarse mans i peus, plorar i riure! ¡No hi ha vel! ¡allò ès Na Catalineta de bon de veres! ¡allò ès sa germaneta d'En Bernadet!

I heu de creure i pensar i pensar i creure, que es dia que feya set el Rey passà orde a tota la Cort, comensant per la Reyna i sa dida, que, en haver dinat ¡tothom an aquell arenal de sa vorera de mar!

I com hagueren dinat tothom amb un peu devant s'altre derrera el Rey ¡cap an aquella vorera de mar! I el Rey també feu dur es cos d'En Bernadet, que s'era assecat i no s'era podrit, penjat dalt sa torre mes alta tot aquell temps.

Arriben an aquell arenal, el Rey fa posar tota sa tracalada de gent a sa boca d'aquella cova de ses altres vegades i es cos d'En Bernadet just devora allà on solia sortir a esplayarse aquella fadrineta de la Mare-Baleneta.

Amb això compareix de dins mar aquella mateixa balena, s'atura an es rompent de ses ones, i en surt aquella mateixa fadrineta fermada ab sa cadeneta de plata, trista ben trista, mostia ben mostia, però garridísima i gayardíssima.

El Rey i tota la Cort romanen amb un peu alt, ab sos cabeys drets; ara la Reyna i sa dida quedaren de pedra, tornaren de mil colors, sa cara elze queya de vergonya. El Rey i ets altres massa que hu notaren.

Amb això aquella fadrineta s'asseu demunt s'arena, se treu sa pinta, i bones pentinades devers aquells cabeys seus! i a cada passada de pinta, venguen perles i diamants i perles i diamants! Llavò se posa a rentarse ses mans, i venguen bons rays de blat i xeixa! Se posa a rentarse es peus, i de cada grapada d'aygo que s'hi tirava, *¡zas!* ja brollaven peixos i peixos! Aquí Na Catalineta s'aixeca amb una revulgada, n'agafa una partida d'aquells peixos elze tira demunt s'arena, fa foch i elze torra.

Amb això compareix a l'ayre aquella colometa de ses altres vegades, i ja se posa a dir:

—Senyor Rey, que'l tast an aqueix peix que'l tast per un gust.

El Rey s'hi acosta, i sa fadrineta n'hi dona un de peix; el Rey el tasta i el troba com un sucre.

—Que'l tastin ets altres també! diu sa colometa.

El testaren tots fora la Reyna i sa dida, que digueren que no estaven en boca; ara ets altres el trobaren de primera de primera.

Aquí sa fadrineta alsa la vista a sa colometa i li diu:

—¡Oh Colometa colomina! no'm diríes si hu sabíes què ès estat de mon germà Bernat?

—A l'ayre estava penjadet, diu sa colometa; però l'han despenjadet, i aquí el tens demunt aqueixa arena estiradet.

Sa fadrineta el se mira una estona fit a fit; ets uys li espiretjaven i ja anava a esclafir en plors, però sa colometa cridant li diu:

—¡No ploris encara per amor de Deu, Catalineta! ¡No es hora encara!

Na Catalineta fa un esfors, aufega ses llàgrimes i diu de bell nou a sa colometa:

—¿I sa dida? i sa dida?

—«En cadira d'or servida» fins ara; però ja no hi estarà pus! diu sa colometa.

—¿I Na Marió? diu Na Catalineta.

—«Reya i folgava amb el Rey Faraó»; però ja no hi tornarà riure ni folgar! diu sa colometa.

—¡O Deu bo! ¡es estada ella i havia d'esser jo! diu Na Catalineta.

Aquí la pobre no pogué pus, i esclata en plors. A l'acte el cel s'ennigula, i aygo i mes aygo.

El Rey aguantà aquell ruixat i casi tots es senyors de la Cort; els altres ab la Reyna i sa dida s'arreconaren dins sa cova.

Des cap d'una micoya sa colometa diu:

—¡Oh Catalineta! ¡riu una miqueta per que surta es soleyet, i me puga aixugar ses plometes que ja les tench massa roadetes!

Na Cataliueta fa un poch sa mitja! i tot d'una es sol surt, s'aygo s'espassa, i sa colometa diu:

—Senyor Rey! ¿i encara hi posa dupta de que això ès Na Catalineta que En Bernadet li acusà que era sa fadrineta mès gayarda que's sol escaufava! i que quant se pentinava, li brollaven perles i diamants; i quant se rentava ses mans, brollava blat i xeixa; i quant se rentava es peus, brollaven peixos; i que quant plorava, plovia; i quant reya, feya sol? Ey posarà cap dupte encara que aqueixa Catalineta no ès la Reyna, sino aqueixa mesquina fermada ab sa cadeneta de plata a sa boca d'aqueixa balena? Aqueixa balena va esser que angospà Na Catalineta quant ses dues polissones de sa dida i sa seua fiya Na Mariò la tiraren a la mar ab s'idea de Na Marió ferse passar per Na Catalineta i casarse ab Vossa Reyal Magestat! Aquesta balena, la Mare-Baleneta, s'engolí Na Catalineta, però sensa ferli gens de mal, i

fins avuy l'ha gordada per Vossa Reyal Magestat; la hi ha gordada sana i sencera, amollantli cada set dies nou pams de cadeneta per que sortís a esplayarse demunt aquesta arena, per que sortís a pentinarse i a rentarse mans y peus demostrant totes aqueixes habilidats que té per que qualcú la vés i la cosa s'escampàs i Vossa Reyal Magestat se'n arribàs a témer i vengués a durla-se'n a Na Catalineta allà on li pertoca estar, an es trono, a l'esquerra de Vossa Reyal Magestat... Eu veu, Sr. Rey, com En Bernadet havia dit ver de tot lo que li contà de se seua germaneta? ¿Eu veu com tenia raó quant deya que aquella que li presentaven per germana seua, no poria arribar a creure que hu fos? I perque deya lo que se sentia, perque no li era traydor com tants i tants d'altres que le hi son, perque deya ver, Vossa Reyal Magestat el va fer penjar a sa torre mes alta des castell.

Devant tot aquell sementer de sa colometa, el Rey no'n va tayar pus: s'acosta tot remolest a la Mare-Baleneta, i li diu:

—Mare-Baleneta, donaume per amor de Deu lo que ès meu, si poreu, voleu, i no vos sap greu!

—I ¿que ès lo que ès seu, Sr. Rey? diu la Mare-Baleneta.

—¡Que ha d'esser! diu el Rey. ¡Na Catalineta! que teniu fermada ab nou pams de cadeneta.

—Per lo bé que ha parlat Vossa Reyal Magestat, diu la Mare-Baleneta, jo li donaré Na Catalineta; però primer s'han de fer dues altres coses.

—Digau quines son, Mare-Baleneta! diu el Rey.

—Prou que le hi diré, diu la Mare-Baleneta. Acostarme lo primer En Bernadet, i l'ensumarè, veyam si ès viu o mort!

Dos criats del Rey, d'orde d'aquest agafen En Bernadet i l'acosten an es nas de la Mare-Baleneta, que tot d'una enverga tal brúfol, que tira d'esquena aquells dos criats embolicats amb En Bernadet, i romanen tots tres ben xops des ruixím que sortí p'ets aranells de la Mare-Baleneta.

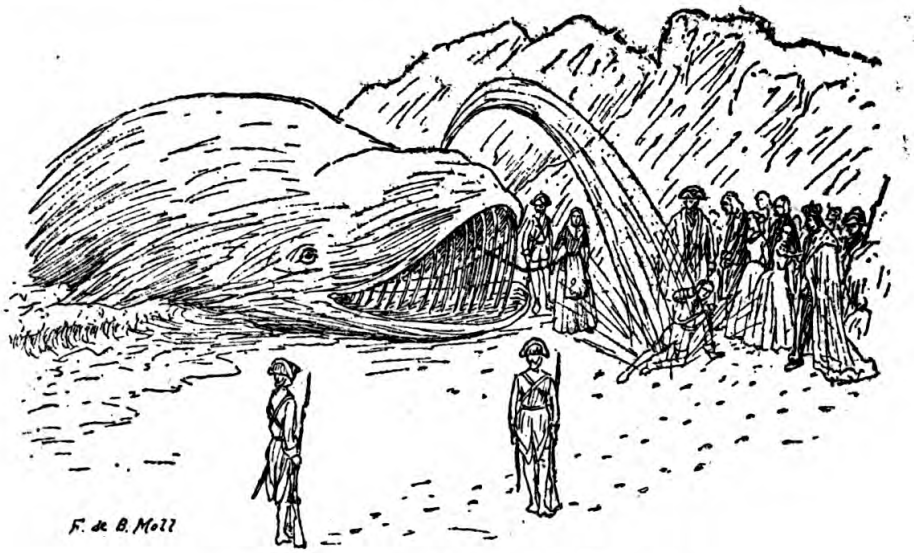

aquell ruixim feu reviscolar En Bernadet...

¿Que me'n direu? Ell aquell ruixim feu reviscolar En Bernadet, que al punt obri ets uys, s'aixeca tot rabent, se veu Na Catalineta devant, i ja està aferrat per ella i besades i mes besades, i plors i descadell.

—¡Oh germaneta meua! deya ell. Ja'm pensava no veure't pus may!

—¡Això ès sa meua germaneta, Sr. Rey! deya ell girantse cap an el Rey: això es ella, com som Bernadet!

Poreu fer contes el Rey i tota la Cort quins uys i quina cara devien fer devant totes aquelles coses, fins que que la Mare-Baleneta s'arrabassa aquesta:

—Però, Sr. Rey! ¿no diu que vol Na Catalineta?

—Prou que la vuy, Mare-Baleneta! diu el Rey.

—Idò la Reyna i sa dida que s'arrambin i que enfonyin totes dues es bras endret dins sa meua boca i que despassin, d'un ganxo que hi tench, sa primera baula de sa cadeneta de plata a on està fermada Na Catalineta!

—¿Justament han d'esser elles? diu el Rey.

—Justament, diu la Mare-Baleneta.

I aquí foren ses bones. Ell en vía neguna ni la Reyna ni sa dida se volíen arrambar a la Mare-Ba-

leneta; massa veyen elles la mar bruta. Ell el Rey s'hi hagué de posar ab ses dents estretes, i elles a la forsa i de males retranques ferm s'arramben a sa boca de la Mare-Baleneta, i llavò no les bastava cor allargar es bras i enfonyarlo dins aquella bocarra. A la fi le hi arriben a enfonyar; despassen entre totes dues d'aquell ganxo sa primera baula de sa cadeneta de plata, i la Mare-Baleneta diu tot d'una:

—¡Fuig, Catalineta, mès que depressa!

Na Catalineta se decanta, i tot amb-u la Mare-Baleneta pega xuclada, s'engoleix la Reyna i sa dida, girà en coa i de d'allà mar endins! I al punt ja la varen haver perduda de vista.

—Sobre tot, va dir el Rey devant aquella feta. ¿La Mare-Baleneta s'ha engolides aquelles dues polissones? Ben engolides están! Mos han escusada sa feyna de fermarles a ses coes de quatre cavalls per que les fessen benes, que era lo que se tenien re-degonyat.

Tothom trobà que el Rey havía parlat bé; i l'homo llavò se girà a Na Catalineta, i ja li diu:

—¿Estàs conforme, Catalineta, de que mos casem, com mès aviat, millor?

—Si ès es gust de Vossa Reyal Magestat, ès es meu! diu Na Catalineta.

¿Que me'n direu? Ell se'n anaren mès que depresa a la Ciutat, i lo endemà se feu s'esclafit: se casà el Rey ab Na Catalineta, i se feren unes noces de pinyol vermey, i un ball ben vitench, i festes i sarau per llarch dins tot aquell reynat.

I, si no son morts, son vius; i, si no son vius, son morts; i al cel mos vegem tots plegats. Amèn.

ES MÈL·LORO ROSSO [1]

Això era un Rey que només tenía una fiya, que nomía Elienoreta. Cau malalta, però d'una malaltia tan maleyta, que no li feyen res metges ni medicines; com més anava, pitjor.

El Rey s'arribà a veure tan perdut i acabat que fa unes dictes que tots es qui sàpien gens de curar, que's presentin a veure si troben remey per la Senyora Princesa.

Se'n hi presentaren un xinxer, però ca! tots feren ets ous en-terra; la Senyora Princesa cada dia se trobava pitjor.

Però heu de creure i pensar i pensar i creure que un dia cop en sech se presenta an el Rey una fada, i li diu:

—La Senyora Princesa no s'adobarà que no li passin es *Mèl·loro Rosso* per devant la vista.

—I ¿que dimoni ès es *Mèl·loro Rosso?* diu el Rey.

—Jo, diu sa fada, només puch dir que ès una casta d'aucell que té tal virtut que, si el passen per devant sa vista de la Sra. Princesa, romandrà la Senyora Princesa sana i bona a l'acte.

—Però bé, diu el Rey, ¿i aont trobarem aquest *Mèl·loro Rosso?*

—En té un el Rey-Tortuga, diu sa fada.

—¡El Rey-Tortuga! diu el Rey. ¡No l'havia sentit anomenar may! ¿Per ont caplleva?

—El Rey Tortuga, diu sa fada, ès un rey que està dins un castell dalt unes muntanyes de dins es llevant. Han de caminar set dies i set nits per arribarhi; això en haver passada sa partió des reynat de Vossa Reyal Magestat. I per haver es *Mèl·loro Rosso,* han de fer bo ab N'Amet, que ès es majordom del Rey-Tortuga; perque si escometen el Rey-Tor-

(1) La me contà Na Maria Mascaró i Reus de Campanet.

tuga, com només apareix com una *tortuga*, no aclariràn res, perque ja's sap que una tortuga no parla.

—Bono, diu el Rey, ja sabem ara aont capIleva aquest bo de *Mèl·loro-Rosso*. ¡A veure de quin enginy mos hem de valer per que N'Amet mos deix tal aucell per passar-lo per devant sa vista de sa malalta!

—¿De quin enginy s'ha de servir? diu sa fada. Ha d'enviar es senyor més gros de la Cort ab set criats vestits de gala, an aquell castell; se presenten a N' Amet, i li diuen:—De part del Sr. Rey venim a demanar-vos, per amor de Deu i per amor de sa Mare, si mos faríeu la mercè de deixar-mos-ne dur es *Mèl-loro-Rosso* per passar-lo per devant la vista de la Senyora Princesa, que està malalta i ni metges ni medicines li han poguda desllapissar tal malaltia. Aquí N'Amet dirà:—Vos ne deixaré dur es *Mèl·loro Rosso* baix d'aqueys dos pactes: 1.er, el mos heu de tornar; i 2.on que, des cap d'un any i un dia m' heu de dur lo que jo vos diré. Si s'enviat de Vossa Reyal Magestat diu que sí, N'Amet deixarà es *Mèl-loro Rosso*,i la Senyora Princesa cobrarà sa salut.

—Això es lo que hem mester! diu el Rey: que s'adob sa meua fiya, i ja durem a N'Amet tot quant mos demanarà.

Com el Rey en frissava massa de sa salut de sa seua fiya Elienoreta, agafa es senyor més gros de la Cort, i li diu tot lo que feya al cas, i li dona set criats vestits de gala. I aquell senyor amb aquells set criats ja ès partit cap a llevant.

Camina caminaràs, passen sa partió des reynat, i segueixen de d'allà, sempre tot dret cap a llevant.

¿Que me'n direu? Ell com hagueren caminat set dies i set nits, se trobaren demunt aquelles muntanyes que sa fada havia dit i devant un grandiós castell.

Toquen a ses portes, i surten a obrir set criats ben arromangats.

—Què demanau? digueren an aquell senyor i an es set que l'acompanyaven.

N'Amet surt, i aquell senyor fent-li sa cortesia...

—¿Es aquí es castell del Rey-Tortuga? diu aquell senyor.

—Si fa, diuen aquells set.

—Idò venim per parlar ab so Marjordom, si pot esser! diu aquell senyor.

Un d'aquells set que eren sortits a obrir se'n va a dir a N'Amet que un senyor ab set criats vestits de gala el demanen.

N'Amet surt, i aquell senyor fent-li sa cortesía que li pertocava, va dir:

—¿Sou vos es Majordom del Rey-Tortuga?

—Per ell me tench! diu N'Amet.

—Idò, diu aquell senyor, noltros venim perque el Rey nostro mos envia, que té sa seua fiya Elienoreta molt malalta, i li han dit per cosa certa que no se curarà que no li passin per devant la vista es *Mèl·loro Rosso* que teniu dins aqueix castell. Per això mos envia el Sr. Rey, per que de part seua vos demanem per amor de Deu i per amor de sa Mare que mos deixeu aquest *Mèl·loro Rosso* a veure si s'adoba la Senyora Princesa, i llavò tot d'una el vos tornaríem an aqueix bo d'aucell.

—Sí que vos ha encaminats bé es qui vos ha en-

caminats, diu N'Amet, Es ben ver tot quant vos han dit; però jo no vos puch contestar que no parl primer amb el Rey-Tortuga, que ès es qui en comando des *Mèl·loro Rosso*. No res, seys una estona i jo aniré a veure el Rey-Tortuga que hi diu.

Se'n va N'Amet a veure el Rey-Tortuga, i al punt torna, i li diu an aquell senyor.

—El Rey-Tortuga està conforme de deixar-vos es *Mèl·loro Rosso*, però baix d'aqueys dos pactes: 1er, que tot d'una que l'hàgeu passat per devant sa vista de la Senyora Princesa, el mos heu de tornar; 2on, que dins un any i un dia mos heu de dur lo que vos direm.

—Conformes! diu aquell senyor. En nom del Rey nostro vos donam paraula de que cumplirem aqueys dos pactes, cost lo que cost.

Com N'Amet sent això, se'n va, i al punt torna amb una gàbia d'or, i es *Mèl·loro Rosso* dedins, un aucell sa cosa mes gentil i purificada que vos pogueu imaginar. L'entrega an aquell senyor, aquest l'agafa, ab sos set criats vestits de gala fa una gran reverència a N'Amet, i ja es partit d'allà cap a ca'l Rey.

Presenten an el Rey sa gàbia d'or ab so *Mèl·loro Rosso* dedins; el Rey l'agafa, ja ès partit cap a sa cambra aont jeya sa seua fiya la Senyora Princesa, que com va veure aquella gàbia d'or i aquell aucell tan gentil i agradòs que hi havia de dins, en va tenir una alegria grossa grossa. Son pare meteix li passà es *Mèl·loro Rosso* per devant la vista, i a l'acte va romandre sana i bona la senyora Princesa.

Ara figurau-vos quina alegria no'n havia de tenir el Rey i tota la Cort de veure la Senyora Princesa sana i bona allà ont ja no esperaven que s'adobàs may.

Se feren tres dies de festa i balls i sarau per llarch; i des cap de tres dies el Rey agafa aquell senyor, es mes gros de tota la Cort, i ja li diu:

—Pactes son pactes: N'Elienoreta està sana i bo-

na, gràcies a Deu. Varem prometre an el Rey-Tortuga que li tornaríem es *Mél·loro Rosso*. Avuy mateix pose't en camí ab sos set criats vestits de gala cap an es castell del Rey-Tortuga i entrega a N'Amet es *Mèl·loro Rosso*, i que te diga que ès lo que li hem de dur dins un any i un dia, i le hi durem bil·lo bil·lo i cost lo que cost. No'n mancaria altra que ara romanguéssem malament!

Aquell senyor agafa es set criats vestits de gala, i ab so *Mèl·loro Rosso* ja son partits de d'allà.

Camina caminaràs arriben an es castell del Rey Tortuga, toquen, i surten a obrir aquells set criats tan arromangats, que, com veren aquells, amb so *Mèl·loro Rosso*, s'exclamaren:

—¡Bona gent sou! que cumpliu sa paraula que donau i agraiu es favors que vos fan.

—Es sa nostra obligació! va dir aquell senyor.

—Prou que sí! digueren aquells set. ¿I a sa vostra terra tothom que la cumpleix a s'obligació?

—Ni la mitat de la mitat! va dir aquell senyor.

Amb això compareix N'Amet, i ès senyor li entrega es *Mèl·loro*, i li diu:

—¡Milions de gracies de part del Senyor Rey i la Sra. Princesa! I ara digau-me, si us plau, que ès lo que vos hem de dur dins un any i un dia.

—Jo vos ho diré, diu N'Amet. El Rey-Tortuga demana que li dugueu la Sra. Princesa!

Com aquell senyor i es set criats vestits de gala sentiren aqueix rossinyol, quedaren de pedra; s'hagueren d'esseure, llavò romperen en suor, llavò se posaren a tremolar. No tenien eyma ni de conversar ni de caminar.

N'Amet va descomparèixer, i es set criats digueran aquell senyor i an es set que l'acompanyaven:

—Suposat de que ja sabeu lo que demanàveu, com noltros tenim moltes de feynes, mos faríeu favor si buydàveu.

Així hu feren es senyor i es set criats vestits de gala, i les costà una cosa de no dir porer arribar a ca'l Rey de s'enuig que duyen.

I lo ferest va esser quant el Rey sentí ses comandacions que aquell senyor i es set criats vestits de gala li donaren de part del Rey-Tortuga.

El Rey, bé hu poreu creure, cuydà a tornar boig de sa pena. Allò va esser un clau p'es seu cor de pare; però s'arribà a fer sa reflexió, i va dir:

—No hi ha remey: varem prometre que duríem an el Rey-Tortuga qualsevol cosa que mos demanàs, si curava sa meua fiya! ¡La m'ha curada! La me demana a ella mateixa! No tench altre llivell que enviarle-hi! Paraula de Rey no pot mentir.

¿Que me'n direu? Ell com va fer s'any i es dia, aquell mateix senyor ab sos set criats vestits de gala agafen la Sra. Princesa, i ja son partits de d'allà cap an es castell del Rey-Tortuga.

Camina caminaràs, a la fi hi arribaren, toquen, surten a obrir aquells mateixos set criats tan arromangats.

Com aquells homos veren N'Elienoreta tan agraciada, tan gentil, romangueren amb un peu alt. Van a cercar es Majordom.

Surt N'Amet, i ¡sabeu que també la hi troba de garrida i de garrida a N'Elienoreta!

—Bono, va dir N'Amet an aquell senyor. Ara ja heu cumplit es pactes que teníem: heu tornat es *Mèl·loro Rosso*, i ara me duys la Senyora Princesa. Per lo mateix, estam cabals fins que tornem jugar. Poreu fer sa vostra via.

Aquell senyor ab sos set criats vestits de gala estaven amb un coret com una llentia, plorant come nins petits, d'haver de deixar dins aquell castell la Senyora Princesa; però los va esser forsat haverle-hi de deixar.

Se'n anaren fent tots un plors desfet, i cuydaren a caure morts per arribar a ca'l Rey.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que N' Amet, quant aquell senyor de la Cort del Rey ab sos set criats vestits de gala se'n foren anats, agafa N' Elienoreta, i li diu:

—Sra. Altesa, ara l'he de presentar an el Rey-Tortuga. Si vol estar bé, fassa tot quant ell li dirà.

—Eu faré diu N'Elienoreta, si me diu coses fedores, coses que establesquen a una al·lota com som jo.

—Sobre tot, diu N'Amet, Vossa Altesa ja sap quin pa l'assacia, i ja s'en avendrà de lo que li puga venir.

—Deixa estar s'ànsia per mi, diu N'Elienoreta.

—N'Amet la mena dins sa cambra del Rey-Tortuga, que era una tortuga disforja com mitja cortera i estava demunt un llit de set matalassos de plomes i part demunt tenia es *Mèl·loro Rosso* dins sa gàbia d'or penjada an es paladar de sa cambra.

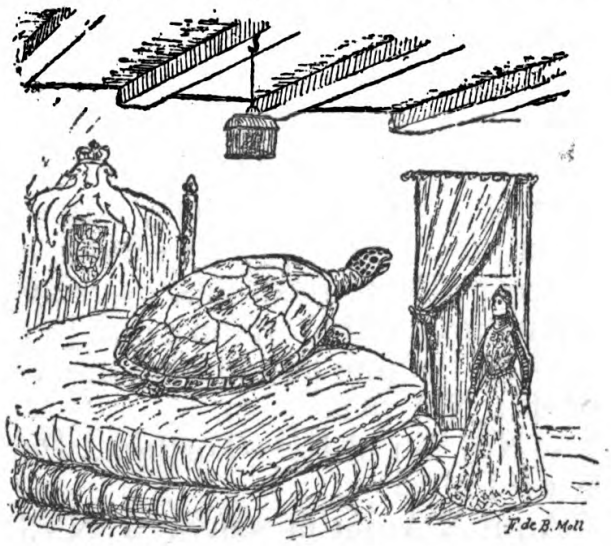

Que sega Na Elienoreta, si es servida...

—Bon dia tenga Sr. Rey, diu N'Amet. Vetaquí N'Elienoreta que son pare, segons lo pactat, envia a Vossa Reyal Magestat, perque fa s'any i un dia que li enviàrem es *Mèl·loro Rosso*, que la deixà sana i bona, sols de passar-le-hi per devant la vista.

—Bé! va dir el Rey-Tortuga. Que sega Na Elienoreta, si ès servida, a una d'aqueixes cadires encoixinades; i tu, Amet, buyda d'aquí, i deixamos tots sols.

N'Amet se'n anà mès que depressa, N'Elienoreta se va asseure a una d'aquelles cadires encoixinades, i clava sa vista an es *Mèl·loro Rosso*, i es *Mèl·loro Rosso* la hi clava a ella i el Rey-Tortuga va dir:

—Bono, Elienoreta: no t'he demanada a ton pare per fer-te cap mal terç. Aquí seràs respectada de tothom com una reyna, sols amb una condició que no te diré ara, sino d'aquí set dies. En tu sortir d'aquí dins, N'Amet t'entregarà totes ses claus d'aquest palau, i negú hi mourà un peu que no sia des teu gust, i d'aquí a set dies veurem en lo que jo't demanaré, si't posaràs a coses de raó.

—Jo, Senyor Rey, diu N'Elienoreta, li promet desde ara posar-me o coses de raó, perque sempre procur anar-hi per sa raó. Així m'ho ensenyaren mon pare i ma mare; i, si Deu no me deixa de sa seua ma, no cont mudar may de proceir.

Aquí el Rey-Tortuga crida N'Amet; i, com se presenta, li diu:

—Amet, entrega desde ara totes ses claus d'aquest palau a N'Elienoreta, i que negú moga un peu dins aquesta casa que no sia des gust de la Senyora Princesa. Presenta-li tots es criats, i diguelos a ells de part meua això mateix que jo t'he dit a tu.

—Té res pus que manar-me Vossa Reyal Magestat? diu N'Amet.

—No, diu el Rey-Tortuga, Poreu fer sa vostra vía un i altra.

Aquí N'Amet fa senya a N'Elienoreta i surten tots dos de sa cambra del Rey-Tortuga. N'Amet crida tots es criats, i ja elze diu:

—Al·lots, veyau quines ordes acaba de passar el Sr. Rey: fins altra orde, la Sra. Princesa Elienoreta tendrà totes ses claus d'aquesta casa, i que no sia negú que s'atrevesca a moure un peu que no sia des gust de la Sra. Altesa. Això son ses ordes que vos passa el Sr. Rey.

—Està bé! digueren tots aquells criats.

I se giraren tots a N'Elienoreta, i li digueren:

—Que man feynes, Sra. Altesa! ¡Tots estam de peus per servir-la!

N'Elienoreta les va dir que seguissen fent lo que havien fet fins llavò, i que esperava que tots se portarien bé amb ella.

—D'això estiga descansada, Sra. Altesa! digueren aquells criats: que de part nostra no estaria mès respectada a ca-seua de lo que hi estarà aquí.

Amb això N'Amet entregà totes ses claus d'aquell palau á N'Elienoreta i li va dir:

—A les seues ordes, Sra. Altesa!

—Feys lo que sempre heu fet, diu N'Elienoreta. Per jo dir res, primer han de passar una partida de dies. En jo sebre que ès lo que vol el Rey-Tortuga de mi, llavò jo ja hi diré sa meua, i a les hores veurem si vos he de manar feynes o que.

Demana a N'Amet quina cambra seria bona per ella estar i dormir descansada. N'Amet n'hi mostra una de ben armada de tot lo que escau a una cambra de princesa; i N'Elienoreta en tots aquells set primers dies no se deixà veure de N'Amet ni de cap criat mes que a's temps des menjar. En avisarla, ella sortia an es menjador, prenia lo que li presentaven; i, encara no havia pegada sa derrera bossinada, ja se tornava enfonyar dins sa seua cambra; i allà no's movia fins que la tornaven avisar que es berenar, dinar, o sopar, lo que fos, estava dalt sa taula. Lo que no poria penetrar es seu cap, era què poria esser aquell Rey-Tortuga i sobre tot aquell *Mèl·loro Rosso*, dins aquella gàbia d'or.

Es dia que feya set, N'Amet se presenta a sa cambra de N'Elienoreta, i *¡toch! ¡toch!* a ses portes.

N'Elienoreta surt i N'Amet li diu:

—Sra. Altesa, el Sr. Rey la demana.

—Anem-hi ara mateix, diu N'Elienoreta, veyam què ès lo que vol de mi.

Se'n van a sa cambra del Rey-Tortuga, i me tornen trobar sa tortugota demunt es llit de set matalassos de plomes, ab so *Mèl·loro Rosso* dins aquella gàbia d'or part-demunt ell.

—Bon dia tenga, Sr. Rey! diu N'Amet. Vetassí la Sr. Princesa Elienoreta. ¿Vol res pus de mi?

—No, diu el Rey-Tortuga. Pots fer sa teua via.

N'Amet se'n va; i el Rey-Tortuga fa seure N' Elienoreta a una cadira encoixinada, i li diu:

—Bono, Elienoreta: t'han tractada bé aqueys criats meus?

—Bé de tot, diu N'Elienoreta.

—Tens cap queixa de mi ni de la casa? diu el Rey-Tortuga.

—Cap queixa tench de negú, diu N'Elienoreta. Lo que hi ha que, com ès natural, m'estimaria cent vegades mes esser a ca-nostra ab mon pare i ma mare que no aquí dins.

—Bono! diu el Rey-Tortuga; ès natural que es primers dies anyors ca teua; però si tu vols, estaràs millor que si fosses a ca-teua. Te vaig dir que dins set dies te diria lo que vuy de tu: ès arribada s'hora de dir-t'ho. Jo som un rey encantat en forma de tortuga; i per desencantar-me ha d'esser una fiya de rey com tu que se vulga casar ab mi. Fa una mala fi d'anys que m'estich d'aqueixa manera, esperant sa fiya de Rey que me trega de pena. Tu éts sa que m'hi paries treure; tu me desancantaries si me donaves es sí per casar-mos. Per lo mateix, ara m'has de dir si't vols casar ab mi o si no t'hi vols casar: un bon sí o un bon no.

N'Elienoreta com sentí allò, ès natural que li venguès ben de-nou; estiguè una estona estafaril·lada, sensa sebre què respondre. Llavò alsa sa vista an es *Mèl·loro Rosso*, que la se mirava a ella de dins sa gàbia, i allò l'omplia de gaubansa a N'Elienoreta, i Deu li posà dins sa boca aqueixes paraules:

—Senyor Rey, Vossa Reyal Magestat ha volgut estar set dies per demanarme això que m'acaba de demanar; idò jo n'hi demàn altres set per pensar bé sa resposta, perque sempre he sentit dir a mon pare i ma mare que ab *so casar i ab so sembrar, a Deu s'han de comanar*.

—Concedits aqueys set dies que demanes per respondre, diu el Rey-Tortuga. I ara te pots retirar, en voler.

N'Elienoreta se'n torna dins sa seua cambra i s'hi tanca, i allà pensa qui pensa qui poria esser el

Rey-Tortuga i sobre tot es *Mèl·loro Rosso*. El trobava tan garrit, tan agradós an es *Mèl·loro Rosso*, que sols de veure'l oblidava totes ses congoixes i angúnies.

Fila que fila es seu cap aquells set dies, no sabia per ont pendre: per tot veya cent llegos de mal camí; però de lo que estava mes enderrer era des *Mèl·loro Rosso*.

I ¿què me'n direu? Ell es dia que feya set, que havia de tornar sa resposta an el Rey-Tortuga, com s'aixecava, li vengué aqueixa idea:

—Ja sé què faré: diré an el Rey-Tortuga que jo no li donaré es sí ni es no, que ell no me diga qui és es *Mèl·loro Rosso*.

Amb això toquen a ses portes de sa cambra; ella s'acaba de vestir i d'enllimonarse, surt; i va esser N' Amet que venia a dirli que el Rey-Tortuga la demanava.

N'Elienoreta entra dins sa cambra del Rey-Tortuga, li fa sa cortesia que pertocava, i el Rey li diu:

—Avuy fa es set dies que'm demanares per respondre'm a lo que't vaig dir de casarte ab mi.

—Es ver, diu N'Elienoreta.

—Idò, diu el Rey-Tortuga, a veure quina és sa resposta que'm dones.

—Per respondreli a lo que me demana Vossa Reyal Magestat, diu N'Elienoreta, primer m'ha de dir Vossa Reyal Magestat qui és aqueix *Mèl·loro Rosso* que té dins aquixa gàbia d'or penjada an es paladar d'aquesta cambra. Aquest *Mèl·loro Rosso* ja sap que me tornà sa salut sols de passarlo-me per davant sa vista. No estranyi Vossa Reyal Magestat que jo estiga tan enderrer de sebre qui és.

An el Rey-Tortuga li va venir tant de nou sa sortida de N'Elienoreta, que el deixà sensa paraula, fins que s'esclamà tot enfadat:

—¡Maleit sia qui t'ha donat tal consey!

—¡Sr. Rey! diu N'Elienoreta; no'l m'ha donat negú.

—¿Que ès N'Amet que el t'ha donat? diu el Rey.

—No, senyor! diu N'Elienoreta.

El Rey-Tortuga tornà quedar parat sensa sebre si le hi havia de dir o si no le hi havia de dir a N' Elienoreta lo que era es *Mèl·loro Rosso;* però a la fi, tantes eren ses ganes que tenia de casarse ab N'Elienoreta per lo garrida i xaravel·la que era, que va dir:

—No res, Elienoreta, jo te diré qui ès es *Mèl·loro Rosso,* si tu'm dones paraula de que me voldràs per marit.

—Si Vossa Reyal Magestat me diu qui ès es *Mèl·loro Rosso,* llavò en porem parlar d'aprop de si mos hem de casar o no.

Aquí el Rey-Tortuga va compendre que si no deya a N'Elienorera aquest secret des *Mèl·loro Rosso,* no hi hauria res que fer amb ella, que se veya que no les hi empataven, i que era mala de tòrcer ferm.

—¡Bono! diu el Rey-Tortuga; perque éts tu que m'ho demanes, t'ho dirè qui ès es *Mèl·loro Rosso.* Es *Mèl·loro Rosso* ès un altre rey encantat, mes jove que jo, que jo vaig sebre per una fada amiga meua que aquest rey me pendria s'al·lota que jo mes estimaria per casarm'hi; i per que no me fés may tal endemesa, el vaig fer encantar en forma d'animal de ploma dins una gàbia d'or. I encantat i tot té aqueixa virtut: que en passarlo per davant la vista d'un malalt, aquell malalt se cura. I lo bo ès que ell tampoch no es desencantarà en no esser que una fiya de rey s'en enamor i s'enfil dalt aqueix llit per despenjar sa gàbia i la se'n duga correns. Però com jo no'm moch may d'aquí, sa primera al·lota que s'acostàs per despenjar aqueixa gàbia, jo ab ses meues mordales l'aplegaria devers es turmells, les hi engrunaria, cauria estesa aquí mateix i ja no caminaria pus...

Com N'Elienoreta sentí tot aquest endiumenjat, no'n va tayar pus, i va dir ben resolta an el Rey-Tortuga:

—Sr. Rey, parlem clars i fora embuys. Jo no li he de dir una cosa per s'altra a Vossa Reyal Magestat. Vossa Reyal Magestat se pos sa ma an es pit i me diga si jo no estich mes an es cas de voler aqueix altre rey encantat, es *Mèl·loro Rosso*, que no Vossa Reyal Magestat. Qui m'ha tornada a mi sa salut i sa vida no ès estat Vossa Reyal Magestat, sino es *Mèl·loro Rosso*. Per lo mateix, o jo no'm cas, o me cas ab so *Mèl·loro Rosso*.

Com el Rey-Tortuga sentí tals comandacions, se posà fet un Nero contra N'Elienoreta. No hi hagué paraula lletja que no li digués ni flastomia que no li tiràs, i l'engigà a crits de dins sa cambra, dientli:

—Fuig de davant mi, i en tots es dies de sa teua vida no't tornes presentar davant mi. ¡Tu sabràs jo qui som! ¡ Jo t'ho assegur!

N'Elienoreta se'n anà a tancarse dins sa seua cambra, veyentse sa mort derrera s'oreya, però jurant i perjurant que ella, o no's casaria, o se casaria ab so *Mèl·loro Rosso*.

N'Elienoreta no n'esperava cap de bona del Rey Tortuga. Massa veya que n'hi faria qualcuna d'ase i seca per haverli donat carabassa; però ella, com mes anava, mes forta estava a no casarse ab negú mes que ab so *Mèl·loro Rosso*, que era es qui li havia tornada sa salut i sa vida; perque lo que deya ella:—Es bé ès des qui el se guanya.

El Rey-Tortuga va pensar set dies quina l'havia de fer a N'Elienoreta; i, es dia que feya vuyt, crida N'Amet, i li diu:

—Agafa N'Elienoreta, menala-te'n dins un bosch, tayali es cap i es coll, i de sa seua sanch umpl una redoma, i dula-me plena i la me beuré. Sí, me'n vuy assaciar de sa sanch d'aqueixa gran polissona, que no m'ha volgut per marit.

N'Amet, com coneixia ets arrambatges del Rey-Tortuga, no recapitoletjà gens, sinó que s'en va i diu a N'Elienoreta:

—Senyora Altesa, d'orde del Rey-Tortuga fassa favor de venir ab mi.

—En voler, diu N'Elienoreta.

—Idò que me seguesca, si ès servida! diu N' Amet.

I ¿què fa ell? Surt des castell amb una redoma en sa mà i N'Elienoreta derrera ell, i N'Amet cap a un bosch, cap-baix, mújol, sensa badar boca. I N' Elienoreta derrera derrera boca closa, però que entre ella mateixa no s'aturava de dir:

Surt des castell amb una redoma en sa má i N'Elienoreta derrera ell...

—Ja hu veig! Ara me duen a matar! No me'n escap d'aquesta, si Deu i la Mare de Deu no hi alsen la mà.

La pobreta mentres tant no s'aturava de comanarse a Deu i a la Mare de Deu posant amb ella tota sa seua confiansa.

I N'Amet de d'allà, *tris-tras tris-tras*, sensa badar boca.

Era que no hi poria consentir haver de matar N'Elienoreta, i l'homo anava pensa qui pensa per no haverla de matar i donar entenent an el Rey-Tortuga de que l'havia morta.

Camina caminaràs, ja eren ben endins des bosch quant topen una cabrida perduda, bela qui bela.

N'Amet se pega un cop an es front i s'esclama:

—Es Deu que la m'envia.

Agafa aquella cabridel·la, i diu a N'Elienoreta:

—Senyora Altesa, aqueixa cabridel·la ha salvada Vossa Altesa. Ses ordes que tench del Rey–Tortuga son de matar Vossa Altesa i omplir de sa seua sanch aqueixa redoma i durla an el Rey-Tortuga, que ha dit que se vol assaciar de sa sanch de Vossa Altesa, perque Vossa Altesa no l'ha volgut per marit. Ara que tench aquesta cabridel·la, la mataré, ompliré de sa seua sanch sa redoma, la duré an el Rey-Tortuga, i li diré:—Vetaquí sa sanch que Vossa Reyal Magestat m'ha demanada. Bega fins que tenga set! Així me desfaré d'aqueys trumfos. Però per que això mos surta bé ès necessari que Vossa Altesa se'n vaja de d'allà tan lluny com puga, a fi de que el Rey-Tortuga may per may arribi a sebre que Vossa Altesa encara ès viva i que jo l'he enganat, duguent-li sa redoma plena de sanch d'una cabrida en lloch de sanch de Vossa Altesa.

Poreu fer contes quins uys degué badar N'Elienoreta com sentí aquell rossinyol. Lo que va fer ella agenoyarse an es peus de N'Amet per donarli milions de gràcies d'haverli salvada sa vida.

N'Amet la fa aixecar, i li va dir:

—Se'n vaja, Sra. Altesa! Fuja mes que depressa! I se'n vaja lluny, ben lluny! Que el Rey–Tortuga no sàpia may per ont para!

N'Elienoreta hu va fer així: se'n anà de d'allà, sensa sebre camí ni carrera, just ab s'idea de ferse lluny ben lluny des castell del Rey–Tortuga.

I ¿què fa N'Amet? Mata sa cabrida, li fa donar sa sanch dins sa redoma; i, com sa redoma fonch plena, N'Amet l'agafa, i ¡cap an el Rey–Tortuga!

Arriba an es castell, se'n entra dins sa cambra reyal i presenta sa redoma plena de sanch an el Rey-Tortuga, que se posa sa redoma a sa boca, i allà *glech glech* s'engoleix tota aquella sanch.

—¡Sabs que la hi trob de bona an aqueixa sanch! deya el Rey–Tortuga desiara a N'Amet. ¡Ja t'ho assegur que la hi trob com un sucre! ¡Ell així ma-

teix passava de mida sa que'm va fer N'Elienoreta de no voldre'm per marit!

Ara poreu fer contes quines gloses no hi havia de fer N'Amet amb ell mateix com sentia aqueix raig de doys del Rey–Tortuga, ell qui sabia tot es misteri i que aquella sanch no era de N'Elienoreta, sino d'aquella cabridel·la que li havia comparegut dins es bosch.

Mentres tant la pobra Elienoreta seguí de d'allà, camina caminaràs per allunyarse del Rey-Tortuga, a fi de que aquest no arribàs a sebre may per may que ella encara era viva.

Poreu fer contes com se devia trobar aquella mesquina, tota soleta per dins es bosch, sensa sebre camí ni carrera, sensa redòs ni cobiti de res.

Sa mesquina a estones plorava i a estones se comanava a Deu i a la Mare de Deu.

I heu de pensar i creure i creure i pensar que, hora-baixa de tot, quant mes apurada comensava a estar N'Elienoreta perque no sabia a on arreconarse per passar sa nit, li compareix aquella mateixa fada que, quant ella estava tan malalta que no's trobà cap metge que la sabès curar, havia dit an el Rey que sols se curaria si li passaven per davant es *Mèlloro–Rosso;* i tot d'una ja l'escomet, dientli:

—¿Però, Sra. Princesa? ¿I aont la veig per dins aquest bosch tota solina i an aquestes hores?

N'Elienoreta, com se veu aquella jaya davant, que li parlava d'aquella manera, com si fossen estades conegudes i amigues de tota la vida, va romandre tot d'una sensa paraula. Li semblava que allò era un sòmit, que era un desvarieig des seu cap, fins que va veure que aquella jayeta, que tenia davant, no era cap fantasma, sino una persona de carn i os, i llavò li va dir:

—¡Oh germaneta del Senyor! ¡No vos conech ni sé qui sou, però estich ben segura ben segura que ès Deu o la Mare de Deu que vos envien! Com me dau es tractament de Princesa, ès que sabeu que som

fiya de rey. Sí, eu som per sa meua desgràcia! Estava malalta, cap metge me sabia curar, digueren a mon pare que no me curaria que no'm passassen per davant la vista es *Mèl·loro Rosso*...

—Vaig esser jo, Sra. Altesa! diu sa fada.

—¡Oh germaneta! diu N'Elienoreta. Jo he de creure que no hu féreu per mal; però ara vos contaré sa coa que m'ha duyta aquest *Mèl·loro Rosso*...

—Es *Mèl·loro Rosso*, diu sa jaya, no li ha duyt gens de mal, sino molt de bé: li tornà sa salut, que després de sa gràcia de Deu, ès es bé mes gros del mon.

—Teniu raó, germaneta, diu N'Elienoreta. Però causa d'aquest *Mèl·loro Rosso* llavò me varen haver de dur an es castell del Rey-Tortuga...

—Eu sé, diu sa jayeta, tot lo que li ha passat, Sra. Altesa, que el Rey-Tortuga, com li hagué entregades totes ses claus des castell i posats a ses ordes de Vossa Altesa es seu Majordom i es criats, llavò li demanà si el volia per marit, i Vossa Altesa li va dir que, allà on es *Mèl·loro Rosso* li havia tornada sa salut, no se casaria may o s'hauria de casar ab so *Mèl·loro Rosso*.

—Però, germaneta! s'exclama N'Elienoreta. ¿I quin possible ès que vos sapigueu totes aquestes coses?

—Ah! diu sa jayeta. Si jo le hi deya, sabria tant com jo. ¡Mesquina de Vossa Altesa si haguès dit que sí an el Rey-Tortuga! que ès una mala ànima. Tota sa seua idea ès d'aturar que es *Mèl·loro Rosso* s'arrib a desencantar perque ès un fiy de rey com no se'n troben baix de la capa de Deu de tan garrits, galanxons i de bona part; i llavò que es dia que surta de s'encantament, serà es rey mes poderós de la terra. I ha d'esser Vossa Altesa que l'ha de desencantar, consentint a casarse amb ell...

—Ja hi estich consentida! diu N'Elienoreta.

—Ja hu sé, diu sa jayeta; i per això ès que li comparesch dins aqueix bosch, per donarli un camí

a fi de que puga arribar an aqueix enfront de desencantar es *Mèl·loro Rosso.*

—¡Oh que'm feys de contenta i de contenta, germaneta! diu N'Elienoreta.

I ja va estar aferrada p'es coll de sa jayeta, i allà besades i besades, que la se cuydà menjar.

Sa fada amb això se posa mà a sa butxaca, se treu un llibret, el dona a N'Elienoreta i li diu:

—Bono, Sra. Altesa, acursem raons, que jo faig falta a altres bandes. Vetaquí aqueix llibret. El s'estoig ben estojat, i el guard ben guardat. Si el perdia o le hi prenien, estaria fet de Vossa Altesa sensa apellació. En voler res que Vossa Altesa no puga fer, obrirà aqueix llibret ab cada ma i li dirà:—*Llibret, llibret! la bona fada m'ha comanadet que tot quant jo demanaria, me fos alcansadet: te demàn tal cosa.* I a l'acte li sortirà, Sra. Altesa, aquella cosa que haurà demanada. Amb això i ab so such de cervell que té Vossa Altesa arribarà dins poch temps a desencantar es *Mèl·loro Rosso.*

—I ¿aquesta m'ès vera? diu N'Elienoreta, agafant aquell llibret i estojantlo-se, ben estojat.

—Tan ver, diu sa fada, com avuy han dita missa!

Dir això i sa fada descomparèixer com s'ànima de Robert, va esser tot-u.

Ja vos assegur que li va venir ben de-nou tot allò a N'Elienoreta!

Pensa qui pensa aont s'ajassaria per passar sa nit, no sabia a ont ficarse.

A la fi se pega un toch an es front i diu:

—Ja sé què faré. Obriré es llibret, i li demanaré un palau millor que es del Rey-Tortuga, ab set criades i set criats p'es meu servici i tot es recapte que s'ès mester dins una casa per viure. Dit i fet; se treu es llibret, l'obri ab cada ma, i ja se posa a dir:

—Llibret, llibret!
la bona fada m'ha comanadet
que tot quant jo demanaría,
me fos alcansadet:

Demàn un palau millor que es del Rey-Tortuga, ab set criades i set criats p'es meu servici i tot es recapte que s'ès menester a una casa per viure.

I ¿què me'n direu?

Ell encara no hu va haver acabat de dir, com *¡zas!* se planta allà mateix un grandiós palau, molt mes polit y bufarell que es del Rey-Tortuga, ab set criades i set criats, tots vestits de gala i ab tot es recapte que s'ès mester per viure a una casa.

Es set criats i ses set criades estaven an es portal fent filera, i amb una gran capada a N'Elienoreta tots digueren:

—¡Senyora Altesa, aquí mos té tots per servirla! ¡Que man feynes!

N'Elienoreta va dir:

—Me poreu fer es sopar i es llit, perque estich cansada i me convé anar a geure dejorn.

—I ¿què vol per sopar, la Sra. Princesa?

—Sopes i un ou estrellat, diu N'Elienoreta.

N'Elienoreta va trescar per tot aquell palau i hu trobà tot a punt de pastora mia, que no hi faltava en-lloch un amèn.

I ¿sabeu què va fer ella llavò? Passar el Rosari, sopar i anarse'n a geure.

El Rey-Tortuga no se'n sabia aconhortar de sa carabassa que N'Elienoreta li havia donada, i tanta de ràbia en tenia que hi havia estones que no n'acabava d'estar segur de que N'Elienoreta fos morta, de ses ganes que tenia de que hu fos; perque lo que deya ell desiara:

—¿I si N'Amet m'engana? ¿I si, en lloch de sanch d'aquella polissona, me va dur sa sanch d'un ca o d'una geneta o d'un ase, i deixà fogir aquella noninguna?

I ¿sabeu quina la feya es betzol? Se feya dur, cada dia de bon sol, demunt sa torre mes alta des castell ab so *Mèl·lòro Rosso,* i allà dalt se cuydava a

treure la vista mira qui mira p'es llevant, p'es ponent, per sa tramuntana, p'es mijorn, a veure si afinaria en-lloch senya de cap fiya de rey que s'hi arrambàs per desencantarlo, i també per veure si colombraria cap senya ni indici de que N'Elienoreta per mala sort fos viva encara.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que un dia que el cel estava molt clar i no hi havia gens de boyra ni calitja en tot el cel, el dimoni del Rey-Tortuga afinà a s'entrelluu, lluny ben lluny, una mica de taca blanquinosa que may havia afinada. I ja hu crech que es seu carabassot ja va esser partit a filar què poria esser i què no poria esser aquella taca blanquinosa que may havia colombrada.

Ell lo endemà el cel tornà estar clar sensa cap boyra ni calitja en-lloch, i ja hu crech que aquella taca blanquinosa de s'entrelluu tornava destriarse allà mateix, i era una cosa que no se movia, ben fixa.

Aquí sí que el Rey-Tortuga comensà a ferse cloquetjar fort es carabassot sobre lo que poria esser i deixar d'esser aquella taca blanquinosa de s'entrelluu.

¿Què me'n direu? Ell es dia que feya tres el cel tornà estar tan clar com es dos dies abans, i prou que's tornava destriar aquella taca blanquinosa de s'entrelluu i just an es mateix lloch que ets altres dies.

—¡Aquí hi ha cosa! diu el Rey-Tortuga. ¿I seré jo tan beneyt que tenint set criats i un majordom que no tenen altres feynes que servirme, no'm trega es gat des sach sobre aqueixa taca blanquinosa de s'entrelluu que no sabem què ès?

Crida un d'aquells criats, i li diu:

—Mira, pren recapte per la menjua, i ves-te'n mes que depressa cap an aqueixa cosa blanquinosa que's destria a s'entrelluu, i no t'aturs fins que hi sies arribat i aclarit què dimoni ès, i no torns que no'm dugues clarici de tot.

Aquell criat va fer a l'acte tot quant el Rey–Tortuga li havia manat. Pren pa a taleca, i ja ès partit cap an aquella taca blanquinosa de s'entrelluu.

Camina caminaràs, com mes s'hi acostava, mes grossa tornava i mes clara aquella cosa blanquinosa, i aquell criat va coletgir que allò no era mes que un gran casal que hi havien fet, i d'aquells mes grans i mes polits. I l'homo, ja hu crech, de d'allà cap an aquell casal per veure què dimoni seria tanta de casa dins aquells paratges tan desolats, perque en-lloch en veyen altra de casa, caseta ni castell; tot era bosch i garriga i garriga i bosch, i mala petja ferm per tots es vents.

¡No havia tengut mal pich, no, el Rey–Tortuga! Aquella taca blanquinosa que destriava ell a s'entrelluu, aquell casal que es seu criat ja veya d'aprop i que cuydava estellarse per arribarhi aviat, era es palau de N'Elienoreta, allà on ella se passava la vida amb aquells set criats i set criades, servida i regositjada com una reyna.

N'Elienoreta era tan desxondida que, per tayar ses cames a tots es seus contraris i capturar tots es qui li volguessen fer mal, sobre tot el Rey–Tortuga, cada dia dematí, com s'aixecava, en nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant, obria ab ses dues mans es llibret que sa fada li havia donat, i ja era partida a dir:

—Ah llibret llibret!
la bona fada m'ha comanadet
que tot quant demanaria,
que me fos alcansadet!

Te demàn que me digues si avuy s'acostarà negú nat del mon an aquest palau per ferme'n qualcuna.

Es llibret sempre li deya:

—No haja por a res, Sra. Altesa, per avuy, si Deu ho vol i Maria!

Però es dia que es criat del Rey–Tortuga havia d'arribar an aquell palau, perque va haver de mester tres dies per arribarhi, es llibret, quant N'Elienoreta li demanà allò, va respondre:

—Sra. Altesa, estiga alerta avuy, que arribarà un criat del Rey-Tortuga per veure què ès i què no ès aqueix palau i quina gent ey habita i deixa d'habitarhi.

—¿Ay de bo? s'esclamà N'Elienoreta. ¿An aquestes estam? ¿Un criat del Rey-Tortuga? No li faré mal perque el pobre no hi culpa res, però sabrà per què ès vengut i serà ben poca sa clarícia que puga durse'n p'es qui l'envia.

I ¿què fa N'Elienoreta? Crida es set criats i ses set criades i les diu:

—Fins altre orde, tancauvos tots cadascú dins sa seua cambra, i no sortigueu que jo no vos crit.

Es set criats i ses set criades eu feren així.

N'Elienoreta guayta per una finestra i me guipa es criat del Rey-Tortuga unes trecentes passes enfora del palau, que se'n venia ben acanalat, cuydantse a treure ets uys mira que mira tant d'embalum de casa i tant de balconam i finestram i portam.

N'Elienoreta aquí torna obrir es llibre ab ses dues mans, i ja li diu:

—Ah llibret, llibret!
la bona fada m'ha comanadet
que tot quant te demanaría,
que me fos alcansadet!

Te demàn que's moga ara mateix un vent es mes fort que se sia vist may, i que fassa anar i venir totes ses portes d'aquest palau, fins que jo diré: *basta*.

I heu de creure i pensar i pensar i creure que, encara N'Elienoreta no havia acabat de dir aquelles paraules, com se mou entorn d'aquell palau una ventada tan feresta i tan horrorosa, que se'n duya ses pedres a l'ayre, i tot quant de portam ey havia an aquell palau anava i venia, s'obria i se tancava, i se tornava obrir per tornarse tancar i tornarse obrir, movent un telabastaix esglayador...

Es criat del Rey-Tortuga, així com pogué s'afica dins s'entrada del palau i me troba N'Elienoreta que corria d'un portal a s'altre, tanca qui tanca portes, i aquell homo li diu:

—¿Però què fa, senyoreta? ¿I que no hi ha dins aqueix palau criats ni criades per fer aqueixa feyna, que l'haja de fer vossa-mercè?

—Es que tots justament fan altres feynes que no les poren deixar.

—No res idò, diu aquell criat del Rey-Tortuga. ¡Ja tancaré jo totes aqueixes portes fins que n'hi haja cap d'uberta! ¡Això no va que una senyoreta com vossa-mercè haja de fer tal estray!

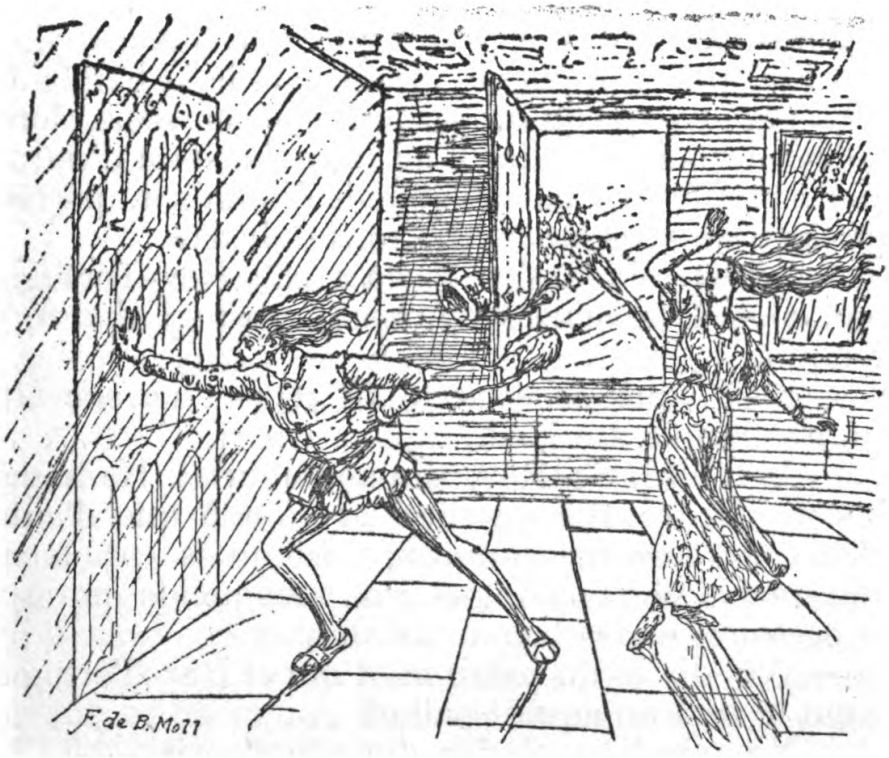

I aquell criat ja es partit a tancar portes i mes portes...

I aquell criat ja ès partit a tancar portes i mes portes; però encara no acabava de tancarles com *¡zas!* es vent ja les havia tornades obrir; i aquell pobre homo que cuydava a fer uy trompitxant a les totes perque aquella senyoreta no li diguès:

—Germà, així mateix serviu ben poch per sa feyna que vos sou oferit a fer per mi!

I es vent, que com mes anava, mes fort bufava i

mes violència duya, i mes portades i fortes feya fer dins aquell palau. I es mesquí de criat del Rey-Tortuga que ja estava croixit i no hi veya de cap bolla de tant de tancar portes, que tot d'una se tornaven obrir, i li entaferraven qualque costerada que el tiraven de cul o l'arronsaven d'una espal·la o de tota s'esquena o li fregaven es nas i es morros, i li feyen perdre el mon de vista.

Tan apurat i acabat s'arribà a veure aquell pobre homo, que's va fer trons d'aquell palau i de tots es qui pregaven per ell i des qui le hi havia enviat, i en fogí aixi com pogué, anantse'n de la banda de la banda i ranquetjant, perque tots ets ossos, tenrums, nirvis i canyelles li feyen mal de tant d'estray com havia fet per tancar aquells dimonis de portes, que com mes les tancaven, mes s'obrien.

I coixeu-coixeu s'en tornà a ca'l Rey-Tortuga, que, com el va veure tan atupat, mostiy i abatut, li demanà:

—Però ¿què ès estat això? ¿Què t'ha succeit? ¿quina clarícia me dus?

—Jo li diré, Sr. Rey, diu aquell criat. He hagut de caminar tres dies per arribar an allò que d'aquí pareix una taca blanquinosa; però no ès cap taca, sino un grandiós palau, sa cosa mes polida que uys de persones nades hagen vist may.

—¿Vol dir ès un palau allò? diu el Rey-Tortuga. ¿I qui hi està an aquest palau?

—No-més li puch dir, diu aquell criat, que hi he vist just una senyoreta.

—¿Que era, diu el Rey, N'Elienoreta?

—No hu sé! diu es criat.

—¿No hu saps? diu el Rey, ¡Oh cara-de-poca-cosa?

—Sr. Rey, diu aquell criat, que no s'enfadi per l'amor de Deu! Jo li diré tot lo que m'ha passat, i si troba que meresch càstich, que'm castich.

I aquí es pobre criat contà de sa gran ventada que s'era moguda tot d'una que ell va esser devant

aquell palau; que s'hi aficà dedins i trobà aquella senyoreta que corria d'un vent a s'altre tancant portes; i que ell s'oferí a fer aquella feyna, i se posà a ferla, però que l'hagué d'arribar a deixar, cansat i mort de tant de tancar portes i tot copetjat es seu còs de ses costerades que ses portes li entaferraven com se tornaven obrir; i que en vista d'això era fuyt, per no colar la vida.

Com el Rey-Tortuga sentí tot aquell endiumenjat, tot d'una ja's mal-pensà, i se posà a dir:

—¡Ja hu ès sa polissona d'Elienoreta sa revel·lera d'aqueix palau! ¡Que'm tirin d'una passa si no hu ès! ¿Qui hu ha vist may, un palau tan grandiòs i tan polit dins una garriga? ¡Ja hu ès sa noninguna! ¡No pot esser altra mes que ella!

I allà sa mòpia del Rey-Tortuga que feya sa fel de ràbia i de mal a pler que estava, que no sabia aont s'havia de posar, i que hauria esclafat ab ses dents no un re, sino tots quants de rens li fossen venguts davant, per molts que fossen estats.

El pobre ni menjava ni dormia ni sabia quin cap li anava davant, fins que un dia crida altres dos criats, i les diu:

—Partireu demà ben dematí cap an aqueixa clarura que de demunt sa torre mes alta d'aquest castell destrien a s'entrelluu i que ès un grandiós palau. No vos heu d'aturar de caminar fins que hi sigueu davant, i allà m'heu d'aclarir qui hi habita i qui ès una donzella que diuen que hi caplleva!

Aquells criats l'ondemà ben dematí se posen ses cames an es coll, i ja son partits cap an aquella clarura de s'entrelluu que destriaven de demunt sa torre mes alta des castell es dia que no hi havia boyra ni calitja.

Camina caminaràs i cap endavant te faràs, es dia qui feya tres aquells dos criats arribaren an aquella clarura de s'entrelluu, que era es grandiòs palau aont capllevava la princesa Elienoreta ab sos set criats i criades, tan ben tractada i ben servida com may hi puga estar cap reyna i princesa del mon.

Aquell mateix dematí la princesa Elienoreta, com tenia de costum, quant s'aixecà des llit, obrí ab ses mans aquell llibret que li havia donat aquella fada, i havia dit:

—Ah llibret llibret!
la bona fada m'ha comanadet
que tot quant te demanaría,
que me fos alcansadet!

¡Digue'm de quins contraris m'he de guardar an aquest dia d'avuy!

I es llibret li havia respost tot rabent:

—Avuy arribaràn dos criats del Rey-Tortuga que venen perque aquest els envia a aclarir qui ès Vossa Altesa. Els estiga alerta!

Com la princesa Elienoreta ja estava siulada des dematí, vel·là tot lo dia si veya comparèixer aquells dos revel·lers, enviats del Rey-Tortuga; i, com les veu que ja arribaven, crida tots es criats i criades, i ja les diu:

—Tancauvos tots mes que depressa cadascú dins sa seua cambra, i no'n sortigueu que jo no vos ho diga.

Es set criats i ses set criades eu feren així, se tancaren cadascú dins sa seva cambra.

Amb això es dos criats del Rey-Tortuga ja eren a sa carrera del palau. Mira qui mira si veyen lluir negú, estigueren una bona estona i no afinaren negú.

I ¿què fan ells? S'acosten an es portal, i entren dins es palau, i se posen a cridar:

—¿Qui hi ha a la casa de Deu? ¿qui hi ha a la casa de Deu?

—¡Deu i noltros! respòn de dins sa cuyna la Princesa Elienoreta. ¡Entrau per endins!

Aquells criats entren per endins cap allà ont sentien truy i renou de plats: i tan endins se feren que arriben dins sa cuyna, i m'hi troben la princesa Elienoreta vestida com una reyna, i aficada an es rentador cuydant a estellarse rentant plats, greixoneres, olles, pelles i casseroles, forquetes, cueres i cuerots,

que no's donava raó a ses mans i que rebollia d'un cap a s'altre de sa cuyna.

I ¡qué l'havien de conèixer aquells dos a la Princesa Elienoreta! ¡Poch s'ho pensaven ells que allò fos ella! Lo que romangueren esglayats de que fos tan garrida i tan plantosa i tan llevent, i s'esclamaren:

—¿I una senyoreta com vossa mercè ha de fer aqueixa feyna d'escurar, amb aqueixes mans tan fines que té i amb aquest vestit tan preciós que du?

—Ah germanets! diu ella, ès que tots es criats i criades que tench estàn emprats amb altres feynes que no poren deixar, i tenim tota aquesta escurada que no's pot perllongar.

—Si ès així, diuen aquells dos criats, se decant vossa mercè d'aquí, per amor de Deu! ¡Ja escurarem noltros! Això no son feynes d'una senyoreta com vossa mercè!

Aquí la Princesa Elienoreta se decanta des rentador i aquells dos criats s'hi arramben i ja son partits a escurar, i hi posaven tots es seus sentits i potències per escurar net i polit ab tot s'ayre que sabien.

Mentres tant la Princesa Elienoreta torna obrir ab ses dues mans es llibret que aquella bona fada li havia donat, i ja diu:

—Ah llibret, llibret!
la bona fada m'ha comanadet
que tot quant te demanaría,
que me fos alcansadet!

¡Que aqueys homos no's puguen aturar d'escurar fins que jo els abordaré es set criats i ses set criades que tench tancats dins ses seues cambres!

I ja hu crech que aquells dos criats del Rey-Tortuga, com mes anava mes fort trompitxaven i cuydaven a ferse bossins manetjant plats, olles, greixoneres, pelles, caceroles, cueres i forquetes; li pegaven ab tanta de ràbia que les botia plat per aquí, olla per allà, cacerola per allà dessà, pella per la

la princesa Elienoreta compareix dins sa cuyna a veure qué era aquell telabastaix

dreta, greixonera per l'esquerra, cuera p'es llevant, forqueta p'es ponent, cassolí p'es mitjorn, cuerot per sa tramuntana.

Amb això la Princesa Elienoreta compareix dins sa cuyna a veure què era aquell telabastaix.

—Però ¿què feys, homos sants de Deu? diu an aquells dos mesquins.

—Senyoreta, diuen ells, no sabem què mos ha agafat! No mos porem aturar! No sabem què tenim! Que mos ho perdón, senyoreta!

Aquí la Princesa Elienoreta crida es set criats i ses set criades, que sortiren de ses cambres, corrents tots cap a sa cuyna a veure què era aquell telabastaix que hi sentien.

I com veuen aquella voladissa de plats, olles, greixoneres, caceroles, cassolins, cueres, forquetes i cuerots i pelles que aquells dos homos feyen dins aquella cuyna, ja s'hi aborden tots catorze per capturarlos i ferlos buydar mes que depressa.

I ¿què havien de fer es dos criats del Rey-Tortuga, tot d'una que hu pogueren donar a ses cames? Fogiren com cent mil llamps, tornantse'n per allà

on eren venguts; i ses derreres que varen tenir d'aturarse a demanar an aquells set criats i set criades que els encalsaven, qui eren ells ni aquella senyoreta d'aquell palau. A lo que anaren ells, fonch a ferse lluny de aquell palau aont tan malament s' eren campats.

Varen córrer fins que tengueren alè, que varen caure de folondres; i hi estigueren en terra una bona estona, per veure si tornarien cobrar alè i forses per seguir cap a ca'l Rey-Tortuga.

—¡Vaja quina passada que ès estada aquesta! deyen ells. ¿Qui havia d'anar a pensar que mos sortís tan tort s'arrambarmos an aquell rentador per escurar per aquella bona senyoreta! ¡I ventura encara que a la fi hem pogut tocar el dos! ¡Ja ès segur que si no arribam a fogir, aquell aixam de criats i criades mos esbenaven! No hi hauria hagut *sperite tuó!* No tiràvem cap cossa!.. ¿I com mos presentarem ara an el Rey-Tortuga? ¿Què li direm que ès sa gent que hi habita? ¿Qui li direm que ès aquella senyoreta? ¡Bé estava sa cosa per aclarirho!... ¡Sobre tot, canyella, que fa bon brou!...

Des cap d'hores de fer gloses així, s'arribaren a aixecar aquells dos malanats, i *tris-tras tris-tras* cap a ca'l Rey-Tortuga.

Com prou varen haver fet cloquetjar es seus caps sobre lo que dirien an el Rey-Tortuga, varen resoldre de dirli fil per randa tot lo que les havia passat, sensa afegir ni llevar, i foris.

Així hu feren, tot d'una que arribaren: se presenten an el Rey-Tortuga i li cantaren clar, li digueren fil per randa tot quant els havia passat, i que no hi havia hagut remey d'aclarir res de sa gent de tal palau, ni de sa senyoreta ni de sa servitut, perque les era vengut tan just salvar es pellet i tornar sencers.

Com el Rey-Tortuga sentí aquell manifest, se posà, poreu pensar, fet un Nero. Se seria tornat a un puat, a un muyat de bast. Les se cuydà a men-

jar an aquells dos criats; les va dir que no servien per res, i llavò les tirà mes llamps i pestes que mots no hi ha a matines, fins que els engegà ab caixes destrempades.

—No hi ha vel, deya el Rey-Tortuga. ¡Vaja si hu ès sa polissona de N'Elienoreta sa senyoreta d'aqueix palau de s'entrelluu! ¡No pot esser altre mes que ella! ¡Es ver que N'Amet me va dur sa seua sanch dins sa redoma, i jo la me vaig entimar, i ben bona que va esser! Però ès segur que sa gran noninguna té set vides com es moixos! ¡Com N'Amet li haguè feta colar la vida i sa sanch, ès segur que tornà reviscolar! Però ¿i aquest palau a on està ab tants de criats i criades? ¿Quin dimoni li deu fer llum?... Sobre tot, jo n'he de veure la fi de tot això. Sa primera vegada n'hi vaig enviar un de criat; sa segona, dos; idò ara n'hi enviaré quatre amb ordes ben estretes per que no se deixen embuyar ni embarriolar de cap vent, i que no tornin que no duguen tota sa clarícia de qui ès aqueixa senyoreta des palau de s'entrelluu! Jo necessit sebre-hu ben bé si ès ella o si ès una altra, per anar a lo segur!

I dit i fet, el Rey-Tortuga crida es quatre criats, per donarlos tal comanda.

Aquells quatre criats del Rey-Tortuga partiren cap an aquell palau de s'entrelluu, a on es seus companys, ets altres criats, s'eren campats tan malament. Se'n hi anaven tots retgirats, i se veyen la mort derrera s'oreya, perque ab lo que les havien contat ets altres que hi eren anats, estaven ben segurs que ells aclaririen tan poch com aquells qui era aquella gran pitxorina de senyoreta i s'altra gent que habitaven tal palau, i que llavò el Rey-Tortuga en faria fer un serró de tots quatre.

Camina caminaràs i cap envant te faràs, aquells quatre homos caminaren tres dies, i vos assegur que en tenien poques de riayes i que hi anaven ben alisos.

Es dia que feya tres, dematinet, ja colombraven

ben bé es palau de s'entrelluu, veyen que hu havia d'esser mes gran que es castell del Rey–Tortuga; i, com mes s'hi acostaven, mes veyen que li guanyava de massa.

Però lo bo va esser s'endiumenjat que trobaren unes docentes passes abans d'esser a sa carrera d'aquell palau, hora-baixa de tot, que ja nomes hi havia un parey de brases de sol.

I ara veureu que va esser. Va esser que aquell dematí la Princesa Elienoreta, així com ho feya cada dia, quant s'aixecà, obrí es llibret que aquella bona fada li havia donat, l'obrí ab cada mà, i li diu:

—Ah llibret llibret!
la bona fada m'ha comanadet
que tot quant te demanaría,
que me fos alcansadet!

Te demàn, idò, si m'he de gordar de cap contrari, avuy!

—De quatre criats del Rey-Tortuga que arribaràn avuy hora-baixa, i venen per aclarir qui ès Vossa Altesa.

—¡Està bé! diu N'Elienoreta. ¡Aquí els esper! I els assegur desde ara que hi beuràn fresch!

Pensa qui pensa de quin enginy s'hauria de servir per fer perdre es camí an aquells quatre homos, cada instant mirava per ses finestres si ja elze veya lluir. A mitjàn cap-vespre les comensà a colombrar; i com mes s'acostaven, mes clar se veya que hu eren ets enviats del Rey–Tortuga.

¿I què fa a-les-hores N'Elienoreta? Torna agafar es llibret de sa bona fada, l'obrí ab ses dues mans, i li diu:

—Llibret, llibret!
la bona fada m'ha comanadet
que tot quant jo demanaría,
que me fos alcansadet!

Te demàn, idò, que aqueys quatre homos no se puguen aturar de sa feyna que ells mateixos s'ofe-

riràn a fer, fins que es meus set criats i ses meues set criades els envestiràn fentlos amenasses de bastó!

—Serà servida, Sra. Altesa! va dir es llibret.

A-les-hores N'Elienoreta se posà es vestit mes polit i preciós que tenia, tot teixit d'un filet d'or, un de plata i un de seda, i que hi havia pintades totes ses flors de la terra.

I amb aquell vestit tan preciós, ¿quina vos pensau que la va fer la Princesa Elienoreta? Idò crida tots es seus criats i criades, i les diu que se tanquin en fort cadascú dins sa seua cambra, i que no s'atansin a sortir per truy que sentin, mentres ella no els ho màn.

Es set criats i ses set criades ho feren aixi; i ella, N'Elienoreta, amb aquell vestit tan polit i tan preciós, tot teixit d'un filet d'or, d'un de plata i un de seda i que duya pintades totes ses flors de la terra, agafa quatre senayes i quatre càvechs i se'n va a un femer que hi havia dins una cloa davant es palau, i ja ès partida a matgencar aquell femer, i cavegada ve i cavegada va, que no se donava raó a ses mans; i poreu fer contes com se devia posar aquell vestit.

Amb això *¡tach!* arriben es quatre criats del Rey-Tortuga, tots esglayats de sa grandària i de sa magnificència de aquell palau, però encara hi romangueren mes com repararen aquella senyoreta, vestida com cap reyna del mon puga anarhi, matgencant aquell femer amb un càvech i una senaya, posantse de fems com un porch.

¿Què me'n direu? Ell aquells quatre homos tot amb-u s'oblidaren de sa por que duyen de que no'ls enganassen en aquell palau, com havien enganats ets altres que hi erén anats per lo que ells hi anaven, i varen dir tots quatre:

—¡Però, senyoreta! ¿qui ha vist may una senyoreta com vossa mercè, amb aquest vestit tan preciós, matgencar un femer? ¡Això no son feynes de vossa mercè!

—Es que tench tots es criats i missatges emprats

i aquells quatre homos ja estigueren abordats an aquell femer, cada un amb un càvech i una senaya.....

amb altres feynes precises, i aquest femer no poria passar pus sensa matgencarlo...

—No res, idò, diuen aquells quatre homos, se decant vossa mercè d'aquí i se'n vaja a rentarse, i ja farem noltros aqueixa feyna ab quatre grapades.

N'Elienoreta ho va fer així, se'n va a rentarse i aquells quatre homos ja estigueren abordats an aquell femer, cada un amb un càvech i una senaya, i ¡hala bones cavegades an aquell femer i bones senayades de fems de davant a derrera!

Sobre tot, dins una estona el varen tenir matgencat an aquell femer; però com se volgueren aturar de ses cavegades i senayades, no pogueren.

I no sabien què era que los era entrat dins el còs, que no donaven repòs an es seus brassos ni a ses cames, i elze feya trompitxar horrorosament, cavega qui cavega, i umpl qui umpl i buyda qui buyda senayes de fems a dreta i a esquerra, per davant i per derrera.

I arribaren que ja no sabien què's feyen ni què's

metgencaven, escampant es fems fora de sa cloa, i al punt tota sa carrera d'aquell palau anà fems.

Aquí la princesa Elienoreta guayta per una finestra, i diu an aquells homos:

—¡Però, homos sants de Deu! ¿I aont teniu es cap d'escamparme es femer d'aquesta manera? ¿O vos pensau que hi vuy sembrar faves an aqueixa carrera? ¿Com no hu veys que no hi ha grum de terra i que no neixerien?

—Senyoreta, deyen aquells homos, ¡no mos diga res, que no sabem què mos ha agafat! ¡No mos porem aturar!

—¿Què vol dir no vos poreu aturar? deya N'Elienoreta. ¡I ès tan bo de fer aturarse!

—Eu serà p'ets altres, però no hu ès per noltros! deyen aquells quatre homos.

I amb això no s'aturaven d'escampar es femer a dreta i a esquerra, per davant i per derrera, i tot allò de per allà anava fems, que era un escàndol.

Com la princesa Elienoreta va considerar que aquells homos ja acabaven ses forses de tot i que ja no porien pus, pega crit an es set criats i a ses set criades, dientlos:

—Sortiu mes que depressa, que hi ha quatre homos aquí defora que mos escampen es femer i tota sa carrera va fems!

Com aquells set criats i aquelles set criades senten allò, surten come fiblons de dins ses seues cambres, se'n van corrents a sa carrera; i poreu fer contes quins uys feren com varen veure aquell desgavell i aquella desconcòrdia.

—¡Ah grans cares de noninguns! cridaren es set criats i ses set criades de la Princesa Elienoreta an es quatre criats del Rey-Tortuga. I ¿aont vos ne sou venguts a fermos mal-bé aquest femer de sa cloa i a soyarmos aqueixa carrera, que mos costa tant i tant de menar neta com una copa de plata?

—¡Germanets i germanetes! deyen aquells quatre. ¡No mos digueu res, que no tenim gens de culpa

de tot quant feym! ¡Eu feym sense voler! Com arribàvem, hem vista una senyoreta vestida com una reyna, amb un càvech i una senaya, matgenca qui matgenca aqueix femer! Hem trobat que això no era feyna seua, i mos hi hem posats tots quatre; però ara no mos porem aturar! No sabem què mos ha agafat! No mos porem aturar!

—¿Ay no vos poreu aturar? digueren es set criats i ses set criades. ¡Idò ja vos aturarem noltros!

I agafen tots catorze un bon venable per-hom, i ja estàn abordats come beyes an aquells quatre per romperlos aquells venables demunt.

Aquells quatre homos, naturalment, provaren de fogir, per no rebre aquelles afalagadures, i notaren que porien fogir i deixar ses senayes i es càvechs...

I ja hu crech que les hi tiraren an el dimoni an aquells càvechs i an aquelles senayes, i fogiren come llonzins, pegantse ab sos talons a ses anques, i cametes me valguen si m'agafau!

Aquells criats i criades de la Princesa les deixaren córrer, i ja foren partits a adesar aquella carrera, i vos assegur que los ne dugué de feyna, i que hi cuydaren a caure morts.

Mentres tant es quatre criats del Rey-Tortuga corrien carrera uberta, fogint d'aquell diantre de palau de s'entrelluu; i corregueren fins que varen tenir alè, i se tiraren en-terra com no pogueren pus.

I allà els haguésseu sentits descapdellar:

—¡Ay! deyen aquells malanats. ¡Ay! ¡Som morts, no tenim cura! ¡Hem pogut escapar d'aquell aixam de criades i criats que mos envestien amb aquells venables; però ara, amb arribar, el Rey-Tortuga en farà fer un serró de tots noltros! ¡No mos n'escapam! ¡I noltros tan beneyts, anarmos a posar en lo que no mos demanaven! ¿Quin pebre mos feya coure ets uys per havermos d'anar a pendre aquelles senayes per matgencar aquell femer per que aquella senyoreta no se soyàs? ¿Que era conte nostro si se soyava o deixava de soyarse?... ¡No hi ha remey!

beneyts nesquérem i beneyts morirem! ¡La mos ha feta aquella senyoreta! ¡I no mos ne som temuts fins ara que ja no hi ha remey!...

Com prou gloses hagueren fetes demunt aquesta feta, arribaren a dir:

—Sobre tot, l'hem feta com En Parreta. ¡I gordauvos d'un *ja està fet!* Mos presentarem an el Rey-Tortuga, i li direm en plata lo que mos ha passat, i que fassa de sa nostra còrpora lo que mes s'estimarà!.....

Aixi hu feren aquells quatre homos com arribaren, des cap de sis dies, an es castell del Rey-Tortuga. Se presentaren tots quatre davant el Rey, que com les sentí, no'n va tayar pus, crida N'Amet es Majordom, i diu:

—Amet, agafa aqueys quatre homos, i desxuyalos a l'acte.

N'Amet va fer senya an aquells quatre que buydassen; aquells varen creure, i N'Amet llavò diu an el Rey-Tortuga:

—Senyor Rey,¿que tan mateix hi ha pensat bé amb aqueixes ordes que m'ha donades?

—¿I què vols dir tu amb això? diu el Rey-Tortuga.

—¿Què he de voler dir? diu N'Amet. ¡Que si los desxuy, los tendrem manco i no sabrem mes si aqueixa senyoreta des palau de s'entrelluu és la Princesa Elienoreta o si deixa d'esserho! ¿No ho creu aixi Vossa Reyal Magestat?

—¿Vol dir creus tu, diu el Rey-Tortuga, que han fet tots es possibles?

—¡N'estich segur! diu N'Amet. I sobre tot, si des set criats en desxuyam quatre, ¿qui mos farà sa feyna i es servici que ells mos fan?

Aquí el Rey-Tortuga comensà a baubetjar, i a la fi diu a N'Amet:

—No res, idò! no los desxuys fins que t'ho torn dir. Hi pensaré set dies, i llavò veurem de quin cap feym estelles.

I no hu volgueu sebre lo que filà i cloquetjà

aquell cap del Rey-Tortuga durant aquells set dies. No menjà ni begué ni dormí, sempre tirant llamps i pestes an aquella senyoreta des palau de s'entrelluu, que de tal manera se n'era riguda d'ell i des seus set criats; i no parava de dir:

—No hi ha vel! No pot esser negú mes que N' Elienoreta aqueixa gran pitxorina, aqueixa gran polissarda des palau de s'entrelluu! Eu ès! eu ès ella! Però ¡com som Rey-Tortuga! que se'n ha de recordar de mi i que sabrà què cosa ès haver volguda fer befa de mi i des meus criats!

¿Què me'n direu? Ell el Rey-Tortuga, com va fer set dies que pensava quina l'havia de fer per venjarse d'aquella senyoreta des castell de s'entrelluu, que ell ja veya cert que era Na Elienoreta, crida N'Amet i es set criats, i les diu:

—Al·lots! així mateix ès massa gros lo que mos ha fet aqueixa senyoreta des palau de s'entrelluu! Se'n ha rigut massa de voltros, i sobre tot de mi que vos hi enviava! De manera que he pensat que lo mes curt serà que tu, Amet, quedis tot sol aquí per guardar la casa i es *Mèl·loro Rosso*, i jo ab tots voltros set mos n'anem an aquell palau de s'entrelluu per aclarir qui ès aqueix dimoni de senyoreta que hi caplleva, i ferli entendre que assetsuaixí no se'n riuen des meus criats, i manco de mí!

—Senyor Rey, varen dir aquells set criats, es creure ès criansa. Sí, Vossa Reyal Magestat mos hi acompanyi, perque així Vossa Reyal Magestat tocarà ab ses mans lo que ès aqueix palau i sa gent que hi caplleva; perque ¡sab que n'hi ha de trenques des dirho an es veurehu!

—No res idò; diu el Rey-Tortuga; demà dematí en trencar auba, alt tothom, i mos hi espitxam bil-lo bil·lo, i N'Amet romandrà per gordar.

—Està bé, digueren N'Amet i es set criats.

I ab so permís del Rey-Tortuga se'n anaren a geure per porerse desxondir de bona hora, i que el Rey-Tortuga no haguès d'estar per ells.

I heu de creure i pensar i pensar i creure, que lo endemà dematí a trench d'auba es set criats, afilerats davant sa cambra reyal, esperaven que el Rey-Tortuga en sortís per partir cap an es palau de s'entrelluu.

Amb això N'Amet obri ses portes de sa Cambra Reyal, i surt el Rey-Tortuga tot xarpat, es set criats li fan una gran capellada i una reverència casi fins en terra, dient:

—Bon dia tenga, Sr. Rey! ¿Que ha pogut dormir bé?

—No gayre; diu el Rey-Tortuga. S'idea d'aclarir qui és aqueix dimoni de senyoreta des palau de s'entrelluu no m'ha deixat aclucar ets uys. Però jo vos assegur que, o deixaré d'esser el Rey-Tortuga, o jo aclariré aqueix misteri des palau de s'entrelluu... ¡No res, partiguem abans de pus raons!

—Partiguem, idò! diuen es set criats.

I ja foren partits, tres criats davant i ets altres derrera derrera, i el Rey-Tortuga a's mitx, de d'allà cap an es palau de s'entrelluu!

Es criats sensa temerse'n, feyen mes via que el Rey-Tortuga, però llavò se returaven per no deixarlo derrera.

El Rey-Tortuga, com veya que es tres que li anaven davant el deixaven massa derrera i es de derrera l'estalonaven, les deya:

—¡Al·lots! ¡no dugueu es pas tan alt, si no me voleu esclatar!

—¡Tot fora això, Sr. Rey! deyen es set criats. Es que ab s'idea de arribar prest no mos ne temem, i donam ses passes massa llargues i massa espesses!

—Bé, deya el Rey-Tortuga, però vos heu de fer sa reflexió de que jo no puch fer sa via que voltros feys. No tengueu mal-de-cap de s'arribar! Si no hi arribam en tres dies, ja hi arribarem ab quatre o en cinch o en sis, o en set!

—Vossa Reyal Magestat parla massa bé, digueren aquells set. I ja no deixaren pus el Rey-Tortuga

a derrera sino que se'n anaven *tris-tras tris-tras*, tres davant-davant el Rey-Tortuga i quatre derrera derrera, i de d'allà cap an es palau de s'entrelluu.

I ¡què havien d'arribar en tres dies! ¡N'hi posaren set!

I es dia que feya set la Princesa Elienoreta com s'aixecà, segons sa costum de cada dia, obri es llibret de sa bona fada ab ses dues mans, i ja li diu:

—Ah llibret llibret!
la bona fada m'ha comanadet
que tot quant demanaria,
que me fos alcansadet!

Demàn que'm digues si avuy m'he de gordar de cap contrari.

—¡Des contrari mes gros! diu es llibret.

—¿Tant mateix? diu N'Elienoreta. ¿I qui ès aqueix contrari tan gros?

—El Rey-Tortuga, diu es llibret.

—¿Què me dius? s'esclama N'Elienoreta.

—Lo que sent, senyora Altesa, respòn es llibret.

Poreu fer contes com se degué posar N'Elienoreta davant aquella notícia.

Pensa qui pensa quina la hi faria an el Rey-Tortuga perque se'n hagués de tornar per allà ont seria vengut sensa res an es fus, a la fi se pega un cop an es front, i diu:

—Ja sé quina la faré! Faré matar s'ase, el faré penjar per ses cames de derrera an es portal de davant i demanaré an es llibret que el Rey-Tortuga i tot es seu acompanyament s'aboquin tots a besar s'ase just devall es rabassell de sa coa, a sa banda mes pudenta, i que no se'n puguen deixar fins que jo amollaré es meus criats i criades per que elze fassen buydar.

I dit i fet, Na Elienoreta crida es set criats i ja les diu:

—Mirau, heu de matar s'ase i l'heu de penjar per ses cames de derrera an es portal de davant.

—Però ¡senyora Altesa! ¿que va de berbes o què?

—¡Ara ès hora de berbes! diu ella. ¡Lo dit, dit!

Aquells set criats no tengueren altre remey que agafar s'ase i acorarli una grandiosa guinaveta, i s'animalet, com poreu pensar, allarga es potons, i ¡bona nit si't colgues! L'agafen es set criats i el pengen per ses cames de derrera an es portal de davant, i vos assegur que hi feya sa seua planta.

Se'n van a avisar la senyora Princesa, que surt, i s'ho mira, i diu:

—Bè hu heu fet! Es així que vos ho havia manat.

La Princesa Elienoreta no s'aturava d'aluyar si veyen lluir en-lloch el Rey-Tortuga que se'n vengués, i al punt colombrà s'escabotell des set criats i el Rey-Tortuga que s'entregaven tots xarpats cap an el palau.

Quant ja no-mes eren dues!o trecentes passes enfora, la princesa Elienoreta se treu es llibret, l'obri ab ses dues mans, i ja diu:

—Ah llibret, llibret!
la bona fada m'ha comanadet
que tot quant te demanaría
que mos fos alcansadet.

Demàn que tot d'una que el Rey-Tortuga i es set criats arribaràn, que s'aboquin tots a besar s'ase just devall es rabassell de sa coa, a sa banda mes pudenta, i que no se'n puguen deixar de besarhi un derrera s'altre fins que jo amollarè es meus criats i criades perque elze fassen buydar.

—Just així com diu Vossa Altesa, tot se farà! respòn es llibret.

Amb això arriben el Rey-Tortuga i es set criats seus davant es palau de la Princesa Elienoreta, i com me guipen s'asot penjat per ses cames de derrera an es portal de davant, ja hi estàn abordats tots, el Rey-Tortuga i es seus set criats, i besa qui besa s'ase just devall es rabassell de sa coa, i unes xuclades que feyen, quant besaven, com si allò fos estat pa i mel. I allà tots aficats a besar com uns desesperats; i tots volien esser davant, i se sempentetjaven, i

costerada vé i costerada va, i grapada i altra grapada, i el Rey-Tortuga que no s'aturava de dir:

—Uey! no'm fasseu nosa per besar, que jo som el Rey! ¡No m'estamanetgeu tant, que no'm deixau besar! ¿Com no hu veys? ¿O teniu ets uys an es clotell?

—Senyor Rey, deyen es criats, ès que no tenim posa ni conhort si no besam!

—¡Ni jo tampoch! deya el Rey-Tortuga. Per això un poch per-hom En Jordi va a plassa! ¡No sigueu tan golafres que hu volgueu tot per voltros!

I allà els haguèsseu vists an el Rey-Tortuga i an es seus set criats cuydant a estellarse besa qui besa s'ase just devall es rabassell de sa coa, que com que el s'haguessen de menjar.

I la Senyora Princesa Elienoreta i es seus set criats i ses seues set criades que se miraven la feta, i se donaven sa volta de tantes riayes com tenien, que sa panxa ja elze feya mal de tant de riure, sobre tot es set criats i ses set criades, fins que se posaren a dir:

—Senyora Altesa, no porem pus de riure! Si això no s'atura, tots esclatarem! ¡Sensa apellació, tots esclatarem!

—Hala idò! arriba a dir la Princesa Elienoreta, ¡afuauvos-hi tots catorze an aqueys besadors tan rabents! i feyslos buydar.

I aquí es set criats i ses set criades de la Princesa Elienoreta s'aborden an el Rey-Tortuga i an es set criats d'ell dientlos:

—¡Hala! arruix, grans mòpies! ¿qui ha vist may tanta de besera per un ase mort, que no fa mes que òy? ¿I ja no heu tenguda altra banda aont besarlo mes que just devall es rabassell, grans brutanxos?

—¡Es que no sabem què mos ha agafat, que no mos porem aturar de besar! deyen el Rey-Tortuga i es seus set criats.

—¿Ay no vos poreu aturar? diuen es set criats i ses set criades de la Princesa Elienoreta. ¡Ja vos aturarem noltros, idò!

I ja han agafat un venable per-hom, i comensen a bestreure an el Rey-Tortuga i an es seus criats, i a sa primera sardonaya que els encivellaven cop en sech s'acabava sa besera de s'ase, i hu porien donar a ses cames; i vos assegur que se'n hi anaven ben acanalats. Fins i tot el Rey-Tortuga no pareixia ell de via que feya, i no s'aturava de dir an es seus criats:

—¡No'm deixeu, al·lots, per amor de Deu! ¡Aqueys dimonis de criats i criades d'aqueix palau me faràn acabar ets alens! ¡Compatiuvos de mi, criadets meus!

Es criats i criades de la Princesa Elienoreta elze deixaren fogir en pau; i el Rey-Tortuga i es seus criats de d'allà, cametes me valguen, per salvar es pellet.

¡I què havia de pensar pus el Rey-Tortuga d'anar a demanar clarícies de qui era aquella gent que capllevava an aquell dimoni de palau de s'entrelluu, aont s'era campat tan malament! A-les-hores se feya trons de tot, i no duya altra idea mes que fogir depressa.

—¿Eu veu, Senyor Rey? li deyen es set criats. ¿Eu veu lo que ès aqueix palau de s'entrelluu? ¡No s'hi poren acostar que no succeesca una cosa o s'altra, feresta del tot!

—¡No me'n parleu! deya el Rey-Tortuga. ¡No me'n parleu!

I de d'allà que se'n anava l'homo, tan aviat com poria, cap an es seu castell.

A la fi hi arribà, a forsa de premudes i d'estravades, ab sos set criats, boca closa, esmús i engronyat de tot. Se tancà dins sa seua cambra i estigué set dies sensa menjar ni beure, i pensa qui pensa quina la faria per venjarse d'aquella senyoreta des castell de s'entrelluu, que hu veya massa clar que hu era N'Elienoreta.

Es dia que feya set, crida N'Amet, i li diu:

—Tu, quant tornares des bosch aont t'havia

enviat ab la Princesa Elienoreta per que la matasses i me duguesses sa seua sanch, me digueres que la havies morta i que me duyes sa seua sanch dins aquella redoma, aquella sanch que me vaig beure, segur de que era sa sanch de la Princesa Elienoreta. Idò bé, ara resulta que la Princesa Elienoreta ès viva i caplleva an es palau de s'entrelluu...

—I ¿n'està segur Vossa Reyal Magestat? diu N'Amet.

—Puch dir que n'estich segur, diu el Rey-Tortuga.

—Però Vossa Reyal Magestat ¿l'ha vista? diu N'Amet.

—Com haverla vista ab mos propis uys, no l'he vista, però l'han vista es set criats nostros que hi he enviats, diu el Rey-Tortuga.

—¿I es set criats, diu N'Amet, donen per cosa certa que sa senyoreta que han vista an es castell de s'entrelluu, ès la Princesa Elienoreta?

—Te diré, diu el Rey-Tortuga: conten unes coses tan grosses que les han succeides an aquest castell, que sols les ho pot haver fetes N'Elienoreta.

—De manera, diu N'Amet, que es criats no donen per cosa certa que sia la Princesa Elienoreta.

—Amet! diu el Rey-Tortuga: tu m'arribaràs a apurar ab totes aquestes revolteries teues. Deixemho anar tot això. Jo t'he cridat per dirte, i desde ara t'ho dich, que tu, que digueres que havies morta la Princesa Elienoreta i me duyes sa seua sanch dins una redoma, tu t'en vas ara mateix an es castell de s'entrelluu a aclarir qui ès aquella senyoreta que hi caplleva que tantes de vegades s'ès riguda des meus criats i de mi que els hi enviava, i no't tornis presentar davant es meus uys que no m'ho dugues aclarit, si no tens sa vida avorrida. I ja saps tu que es qui's puga riure de mi sensa deixarhi sa pell, encara ha de nèixer.

N'Amet, com sentí aquelles comandacions, bé

hu poreu creure que va perdre ses riayes de tot, i prengué es bobiot cap an es castell de s'entrelluu.

Camina caminaràs i cap envant te faràs, aquell capet seu bollia com una olla de caragols, i no s'aturava de dir:

—N'estich segur, ab lo que m'han contat es criats que hi anaren, n'estich ben segur de que hu ès aqueixa senyoreta la princesa Elienoreta. Es segur segur de que hu ès ella que haurà tengut bo ab qualque fada, que li haurà plantat aquest castell p'es seu estatge... Però ¿i com m'en desfaré d'aquests trumfos? ¿Com li he de dir an el Rey-Tortuga: ¡Senyor, sí que hu ès la Princesa Elienoreta? ¿Que m'ha de fer ell mes que ferme escorxar d'en viu en viu?

Pensa qui pensa com s'ho faria, com no s'ho faria per sortir ab bon nom d'aquell endiumenjat, s'acostava s'acostava an es palau de s'entrelluu.

Es dia que feya tres la Princesa Elienoreta, quant s'aixecà, obri es llibret de sa bona fada ab ses dues mans, com tenia de costum, i ja li diu:

—Ah llibret, llibret!
la bona fada m'ha comanadet
que tot quant te demanaría,
que me fos alcansadet!

Te demàn que'm digues de quin inimich m'he de gordar avuy.

—De cap, diu es llibret. Lo que hi ha, que arribarà N'Amet, es majordom del Rey-Tortuga, que aquest l'envia per aclarir si Vossa Altesa ès sa qui ès. N'Amet no li va cuantra a Vossa Altesa, sino que li va ajuda. ¡El tracti bé, que ès ell es qui li pot ajudar mes a veure satisfets es seus desiys!

Com la Princesa Elienoreta sentí aquell rossinyol, crida es set criats i ses set criades, i les diu:

—Avuy vendrà una persona que pot fer molt per mi. Preparau un dinar lo millor que sabeu, sa questió es ferme quedar bé.

Aquells set criats i set criades ja foren partits a enrengar un dinar d'allò mes alt de punt per fer quedar bé sa seua Senyora Altesa.

I ses coses varen venir tan bé, que, com varen tenir ets aguiats a punt de pastora mia, N'Amet passava es portal des castell de la Princesa Elienoreta, que ja l'havia guipat d'una finestra i sortí ella mateixa a rebre'l, i ja li diu:

—¡Ah Amet, bon Amet! ben vingut sies an aqueixa casa de Deu! ¡Que estich de contenta de veure't per aquí! Tu deus estar cansat de tants de dies de caminar! Seu una estona, i llavò mos n'anirem a dinar, que ès segur que deus tenir una bona talent.

—Senyoreta Altesa, va dir N'Amet, tot esglayat i fent uns uys com uns salers. ¡Jo veig i no sé què veig! ¡Tench por que aquests uys no'm fassen dos!

—Ara no ès hora mes que de reposar una miconeua i llavò de dinar. En haver dinat, ja parlarem tot quant sia necessari, diu la Princesa Elienoreta.

Amb això ja se'n entra dins es menjador i fa anar derrera ella N'Amet, s'asseuen tots dos en taula, i es set criats i ses set criades les treuen es dinar, i, si un aguiat era bo, s'altre era millor.

I ¡què havia d'haver menjat N'Amet res may tan fi ni saborós en tots es dies de sa seua vida!

Acaben de dinar, es set criats i ses set criades se'n van dins sa cuyna a posar miques ells p'es seu conte; i la Princesa Elienoreta, com va esser tota sola ab N'Amet, diu an aquest:

—Vaja, Amet, esplique'm ara per que éts vengut, sensa amagarme res de tot quant hi ha.

—Prou que hu faré així, diu N'Amet. Ja sap Vossa Altesa que jo, per no haverla de matar segons ses ordes que tenia del Rey-Tortuga, la vaig deixar fogir, i vaig matar aquella cabrideta i me'n vaig dur dins una redoma sa sanch d'aquell animaló, i vaig fer creure an el Rey-Tortuga que era sa sanch de Vossa Altesa. Però ell un dia de demunt sa torre mes alta des castell, afina aqueix palau, i envia un derrera s'altre es seus set criats i llavò venguè ab tots set per aclarir qui era Vossa Altesa, i Vossa Al-

tesa cada vegada ha tengut tranch de desbaratarlos sa potranca, i no hu han pogut aclarir. Però ara m'envia a mi el Rey-Tortuga per que hu aclaresca; i, si no li duch sa clarícia ben espinzellada, m'ha promès que'm farà sa pell. Ara bé, ¿què li he de dir jo an el Rey-Tortuga? ¿Li he de dir: Senyor Rey, sí que ès la Princesa Elienoreta sa senyoreta des castell de s'entrelluu? Si li dich això, ell m'ha de fer aquesta altra raó: ¿Vol dir ho ès ella? ¿I no'm digueres tu que l'havies morta i que duyes sa sanch dins aquella redoma, aquella sanch que jo me vaig beure, cregut de que era de la Princesa Elienoreta, fiantme de sa teua paraula? ¿Com no ha de passar orde tot d'una de que m'escorxin d'en viu en viu?... Senyora Altesa, se pos an es meu lloch...!

—No digues res pus demunt això, s'esclama la Princesa Elienoreta. Sa raó te vessa per demunt ses espal·les. Tu per salvarme sa vida, esposares sa teua, i ara la tens amenassada de mort. ¿Com he de porer consentir que te venga tal desgràcia? May per may eu puch permetre!... No res, jo tench un llibret que'm treu de totes ses dificultats grosses que'm sobrevenen. Jo l'obriré i li demanarè per on hem de pendre per sortir de tal andarivell.

Dit i fet, la Princesa Elienoreta se treu es llibret de sa bona fada, l'obri ab ses dues mans, i ja li diu:

—Ah llibret llibret!·
la bona fada m'ha comanadet
que tot quant demanaria,
que me fos alcansadet!

Te demàn que me digues com poré salvar sa vida a N'Amet, que'm salvà sa meua.

—Se'n vaja, diu es llibret, ab N'Amet i es set criats i ses set criades an es castell del Rey-Tortuga; tot d'una que vegen el Rey-Tortuga i es set criats seus, Vossa Altesa elze diga: ¡Ballau fins que jo diré: *basta!* Ells se posaràn a ballar sensa porerse'n aturar; Vossa Altesa pega grapada a sa gàbia des *Mélloro Rosso,* i fugin mes que depressa d'aquell castell

Vossa Altesa, N'Amet i es set criats i ses set criades. Vossa Altesa don una aferrada p'es coll an es *Mèl-loro Rosso,* ben resolta a casarse amb ell; amb això ell tornarà un galant jove, es jove mes galanxó i agradós que uys de persones nades hagen vist may, i hereu de sa Corona des reynat mes gran del mon, que defensarà Vossa Altesa i N'Amet del Rey-Tortuga i de tots es qui preguin per ell.

Com la Princesa Elienoreta sentí tot aqueix pla que es llibret de sa fada li feya, no'n va tayar pus: crida es set criats i ses set criades, i les diu:

—Veniu tots derrera mi i derrera aqueixa bona persona que ès venguda a veuremos!

I la Princesa Elienoreta ja ès partida cap an es castell del Rey-Tortuga, i N'Amet derrera ella, i es set criats i ses set criades derrera la Senyora Princesa i N'Amet, i de d'allà, ben acanalats tots setze.

Camina caminaràs i cap envant te faràs, des cap de tres dies arribaren an es castell del Rey-Tortuga, i *¡toch! ¡toch!* a ses portes.

Surten es set criats a obrir; i, encara no hagueren ubert, com la Princesa Elienoreta les diu:

—Ballau! ballau fins que jo diré basta!

I aquells set criats balla qui te balla com si tenguessen es ball de Sant-Vit, sensa porerse aturar gens ni fer altra cosa que bots i xecalines com si fossen tornats boys.

Amb això la Princesa Elienoreta ab N'Amet i es set criats i ses set criades s'afiquen dins sa cambra del Rey-Tortuga, que s'estava dalt es llit de set matalassos ab so *Mèl·loro Rosso* dins sa gàbia d'or penjada part demunt ell.

—Senyor Rey, diu la Princesa Elienoreta ¡que ball fins que jo diré: *basta!*

I allà haurieu vist el Rey-Tortuga pendre es trot des ball, i hala orsades d'un vent i orsades de s'altre vent, i botets cap envant i botets cap enrera, sensa porerse aturar ni porer fer res pus que estamanetjarse i ballugarse com un bigalot sensa eyma...

I ¿què fa la Princesa Elienoreta a-les-hores? Enverga bot dalt es llit des set matalassos, pega grapada a sa gàbia d'or des *Mèl·loro Rosso*, l'amerra ben amerrada, i ¡de d'allà a fogir toquen! ab N'Amet i es set criats i ses set criades derrera derrera, i tots que trompitxaven tant com porien.

Com foren un tros ben enfora, la Princesa Elienoreta s'atura, obri sa gàbia d'or, treu es *Mél·loro Rosso* i li dona una aferrada p'es coll ben estreta, tot dient:

—¡Oh *Mél·loro Rosso* estimadet des meu cor i de sa meua ànima! ¡Sí que te vuy! ¡sí que te vuy per marit! ¡A tu te vuy i no'n vuy d'altre!

¿Què me'n direu? Ell encara la Princesa Elienoreta no havia acabat de dir aquelles paraules com es *Mèl·loro Rosso* tornà un galant jove, es jove mes galanxó i agradós que uys de persones nades hagen vist may. I no va esser just galania des seu còs lo que tenia aquell jovenet; va esser s'hereu de sa Corona des reynat mes gran del mon.

Per anar allà on eren son pare i sa mare, que no tenien posa ni conhort desde que los ho havien encantat, la Princesa Elienoreta se treu es llibret de sa fada i ja li diu:

—Llibret, llibret!
la bona fada m'ha comanadet
que tot quant jo demanaría,
que me fos alcansadet!

¡Que a l'acte siguem a ca aquest galant jove, s'espòs de sa meua ànima!

Amb això ve un treboli de vent tan fort que m'aplega la Princesa Elienoreta, aquell galant jove, N'Amet, es set criats i ses set criades, i *¡zas!* ja varen esser davant ca'l Rey des reynat mes gran del mon.

Poreu fer contes si hi degueren estar contents de tot, aquell Rey i aquella Reyna, son pare i sa mare d'aquell galant jove, que se feren contar tot s'andarivell que es seu fiy i la Princesa Elienoreta ha-

vien corregut, avisaren son pare i sa mare de la Princesa Elienoreta, que comparegueren ben peus alts, i se casaren s'hereu de la Corona des reynat mes gran del mon i la Princesa Elienoreta i les coronaren com a reys, i venguen unes nosses de pinyol vermey, i un ball ben vitench i sarau per llarch.

I visqueren fins que se moriren, i al cel mos vegem tots plegats. Amèn.

Roma, 15 de juriol de 1913.

Aquest tom VIII de l'*Aplech de Rondayes Mallorquines* l'acabaren d'estampar a Ca-N'Antoni Rotger de la Ciutat de Mallorca dia 6 de febrer de l'any del Senyor 1924

TAYLOR INSTITUTION
UNIVERSITY
31 JUL 2002
OF OXFORD
LIBRARY
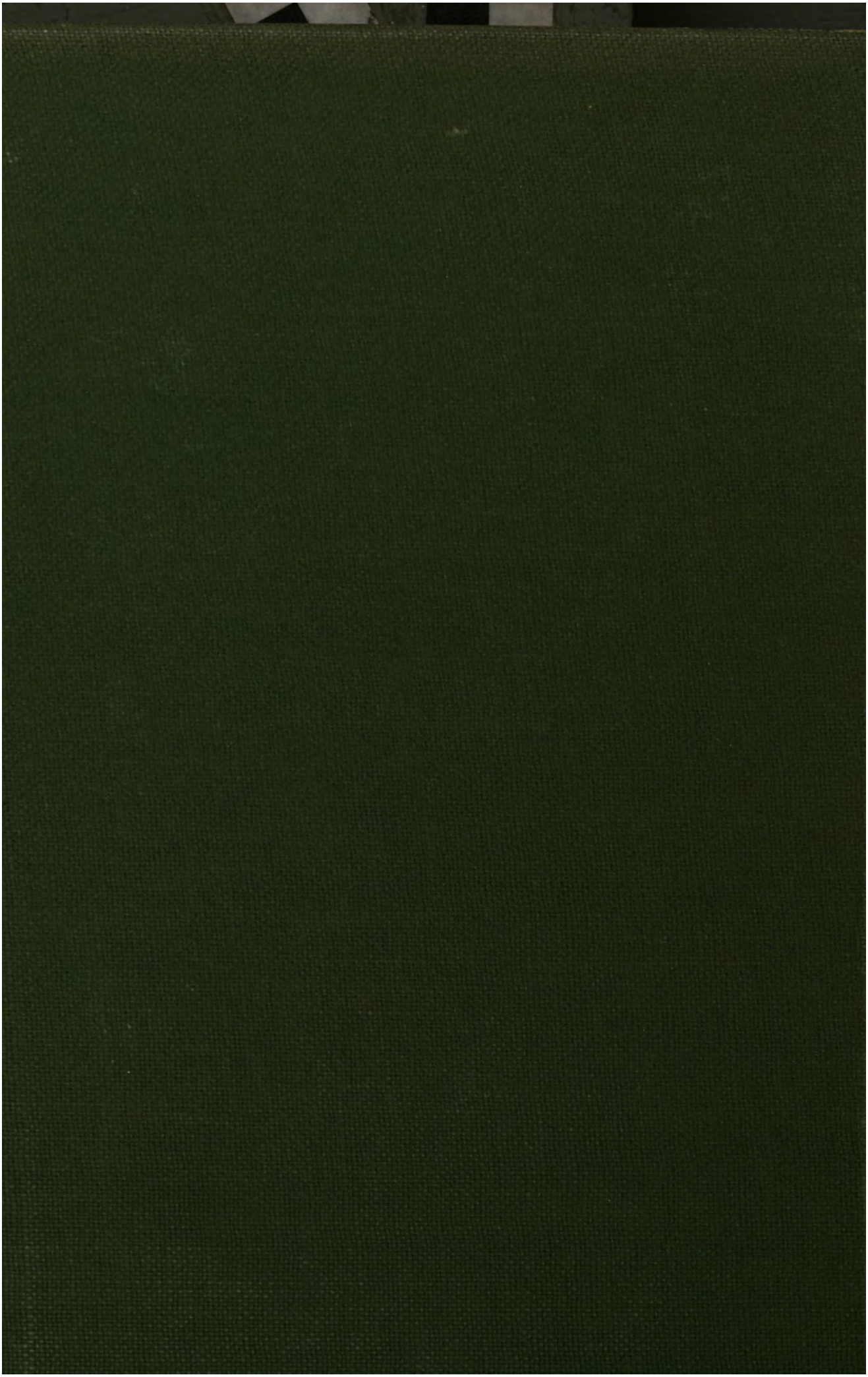
015739